

Наслов оригинала

Jules Verne
LE PILOTE DU DANUBE
1908.

Слободна права дела и превода.

Према преводу Д. Н. Јовановића,
издање Књижарнице Томе Јовановића и Вујића, 1927.
Београд

ЖИЛ ВЕРН

ДУНАВСКИ
РАЗБОЈНИЦИ

Нова школа
2011.

Такмичење у Сигмарингену

У суботу 5. августа 1876. године, крчма „Рибарски састанак“ била је пуна света. Песме, усклици, куцање чашама, плескање, стапали су се у ужасну грају из које су се, с времена на време, чули усклици „Хох!“, којима Немци, када се развеселе, имају обичај да исказују своју радост.

Прозори ове крчме гледали су право на Дунав, на крају дивне варошице Сигмаринген, главног града пруске кнежевине Хоенцолерн, који се налази готово на почетку ове велике средњоевропске реке.

У овој крчми састали су се чланови Дунавске лиге, међународног удружења рибара, припадника разних народа настањених покрај Дунава. Нема веселог друштва без добре пијанке. Пило се добро минхенско пиво и добро мађарско вино из земљаних и стаклених чаша. И пушило се, такође, на дугачким лулама чији је мирисави дим сасвим замрачио кафану. Али, ако се чланови друштва и нису могли видети од дима, чули су један другог, осим ако нису били сасвим глуви.

Мирни и ћутљиви када обављају своје рибарске послове, чим их окончају, риболовци постају најбучнији

људи на свету. А када препричавају своје подухвате, рибарске приче не заостају за ловачкима, што никако није мало.

На ручку је било око стотину гостију, све витезова рибарског штапа, љубитеља пловака, обожаватеља удица. Судаћи по великом броју испијених флаша грла им бежу сасвим сува од јутрошњих напора.

Било је три сата после подне када гости, добро накресани и црвени у лицу, устадоше од стола. Да будемо искрени, неколицина њих је и посртала и не би могла стајати на ногама без помоћи својих колега. Али, већина се држала добро, јер је била навикла на овакве дуге пијанке које су се више пута у години одржавале поводом риболовачких такмичења Дунавске лиге.

О овим такмичењима много се и похвално говорило на целом току ове чувене жуте, а не плаве реке, како ју је опевао чувени Штраусов валцер. Такмичари су долазили из Бадена, Виртемберга, Баварске, Аустрије, Мађарске, Румуније, Србије, па, чак, и из турских покрајина Бугарске и Бесарабије.

Има већ пет година како ово друштво постоји. Његов председник од оснивања, Мађар Миклеско, врло га је добро водио и оно је за то време знатно напредовало. Приходи друштва бивали су све већи и дозвољавали су да се на такмичењима победницима додељују вредне награде, а на његовој застави блистале су се медаље стечене победама у надметањима са супарничким друштвима. Добар зналац законодавства речног риболова, Управни одбор овог друштва, помагао је своје чланове у споровима са државом и појединцима, бранећи њихова права и повластице упорно и професионално тврдоглаво што је својствено двоношцу кога његови риболовачки нагони чине скоро посебном категоријом људи.

Надметање које је управо одржано било је друго ове 1876. године. У пет сати ујутру такмичари су оставили варош и прешли на леву обалу Дунава, мало низводно од Сигмарингена. Носили су униформе Лиге: кратку блузу, пространу и широких рукава, панталоне увучене у чизме дебелих ђонова и бели качкет са дугачким заклоном. Сваки такмичар носио је са собом потпуну збирку разних рибарских справа и помагала побројаних у Приручнику за риболовце: штапове, пређе, удице запаковане у омот од јеленске коже, пловке, олово различите величине, сачме, вештачке муве, сонде, фирентинске струне. Свакоме је било слободно да лови рибу коју хоће и да употребљава мамац какав хоће, а уловљена риба припадала је њему.

Тачно у шест сати, деведесет и седам такмичара било је на свом месту са струком у руци, готови да забаце удицу. Када је засвирала труба, деведесет и седам удица паде у реку.

Неколико новчаних награда је било предвиђено за такмичаре. Две највеће, сваку од по сто форинти, добијао је пецарош који улови највише риба, односно онај који улови најтежу појединачну рибу.

У пет минута до једанаест труба је огласила да је надметање завршено. Сваки такмичар је предао свој улов жирију састављеном од председника Миклеска и четири члана Дунавске лиге. Нико није сумњао у правичну пресуду жирија и његову непристрасност. Требало је доста времена да се одреде победници у категоријама тежине и количине уловљене рибе, а имена победника су држана у тајности све до проглашења које је требало да уследи након заједничког ручка који окупља све такмичаре.

Тај тренутак је дошао. Ручак је завршен и пред подијумом, на коме су се налазили председник и остали чланови жирија, рибари су поседали и чекали проглашење победника, заједно са многим радозналцима из Сигмарингена. При томе, није недостајало ни столица, клупа, клупица ни столова, а понајмање кригли с пивом и флаша са разним пићима, као ни малих и великих чаша поређаних по столовима.

Када су сви заузели места и луле се почеле јаче димити, председник устаде.

– Чујмо!... Чујмо! – повикаше са свих страна.

Миклеско најпре испи чашу пива чија му пена ороси бркове, па поче говорити на немачком језику који су, упркос различитом пореклу, разумели сви чланови Дунавске лиге:

– Драги другови, не очекујте од мене неку учену беседу, са лепим уводом, разрадом и закључком. Не, ми нисмо овде да се замајавамо званичним и уштогљеним говорима; ја хоћу само да се разговоримо о нашим малим пословима као добри другови, рекао бих чак као браћа, уколико вам овај назив изгледа прикладан за један овакав међународни скуп.

Ове речи беху дочекане громким плескањем и узвицима: врло добро! врло добро! Председник затим подиже своју чашу, а сви присутни подигоше своје да му отпоздраве и наздраве.

Миклеско је, у свом говору ставио рибара у прве редове човечанства. Истакао је све лепе особине, све врлине којима га је дарезљива природа обдарила. Скренуо је пажњу на то колико рибару треба стрпљења, умешности, хладнокрвности, памети да би успео у риболовачкој уметности, јер то је много више уметност

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

него занат, и далеко је изнад ловачких подвига којима се ловци непрестано хвалишу.

– Може ли се лов упоредити са риболовом? – упита он.

– Не може! Не може! – повикаше сви углас.

– Каква ми је то вештина убити јаребицу или зеца кад их видите пред собом надхват руке и пошто вам је псето пронашло њихов траг? А имамо ли ми псе? Ви видите дивљач, нациљате је натенане и сручите на њу безброј оловних зрна од којих већина промаши циљ. Али, рибу не можете да видите, ни да је пратите погледом. Крије се у води. Колико ту треба вештине, маневара, спретности док се риба намами да загризе вашу удицу и да је затим брзо извучете из воде док она понекад мирно виси на врху удице, а некад се немирно праћака баш као да и она сама пљешће рибаревој победи!

Ове речи изазваше силно одушевљење међу риболовцима. Председник Миклеско је погађао осећања чланова Дунавске лиге. Схватио је да не може да оде предалеко у похвалама своје сабраће и без бојазни да ће га оптужити за претеривање, он је стављао њихов племенити позив изнад свих осталих и дизао у небеса следбенике рибарске уметности.

Да ли су његове речи биле схваћене на прави начин? Вероватно, јер сви затопташе ногама од одушевљења.

– Не остаје ми сада више ништа друго – заврши председник – него да честитамо себи оволики напредак нашег друштва, које сваке године добија нове чланове и чији се добар глас прочуо по читавој средњој Европи. Нећу да вам говорим о његовим успесима. Они су вам познати. Велика је част учествовати на овим такмичењима. Штампa немачка, штампa чешка, штампa ру-

мунска, са заслуженим похвалама писале су о нашем друштву. С тога напијам ову здравицу новинарима, који се толико заузимају за напредак Дунавске лиге!

Сви се угледаше на председника Миклеска. Флаше се испразнише у чаше, а чаше се испразнише у грла онако лако као што се воде велике реке и њених притока уливају у море.

Остало би се на томе да се председников говор завршио овом последњом здравицом. Али и друге здравице су се морале изређати.

И доиста, председник се поново усправи и стаде између секретара и благајника. Свако је десном руком држао шампањску чашу, а леву руку метнуо на срце.

– За Дунавску лигу! – рече Миклеско, обухвативши погледом присутне.

Сви устадоше са чашом у руци. Једни се попеше на клупе, неки на столове, и сви узвратише на здравицу.

Када испише чаше, Миклеско рече:

– У здравље разним народима, Баденцима, Виртембержанима, Аустријанцима, Мађарима, Србима, Влазима, Молдавцима, Бугарима, Бесарабљанима, које Дунавска лига броји у својим редовима.

И Бесарабљани, Бугари, Молдавци, Власи, Срби, Мађари, Аустријанци, Баварци, Виртембержани, Баденци, наздравише му као један и искапише своје чаше.

Напослетку председник заврши свој говор изјавом да пије у здравље сваког члана овога друштва. Али, како је чланова било четири стотине седамдесет и три, морао их је здружити у једну велику здравицу.

На ову здравицу присутни одговорише хиљадама „Хох!“, што се продужи све док се гласови не уморише.

Овако се завршила друга тачка програма. Сад је до-

лазила на ред трећа тачка: проглашење победника.

Председник поче читати званичну листу добитника награда у два категоријама.

Према правилима друштва, награде мање вредности имају се објавити прве. Када председник прочита њихово име, добитници мањих награда у категорији количине уловљене рибе приђоше подијуму. Председник их загрли и даде им диплому и одређену суму новца различиту према освојеном месту.

Рибе које су биле у мрежама биле су оних врста које сваки рибар може уловити у Дунаву. Било је ту црвенперки, гргеча, шарана, лињака, штука, смуђева и других риба. На списку мањих награда били су Власи, Мађари, Баденци, Виртембержани.

Друга награда за количину била је додељена једном Немцу по имену Вебер за седамдесет и седам ухваћених риба, кога присутни поздравише бурним плескањем. Овај Вебер је био добро познат својим друговима. Он је већ више пута на пређашњим такмичењима добијао главне награде, и сви су се надали да ће сад освојити прву награду за број уловљених риба.

Али не – само седамдесет и седам риба било је у његовој мрежи. Један други такмичар, ако не вештији, а оно бар срећнији, уловио је деведесет и девет комада.

Председник објави његово име. То је био Мађар Илија Бруш.

Скуп је био врло изненађен и није запљескао када је чуо име овога рибара кога чланови Дунавске лиге нису познавали, јер је тек скоро у њу ступио.

Овај Мађар није сматрао за потребно да се представи скупу и да приђе и прими награду од сто форинти, па председник Миклеско пређе на списак победника у ка-

тегорији најтежег уловљеног примерка. Награду су добили Румуни, Словени и Аустријанци. Када председник прочита име добитника друге награде, сви га дочекаше бурним плескањем. То је био г. Иветозар, који је уловио шарана од три и по фунте, који би зацело умакао неком другом невештијем рибару. Иветозар је био један од највреднијих чланова друштва, и он је у то доба добијао доста награда.

Још је остало да се додели прва награда за најтежу уловљену рибу и сви су нестрпљиво очекивали име награђеног.

Какво је било изненађење присутних када председник Миклеско изговори ове речи:

– Победник такмичења по тежини, за штуку од седамнаест фунти, Мађар Илија Бруш!

У скупштини завлада тајац. Руке спремне да заплескају не мрднуше, уста готова да поздраве победника, заћуташе.

Сви су били радознали да ли ће се Илија Бруш напослетку јавити? Да ли ће доћи да од председника Миклеска прими почасну диплому и две стотине форинти?

Одједном се зачу нека граја у скупштини.

Један од присутних, који је до тада стајао мало по страни, приђе председниковом столу.

То је био Мађар Илија Бруш.

Судећи по његовом лепо избријаном лицу и црној густој коси, Илија Бруш није имао више од тридесет година. Био је средњег раста, широких плећа и изгледао је веома снажан. Могло је изгледати чудновато да овако снажан човек воли да се занима пецањем рибе и да се још толико извежбао у том послу да је освојио прву награду.

Још једна чудновата појединост је била што је Илија Бруш носио велике тамне наочаре, па се није могло видети какве су му очи. А вид је једно од најдрагоценијих чула за онога који треба да мотри на кретање пловка и доскочи разним рибљим лукавствима.

Али, нико није могао посумњати у непристрасност жирија. Илија Бруш је био апсолутни победник такмичења. Стога се скуп на крају одобровољи и стаде бурно пљескати када је он примао диплому и новчану награду из руку председника Миклеска.

Кад је то свршено, Илија Бруш, уместо да сиђе с подијума, стаде се нешто разговарати са председником, па се затим окрену скупу и једним покретом замоли да га саслушају.

– Господо и драги другови – рече Илија Бруш – молим вас да ми дозволите да вам кажем неколико речи, као што ми је и председник то дозволио.

Могла се чути мува како лети у дворани у којој је до тада била толика граја. Што ће овај говор, који није био предвиђен програмом?

– Пре свега хоћу да вам благодарим за вашу симпатију и за ваше одобравање, али вас молим да верујете да се овим успехом који сам постигао не гордим више но што приличи. Ја знам да би овај успех, ако би припао достојнијем, постигао какав старији члан Дунавске лиге, тако богате у одличним рибарима, и да за њега имам да захвалим више срећном случају, него својој способности.

Скупштини се допаде ова скромност и зачуше се гласови: врло добро!

– Остаје ми само да овај срећни случај оправдам, па сам смислио један план за који држим да ће се допасти

овом скупу чувених рибара. Као што знате, драги другови, данас су у моди рекорди. Зашто се онда и ми не бисмо угледали на шампионе других спортова који су незнатнији од нашег, и не установимо тако и рекорд у риболову?

У скупштини се чуше разни пригушени гласови: ах! ах! гле! гле! зашто не? – сваки члан друштва је исказивао своје мишљење по свом темпераменту.

– Када сам први пут дошао на ту мисао – настави говорник – ја сам је одмах усвојио и схватио у којим условима се она може остварити. Као члан Дунавске лиге морао сам на Дунаву да потражим срећан исход своје одлуке. Решио сам стога да се спустим низ нашу чувену реку, од самога њеног извора до Црнога мора, и да за време ове пловидбе дуге три хиљаде километара живим само од рибе коју ухватим. Срећа која ми је данас била наклоњена само је појачала моју жељу да остварим ово путовање, уверен да ћете ценити општу корист коју оно доноси. Стога вам најављујем да ћу 10. августа, то јест у идући четвртак, кренути на овај пут, и молим вас да се тога дана окупимо тачно на оном месту где Дунав почиње.

Лакше је замислити но описати одушевљење које је ово неочекивано саопштење изазвало. Пет минута су трајали усклици „Хох!“ и бурно плескање присутних.

Али, овакав догађај није се могао овако свршити. Миклеско је то разумео и као и увек радио као прави председник. Он устаде и дижући чашу шампањца рече узбуђеним гласом:

– У здравље нашем другу Илији Брушу!

– У здравље нашем другу Илији Брушу! – одговори громко скуп. Затим се све ућута, јер људима због

жаљења вредног недостатка није дато да могу у исто време викати и пити.

Ипак ово ћутање не потраја дуго. Пенушави шампањац даде нову снагу уморним грлима и, после многих здравица, председник закључи чувено риболовачко такмичење које је Дунавска лига приредила у суботу, 5. августа 1876, у лепој варошици Сигмарингену.

II

На извору Дунава

Да ли је Илија Бруш жудео за славом када је својим друговима, окупљеним у крчми „Рибарски састанак“, саопштио своју намеру да са удицом у руци преплови Дунав? Ако му је ово био циљ, могао је да се похвали да га је постигао.

Све новине у дунавској области писале су о такмичењу у Сингмарингену и хвалиле победника чије име је постало чувено у народу.

Бечке новине „Ноје фраје пресе“ у свом броју од 6. августа забележиле су следеће:

„Последње риболовачко такмичење Дунавске лиге завршено је јуче у Сигмарингену с неочекиваним исходом. Јунак овог такмичења био је до јуче непознати, а данас славни Мађар, по имену Илија Бруш.

Шта је то, дакле, учинио Илија Бруш, упитаћете се, да заслужи ову изненадну славу?

Најпре је овај вешт риболовац освојио обе главне награде на надметању – у категорији количине уловљене рибе и у категорији најтеже уловљене рибе – што до сада није пошло за руком никоме од учесника овог и сличних такмичења ове врсте. Већ и ова чињеница би

била довољна да му обезбеди славу, али десило се још нешто.

Када је овај човек већ пожњео толике ловорике одневши тако сјајну победу, могло се очекивати да ће се сада посветити уживању у слави и заслуженом одмору. Али, овај необични Мађар не мисли тако, већ спрема још једно изненађење.

Наиме, по нашим информацијама које можемо сматрати поузданим, Илија Бруш је своје колеге обавестио о својој намери да са удицом у руци преплови читав Дунав, од извора ове реке, у војводству Бадену, до његовог ушћа у Црно море, укупно око три хиљаде километара.

Своје читаоце ћемо правовремено обавештавати о току овог оригиналног подухвата.

Илија Бруш ће на свој пут кренути следећег четвртка, 10. августа. Пожелимо му срећан пут, али и то да овај страшни риболовац не истреби до последњег све водене становнике ове велике међународне реке!"

У сличном тону су писали и други листови. Пештански „Пестер лојд“ није био мање одушевљен, као ни „Српске новине“ из Београда и „Романул“ из Букурешта, који су Илији Брушу такође посветили велики простор.

Ови новински написи привукли су пажњу јавности на Илију Бруша, и ако је истина да је штампа огледало јавнога мњења, Бруш се могао надати да ће његово путовање изазвати велико интересовање.

Уосталом, зар он неће у главним варошима на своме путу затећи чланове Дунавске лиге који ће сматрати својом дужношћу да допринесу слави свог друга? Није било сумње да ће му они указати сваку услугу и помоћ.

Рибари су сматрали овај подухват Илије Бруша

догађајем велике важности. Многи су се зато и после такмичења задржали у Сигмарингену, како би присуствовали тренутку када јунак Дунавске лиге крене на свој пут дугачак три хиљаде километара.

Један од оних који није могао да се жали што су многи чланови Лиге остали у Сигмарингену, био је за цело газда крчме „Рибарски састанак“. После подне 8. августа, уочи дана када ће Илија Бруш поћи на пут низ Дунав, више од тридесет чланова Лиге лепо се проводило у крчми, испијајући чашу за чашом.

Ипак, упркос разлогу који је ове радозналце задржао у Сигмарингену, тога поподнева у овом друштву није се говорило о победнику рибарског надметања. Један други догађај, много важнији за становнике приобаља велике реке, био је предмет њиховог бурног разговора.

Наиме, већ неколико месеци беху извршена велика разбојништва на обалама Дунава. Многе куће беху опљачкане, као и замкови и летњиковци, и, штавише, било је и убистава.

Било је јасно да оволике злочине нису могли извршити појединци. Судећи по начину на који су злочини извршени, изгледа да је била реч о бројној и добро организованом разбојничкој дружини.

Необично је било то што је ова разбојничка дружина радила само у непосредној близини Дунава, на раздаљини не већој од два километра од речних обала. Ови разбојници оперисали су поред аустријске, мађарске, српске и румунске обале, али тако вешто да их власти нигде нису могле ухватити на делу.

Када би извршили своје злодело, нестајали би, све до следећег злочина извршеног стотине километара даље уз реку. У међувремену од њих не би било ни трага ни

гласа. Као да су пропали у земљу и они и њихов плен.

Напоследку, подунавске државе биле су принуђене да се договарају како да се стане на пут овом разбојништву, и 8. августа новине су донеле вест да су власти решиле да се установи једна међународна полиција на целом току Дунава, а под управом једнога шефа. После многих преговора за шефа је био изабран Карл Драгош, добро познати мађарски детектив.

Карл Драгош био је доиста чувен полицајац. Имао је четрдесет и пет година, био је човек средњега раста, сувоњав и обдарен више умном но физичком снагом. Ипак, био је довољно снажан да издржи све напоре своје тешке службе, а није му недостајало ни храбрости да себе излаже највећим опасностима. Службено је боравио у Будимпешти, али је најчешће боравио на терену, заокупљен неком деликатном истрагом. Био је нежењен, тако да му породичне бриге нису ограничавале слободу кретања. Осим матерњег мађарског, знао је све језике који су се говорили на југоистоку Европе – немачки, румунски, српски, бугарски и турски.

Вест о његовом постављењу за шефа међународне полиције на Дунаву веома је обрадовала посетиоце крчме „Рибарски састанак“.

– Није се могао учинити бољи избор – тврдио је Иветозар, добитник друге награде по тежини на рибарском такмичењу. – Ја познајем Драгоша. То је прави човек.

– И то способан човек – потврди председник Миклеско.

– Ми му желимо – повика један Хрват који је држао бојацијску радњу у једном бечком предграђу – да очисти од разбојника обале Дунава.

– Карл Драгош мораће добро да повуче – рече Не-

мац Вебер вртећи главом. – Треба га видети на послу.

– На послу!... – повика Иветозар. – Он је већ на послу, не сумњајте у то.

– Зацело – рече Миклеско. – Карл Драгош није човек који траћи своје време. Ако је постављен пре четири дана, као што пишу новине, онда има већ три дана како је на послу.

– Са ког краја реке ће почети истрагу? – упита Румун Пишћа. – Ја признајем да бих био у забуни када бих био на његовом месту.

– Баш зато вас и нису поставили на то место, драги мој – одговори као од шале један Србин. – Будите сигурни да се Драгош неће збунити. Што се тиче његових првих корака, то је друга ствар. Можда је отишао у Београд, а можда је остао у Пешти... Осим ако није дошао овамо, у Сигмаринген и ако можда није овде, међу нама.

Ова претпоставка изазва велику раздраганост.

– Међу нама!... – повика Вебер. – Шта нам то причате, Михаило Михаиловићу? Шта би он овде радио, овде где, откако се памти, није никад извршено ни најмање злочинство?

– Хе! – одговори Михаило Михаиловић – можда је дошао да прекосутра присуствује поласку Илије Бруша. Можда то занима тога човека... А можда су Илија Бруш и Карл Драгош једно исто.

– Како, једно исто! – повикаше са свих страна. – Шта хоћете да кажете?

– То би било прилично лукаво од њега. Нико не би сумњао да се у кожи победника нашег такмичења крије полицајац, који би тако у потпуној слободи могао испитивати Дунав.

Ова чудна шала пренерази окупљене. Тај Михаило Михаиловић! Само њему могу пасти на памет овакве мисли!

– Осим – продужи он...

– Шта, осим?

– Осим ако Карл Драгош нема неки други разлог да овде дође – продужи он прелазећи на једну другу претпоставку.

– Какав разлог?

– Узмите, на пример, да му се ова намера да плови низ Дунав са удицом у руци учини сумњивом.

– Зашто сумњивом?

– Па од једнога лупежа не би била глупо да се крије у кожи каквог рибара, а особито тако чувеног рибара. Могао би починити многа разбојништва све под маском да лови рибу.

– Да, али за то треба умети ловити рибу – примети Миклеско, – а то могу само поштени људи.

Ову моралну напомену одобрише плескањем сви ови страствени рибари. Михаило Михаиловић искористи ово опште одушевљење, па подиже чашу и повика:

– У здравље председника!

– У здравље председника! – поновише сви и испише своје чаше.

– У здравље председника! – понови за њима један човек који је седео сам за суседним столом и пажљиво пратио разговор.

Миклеску се допаде љубазни поступак овога незнанца. Да би му захвалио, пружи према њему своју чашу као да му наздравља.

– Вере ми, добро сте одговорили! – рече непознати.

– И заиста је риболов само са поштене људе.

– Имамо ли част говорити са једним колегом? – упита Миклеско, прилазећи незнанцу.

– Ох! – одговори он скромно, – ја сам само љубитељ риболова, али не уображавам себи да сам много вешт у томе.

– Жао нам је, господине...?

– Јегер.

– Жао нам је, господине Јегер, што нећемо имати част да вас видимо као члана Дунавске лиге.

– Ко зна? – одговори Јегер. – Можда ћу се једног дана решити да узмем удицу у руке, и од тога дана бићу зацело ваш, ако наравно испуним услове који се траже за примање у чланство.

– Ти су услови врло прости и има их само четири – одговори Миклеско. – Први је услов да се плати један скромна годишња чланарина. То је главни услов.

– Разуме се – рече Јегер смејући се.

– Други је услов да се воли риболов. Трећи је да се буде пријатан друг, и држим да је овај трећи услов већ испуњен.

– Врло сте љубазни – захвали се Јегер.

– Што се тиче четвртог услова, он се састоји у томе да се запише име и адреса у списак друштва. Ја већ имам ваше име, а кад добијем вашу адресу...

– Лајпцигерштрасе 43, Беч.

– Бићете наш члан по цени од двадесет круна годишње.

– Нема других формалности? – упита Јегер.

– Нема.

– Не треба поднети уверење ко сам и шта сам?

– Шта ће то ономе ко хоће да лови рибу? – примети

Миклеско.

– Имате право – рече Јегер. – Уосталом, овде се у Дунавској лиги сви међусобно познају.

– Баш напротив – одговори Миклеско. – Помислите само, има чланова који станују овде, у Сигмарингену, а има их који живе на обалама Црнога мора. То не олакшава комшијске односе.

– Зацело.

– Тако, на пример, наш чудни победник на последњем такмичењу...

– Илија Бруш?

– Јесте, он. Ето, њега нико не познаје.

– Није могуће!

– Тако је – потврди Миклеско. – Нема ни петнаест дана како је члан Лиге. Илија Бруш био је за све нас изненађење!

– А одакле је он?

– Он је Мађар.

– Дакле, као и ви. Јер, држим, ви сте Мађар, господине председниче?

– Чистокрвни, господине Јегер. Мађар из Пеште.

– А одакле је Илија Бруш?

– Он је из Салке.

– Где је та Салка?

– То је нека паланчица на десној обали Ипоља, реке која се улива у Дунав на неколико миља пред Пештом.

– Са њиме се онда бар можете често виђати – рече Јегер – јер сте суседи.

– Нећемо то моћи још бар два до три месеца – одговори председник Дунавске лиге. – Толико ће му бити потребно за његов пут...

– Осим ако од њега не одустане – умеша се несташни Србин.

Њиховом столу приђоше и остали рибари и окупише се око Јегера и Миклеска.

– Шта хоћете тиме да кажете? – упита га Миклеско.
– Ви сте усијана глава, Михаило Михаиловићу!

– То је само шала, драги господине председниче – одговори Србин. – Међутим, ако ви мислите да Илија Бруш не може бити ни полицајац ни злочинац, зашто не би могао бити шаљивчина?

Миклеско узне узне сасвим озбиљно.

– Ви сте некакво злослутило, Михаило Михаиловићу – одговори он. – Бруш мени изгледа као честит и озбиљан човек. Уосталом, он је члан Дунавске лиге, а то много значи.

– Браво! – повикаше са свих страна.

Михаило Михаиловић нимало се не збуну, већ прихвати ову нову прилику да напије здравицу.

– Кад је тако – рече – ја пијем у здравље Илије Бруша.

– У здравље Илије Бруша! – повикаше сви у један глас, не изузимајући ни Јегера, који испи своју чашу до последње капи.

Међутим ова шала Михаила Михаиловића није била сасвим неоснована. Пошто је помпезно објавио своју намеру, Илија Бруш се није више јављао... Нико више ништа није чуо о њему. Зар није било чудновато што се он тако склањао и зар се није могло помислити да је хтео да обмане своје сувише поверљиве другове? Да би се сазнало шта је од тога тачно, није требало дуго чекати. Кроз тридесет и шест сати знаће се шта је и како је.

Они који су се интересовали за ово предузеће, требало је да оду узводно од Сигмарингена и тамо пронађу Илију Бруша, ако је он био човек онако озбиљан како је

председник Миклеско тврдио.

Ипак, могла се при томе појавити једна потешкоћа. Наиме, да ли је положај извора ове велике реке био недвосмислено одређен? Да ли су га карте тачно означавале? Да није у том погледу било неке неодређености, па кад би чланови Дунавске лиге кренули да пронађу Илију Бруша на једном месту, зар не би он могао бити на неком другом?

Нема сумње да Дунав (Истер, како су га звали стари народи) почиње у великом Баденском војводству. Географи су одредили и његов географски положај, тврдећи да се он налази на шест степени и десет минута источне географске ширине и на четрдесет седам степени и четрдесет осам минута северне географске ширине. Међутим, ово географско одређење положаја, узимајући да је тачно, доведено је само до минута, али не и до секунда кружног лука, што може проузроковати прилично одступање – а требало је, дакле, бацити удицу тачно на оно место где прва кап дунавске воде почиње да се спушта ка Црном мору.

По једној легенди, која је дуго имала вредност географског податка, Дунав почиње усред једне баште – башта кнеза Фирстенберга. Његова колевка би му овде била један мермерни базен. Да ли би код тога непресушног базена требало сачекати Илију Бруша ујутру 10. августа?

Не, ту није прави извор велике реке. Сада се зна да она постаје од сједињења два потока, Бреге и Бригаха, који се сливају са висине од осам стотина седамдесет пет метара, протичући низ шумовите падине планине Шварцвалда. Њихове воде се спајају у Донауешингену и тако помешане теку даље под именом Дунава.

Ако би један од ових потока више заслуживао да се сматра за реку, онда би то била Брега, која је тридесет седам километара дужа од Бригаха, и која извире у Брисгауу.

Ипак, многи су мислили да ће Илија Бруш на своје путовање поћи из Донауешингена, ако уопште буде полазио. Због тога су се управо тамо упутили чланови Лиге предвођени председником Миклеском. Ујутру 10. августа они дођоше на обалу Бреге, на ушће два потока. Међутим, сати прођоше, а Илија Бруш не дође.

– Неће доћи – говорили су једни.

– То је варалица – говораху други.

– А ми смо праве будале – додаде Михаило Михаиловић.

Само је председник Миклеско непрестано бранио Илију Бруша.

– Не – тврдио је он – ја не могу да верујем да ће један члан Дунавске лиге преварити своје другове. Илија Бруш мора да је задоцнио. Стрпимо се још мало. Ускоро ћемо га видети.

Миклеско је имао право кад је то говорио. Нешто мало пре девет сати зачу се вика из оне групе што је била код ушћа Бреге и Бригаха.

– Ево га! Ево га!

На две стотине корака, иза једне окуке, појави се чамац са једним дугачким веслом. Један човек стајао је позади и веслао.

Овај човек био је заиста онај који је пре неколико дана учествовао на такмичењу Дунавске лиге и на њему освојио две прве награде, Мађар Илија Бруш.

Кад чамац дође до ушћа, стаде, и малим ленгером закачи се за обалу. Илија Бруш изађе на суво и сви ра-

дозналци се окупише око њега. Нема сумње да он није очекивао да ће затећи толико људи, па је изгледао као да је због тога мало у неприлици.

Председник Миклеско приђе му и пружи му руку коју Илија Бруш, пошто је скинуо капу од видриног крзна, прихвати са поштовањем.

– Илија Бруше – рече Миклеско са заиста председничким достојанством – срећан сам што опет видим великог победника са нашег последњег надметања.

Велики победник се поклати у знак захвалности. Председник продужи:

– Из чињенице што вас видимо на извору наше међународне реке ми закључујемо да ви извршавате вашу намеру да пловите низ њу до њенога ушћа и да успут пецате рибу.

– Тако је, господине председниче – одговори Илија Бруш.

– И ви још данас полазите на пут?

– Још данас, господине председниче.

– Како мислите да путујете?

– Пустићу да ме матица носи.

– У овом чамцу?

– У овом чамцу.

– А нећете се нигде задржати?

– Хоћу, ноћу.

– Ви знате да је пут дугачак три хиљаде километара?

– По десет миља на дан, свршићу га отприлике за два месеца.

– Онда, срећан вам пут, Илијо Бруше!

– Хвала вам, господине председниче.

Илија Бруш се поздрави последњи пут и уђе у чамац, док су се радозналци гурали да га виде када одлази.

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

Он узне своју удицу, метну на њу мамац, одложи је на клупу, затим довуче котву у чамац, па га онда чакљом одгурну од обале, седе позади на крму, замахну штапом и баци удицу у воду.

Мало после он је отуд извади. На удици се праћкала мрена. Ово је било срећно предсказање и, кад он завесла, сви присутни поздравише победника Дунавске лиге громким: „Живео!“

Сапутник Илије Бруша

Тако је, дакле, почело ово путовање низ велику реку, на коме ће Илија Бруш проћи кроз једно војводство, Баден, кроз две краљевине, Виртемберг и Баварску, кроз две царевине, Аустро-Угарску и Турску, и три кнежевине: Хоенцолерн, Србију и Румунију.*

Овај необични рибар није се бојао напора који га чекају на овом путу дугачком три хиљаде километара. Матица Дунава постараће се да га донесе до ушћа брзином нешто мало већом од миље на сат, односно, прелазиће дневно у просеку педесетак километара. За два месеца завршиће се ово путовање, под условом да га никакав ванредан догађај успут не задржи.

Његов чамац био је дугачак око дванаест стопа и у средини широк четири стопе. Спреда се налазила кућица облог крова у коју би се могла склонити два човека. У унутрашњости ове кабине била су два сандука са нешто одеће, на којима се, кад се затворе, могло спавати. Позади, на крми, био је још један сандук који је служио истовремено и као клупа и као место у коме се чувало разно кухињско посуђе.

Није потребно напоменути да је у чамцу био и сав прибор за хватање риба; Илија Бруш је казао својим

---

* Ове две кнежевине постале су краљевине, Румунија 1881. а Србија 1882. (пр. аут.)

друговима да ће на путу живети само од риболова, било да сам једе рибу, било да је продаје за новац од кога би затим куповао себи другу храну.

Предвече је изашао на обалу да прода ухваћену рибу, за коју се окупљени свет отимао, пошто се већ рашчуло о његовом подвигу који намерава да изврши.

Тако прође први дан. Међутим, пажљиви посматрач могао би се чудити томе што Илија Бруш тако ретко лови рибу. Наиме, кад би се уверио да га нико не гледа, он би остављао удицу и узимао весло. Тада би свом снагом запињао да чамац што брже потера напред. Ако би приметио неке знатижељнике на обали, или ако би се мимоишао са неким лађаром, сместа би остављао весло, узимао рибарски прибор у руке и захваљујући вештини убрзо из воде вадио какву лепу рибу, на опште одобравање гледалаца. Али, чим би га ток реке сакрио од знатижељних погледа, поново би узимао весло и терао чамац брзином која се сабирала с брзином матице.

Да ли је Илија Бруш имао неки разлог да убрза своје путовање, иако га на њега нико није терао? Како било, напредовао је веома брзо. Ношен струјом која је била много бржа у горњем току, на почетку путовања, него што ће то бити касније, веслајући кад год би му се за то указала прилика, достизао је брзину од осам километара на час, ако не и више.

Пошто је прошао поред неколико незнатних места, он остави за собом град Тутлинген, где није хтео да се задржава, иако су му обожаваоци махали са обале да пристане.

Око четири сата после подне дође до варошице Фридинген, на четрдесет и осам километара од своје полазне тачке. И из Фридингена, као и из претходних

пристаништа, радо би поново дао петама ветра, ако се овај израз може применити кад човек путује воденим путем, али му одушевљење окупљеног народа овога пута то није допуштало. Чим га угледаше са обале, у сусрет му изађе неколико чамаца с којих су се орили безбројни повици „Хох!“, и опколи га.

Драге воље се покорио. Уосталом, морао је и да потражи купце за рибу коју је узгред уловио. Црвенперке, деверике и шарани још су се копрцали у његовој мрежи, да и не помињемо многе смуђове. Сâм очигледно све то није могао да поједе, а то није ни долазило у обзир. Чим је чамац пристао уз обалу, педесетак Баденаца се натиснуло око њега позивајући га и одавајући му почаст како и доликује победнику такмичења Дунавске лиге.

– Овамо, Бруш! – повика неколико Баденаца.

– Бруш, хоћете ли чашу доброг пива?

– Бруш, ми ћемо да купимо вашу рибу!

– За ову рибу дајемо двадесет крајцара!

– За ону форинту!

Он није знао коме пре да одговори, и његов улов му је донео пристојну своту новца. Заједно са новчаним делом награде освојене на такмичењу, ако га овакво одушевљење буде пратило читавим путем, могао би фино да заради. А зашто би овакво одушевљење nestало, и зашто би престали да се отимају о рибу коју је уловио лично Илија Бруш? Свако је сматрао за част да добије рибу баш из његових руку. Није морао ни да се труди да рибу нуди по кућама, јер су се људи отимали за њу на самој обали. Ова продаја рибе је била генијална замисао.

Осим што је лако продао рибу, многи га позваше на

чашу вина и пива у крчме на обали. Али, он одби ове позиве обећавајући им да ће се сутра видети са њима при одласку. Али сутрадан они не нађоше његов чамац. Илија Бруш био је отпловио још пре зоре. Снажно је веслао држећи се средине реке.

Око пет сати ујутру био је већ у Сигмарингену, на неколико метара од крчме „Рибарски састанак“. Нема сумње да ће мало доцније овде доћи понеки члан Дунавске лиге да дочека свог славног друга, али ће га узалуд чекати. Он ће тада бити већ далеко.

На неколико километара од Сигмарингена Илија Бруш остави за собом прву притоку Дунава, поток Лутер, који се улива на левој обали.

Користећи одсуство насељених места на овом делу пута, овога дана он је живо веслао, а пецао врло мало. Предвече се заустави на пустој обали недалеко од варошице Мунделкингена, чији становници нису ни слутили да је он тако близу.

После овог другог дана пловидбе дође и трећи дан, који је био готово истоветан. Илија Бруш прође поред Мунделкингена пре изласка сунца. Још је било рано јутро када је прошао мимо великог трговачког места Ехингена, а у четири сата пресекао је Илер, важну десну притоку Дунава. Још није откуцало пет сати када је привезао свој чамац за приковани гвоздени колут у пристаништу у Улму, највећој вароши краљевине Виртемберг после њене престонице Штутгарта.

Долазак славног победника није био очекиван. У Улму су му се, наиме, надали тек сутрадан вече, па зато у пристаништу није било уобичајене гужве. Било му је мило што га нико није дочекао. Стога се реши да изађе у варош и да је на брзу руку погледа.

Ипак, не може се казати да на обали није било баш никога. Бар један шетач као да је чекао Илију Бруша, јер кад се његов чамац појавио, он га је пратио ходајући дуж обале. По свему судећи, победник Дунавске лиге ипак неће избећи уобичајене овације. Међутим, овај усамљени човек није прилазио чамцу, него је стајао мало даље и само посматрао, као да је и њему стало до тога да остане непримећен. То је био човек средњег раста, сувоњав, живахних очију, стар преко четрдесет година, утегнут у оделу по мађарској моди. У руци је држао кожну торбу.

Илија Бруш није обраћао пажњу на њега. Он привеза чамац за кеј, затвори врата кабине, закључа сандуке, па скочи на обалу и првом улицом пође у варош.

Човек хитро убаца у чамац своју кожну торбу, па крену за њим.

Пресечен Дунавом, Улм је на левој обали виртембершки, а на десној баварски, али на обе обале је прави немачки град.

Илија Бруш је ишао старим улицама испуњеним старинским дућанима у које се не улази, већ имају прозорчић на вратима кроз који се тргује. Када дуне ветар, стари гвоздени ланци зашкрипе, а на моткама над вратима дућана њишу се тешке табле са натписом радње, исковане у облику медведа, јелена, крстова и круна.

Пошто је стигао до старог бедема, Илија Бруш зађе у четврт где месари и кожари имају своје сушионице, затим лутајући насумице улицама стиже пред катедралу, једну од најпознатијих у Немачкој. Њен торањ је хтео да се издигне изнад торња катедрале у Стразбуру, али се тај напор њених градитеља изјаловио као и толики други људски напори, па је највиши шиљак виртем-

бершког торња застао на висини од триста седамдесет стопа.

Илија Бруш није имао планинарске крви, па му није падало на памет да се попне на овај торањ, одакле се погледом могао обухватити читав град и околина. Али, да је то и учинио, сигурно би га у томе пратио онај незнанац који се од њега није одвајао, остајући при томе непримећен. Следио га је и када је ушао у катедралу и дивио се табернакулу кога је један француски путник, господин Диреј, упоредио с кулом с пушкарницама, као и седиштима за црквени хор које је уметник из 15. века пунио славним личностима тог доба.

Обојица даље прођоше поред општинског дома, једне старе зграде из 12. века, а затим се спустише ка реци.

Пре него што су стигли на обалу, Илија Бруш застаде да посматра дружину штакара који су пролазили улицом на својим дугим штулама – што је била омиљена забава у Улму, иако његове улице нису влажне, изроване и неприкладне за ходање пешацима, као што је то још данас случај у старом универзитетском граду Тибингену.

Да би боље уживао у призору у коме је главни актер била радосна дружина младића, девојака, дечака и девојчица на штулама, Илија Бруш седе у једну кафану. Незнанац који га је пратио седе за један од суседних столова, и обојица наручише по криглу пива по коме је овај крај познат.

Десетак минута касније, обојица кренуше даље, али овога пута је незнанац ишао испред брзим кораком. Када је Илија Бруш, који је сад ишао за њим, дошао до свог чамца, он затече у њему незнанца где мирно седи

као да га већ одавно чека.

Још је био дан. Илија Бруш још издалека опази уљеза како удобно седи на сандуку на крми, са торбом од жуте коже крај ногу.

– Опростите, господине – рече он скочивши у чамац – ви сте погрешили.

– Нисам – одговори непознати. – Ја желим са вама да говорим.

– Са мном?

– Са вама, господине Бруш.

– Зашто?

– Да вам предложим један посао.

– Посао! – понови Илија врло изненађен.

– И то одличан посао – рече незнанац, и позва га да седне.

Мало необичан позив, јер није обичај нудити столицу ономе који вас прима у својој кући. Али, овај човек говорио је тако одлучно и мирно да Илија Бруш ништа не рече, већ га послуша и седе.

– Као и сав свет – поче непознати – и ја знам за вашу намеру да пловите низ Дунав и да живите само од прихода вашег риболова, па бих желео да учествујем у вашем предузећу.

– На који начин?

– Сад ћу вам казати. Али, пре свега, дозволите ми једно питање. Колика ће отприлике бити вредност рибе коју будете уловили за време вашег пута?

– Колико ћу добити од уловљене рибе?

– Да. Мислим на оно што будете продали, не узимајући у рачун оно што поједете.

– Можда једну стотину форинти.

– Ја вам нудим пет стотина.

– Пет стотина форинти! – понови Илија Бруш изненађен.

– Јесте, пет стотина форинти у готовом и унапред.

Илија Бруш погледа, забезекнут, у непознатог, који погоди шта му је на уму.

– Не брините, драги господине Бруш, ја сам при чистој свести.

– Па шта онда смерате? – упита победник рибарског надметања.

– Казао сам вам – рече непознати. – Желим да учествујем у вашим јуначким делима и да им присуствујем. А осим тога, ту је и коцкарско узбуђење. Пошто сам уложио пет стотина форинти, хоћу да гледам како се та сума свако вече мало помало враћа, како буде текла продаја рибе.

– Свако вече? Ви дакле хоћете да са мном путујете?

– Зацело – одговори непознати. – Ја ћу вам наравно платити за путовање још пет стотина форинти, дакле укупно хиљаду форинти, увек у готову и унапред.

– Хиљаду форинти! – понови Илија Бруш, чудећи се.

Ова понуда била је врло примамљива, али је изгледало да је Илији Брушу ипак више стало да путује сам у чамцу, јер одговори кратко:

– Жао ми је, господине. Не пристајем.

– Али, реците ми, господине Бруш, зашто не пристајете?

– Нећу да вам кажем зашто нећу. Не пристајем и то је све. Мислим да је то моје право – одговори Илија Бруш, постајући већ нестрпљив.

– Нема сумње да је то ваше право – признаде непознати. – Али и моје је право да вас молим да ми кажете зашто нећете. Моја понуда није била неучтива, напо-

тив, и природно је да очекујем да се уљудно опходите са мном.

Ове речи биле су изговорене на начин који није имао ничега претећег, али тон је био тако одлучан да је учинио јак утисак на Илију Бруша.

– Имате право, господине – рече он. – Хоћу да вам кажем да ми моја савест не допушта да вас пустим да изгубите свој новац.

– То је моја ствар.

– Али и моја је, јер ми је намера да сваког дана ловим рибу не више од једног сата.

– А остало време?

– Хоћу да веслам да ми чамац иде брже.

– Ви се дакле журите?

Илија Бруш се уједе за усне.

– Журио се, не журио се – одговори он суво – али је тако. Кад бих примио ваших пет стотина форинти, то би била крађа.

– Сада не би била, пошто сте ме опоменули.

– Нећу да пристанем на вашу понуду. Хоћу да радим како ми је воља. Хоћу да сам слободан.

– Бићете слободни – рече непознати. – Ловићете кад вам је воља, и само кад вам је воља. Уосталом, ја знам да сте ви вешти, па ћете брзо уловити онолико рибе колико је потребно да остварим неку добит. Стога остајем при томе да вам дам пет стотина форинти за рибу и пет стотина форинти за путовање у вашем чамцу.

– Али ја не пристајем на то.

– Онда вас опет питам: зашто?

Илија Бруш постаде нестрпљив.

– Зашто? – одговори он жустро. – Казао сам вам већ. А казаћу вам и то да нећу да имам никога у мом чамцу.

Мислим да је сваком слободно да воли самоћу.

– Зацело – рече непознати. – Али са мношћом ћете бити сами. Нећу се маћи са овог места, нећу вам ни речи казати, ако баш то хоћете.

– А ноћу? – одговори Илија Бруш, који се већ поче љутити. – Мислите ли да ће бити доста места у мојој кабини за нас двојицу?

– Биће места, она је доста велика. Уосталом, хиљаду форинти је лепа накнада за малу неудобност.

– Не знам да ли јесте или није – одговори Илија Бруш љутећи се све више – али ја нећу, па нећу. Мислим да вам је то јасно.

– Врло јасно – потврди непознати.

– Онда?... – упита Илија Бруш, па показа руком на кеј.

Али, незнанац као да не разумеде овај тако јасан покрет. Он извади из цепа лулу и стаде лагано да је пуни. Ово наљути Илију Бруша.

– Хоћете ли да вас избадим на суво? – повика он ван себе.

– Не бисте имали право – рече он сасвим мирно. – И то из три разлога. Први је што би свађа изазвала да се полиција умеша, па бисмо морали ићи до комесара, где би нас бескрајно саслушавали. Признајем да ми то не би било мило, а вама још мање, јер бисте због тога морали да прекинете своје путовање.

Да ли се овај упорни љубитељ риболова много поуздавао у аргумент који је управо изнео? Ако је тако мислио, имао је разлога да буде задовољан. Илија Бруш одједном омекша, спреман да мирно саслуша разлоге свога сапутника. Говорљиви незнанац је био заокупљен паљењем луле, тако да није опазио код саговорника учинак који су произвеле његове речи.

Али, у том тренутку трећа личност ускочи у чамац. Овај трећи носио је униформу немачких жандара.

– Господин Илија Бруш? – упита представник јавне власти.

– Ја сам – одговори упитани.

– Молим, ваше исправе?

Овај захтев паде као гром из ведро неба. Илија Бруш се јако збуни.

– Моје исправе?... – промуца он. – Али, ја немам никаквих исправа, осим ако хоћете коверте од писама и признанице од плаћене кирије за кућу у којој станујем, у Салки. Је ли вам то доста?

– То нису исправе – одговори жандар оштро. – Крштеница, радничка књижица, пасош, ето то су исправе! Имате ли тако нешто?

– Немам – одговори Илија Бруш тужно.

– То неће бити добро за вас – промрмља жандар, коме као да је било жао што мора да поступи по закону.

– Али ја сам поштен човек, молим вас да ми верујете.

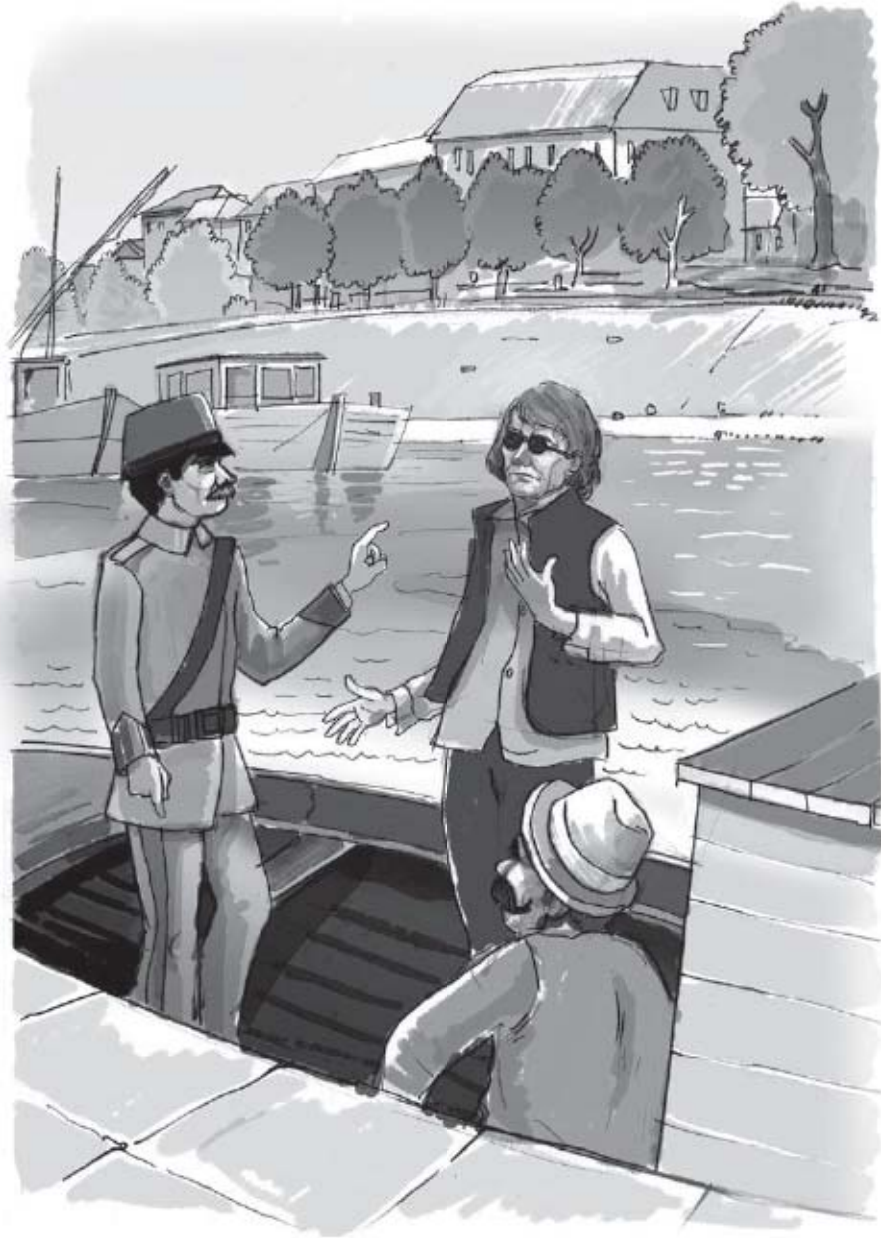
– Ја у то не сумњам – рече жандар.

– И немам чега да се бојим. Ја сам добро познат. Добио сам прву награду на последњем такмичењу Дунавске лиге у Сигмарингену, о томе су писале све новине. Штавише, и овде ћу наћи људе који ће за мене јамчити.

– Тражићемо их, не брините се – увераваше га жандар. – Али сад морам да вас водим у полицију да се види ко сте и шта сте.

– У полицију! – дрекну Илија Бруш. – А шта сам скривио?

– Ништа, али таква је наредба: да мотрим на реку и да водим у полицију свакога који нема уредне исправе. Јесте ли ви на реци? Јесте. Имате ли исправе? Немате. Дакле, хајдете у полицију. Остало ме се не тиче.

– То је незгодно! – викну Илија Бруш, који је изгледао очајан.

Његов сапутник, или онај који је желео то да буде, умеша се у разговор.

– Када бих ја јамчио за господина Илију Бруша – рече он – да ли би то било доста?

– То зависи – рече жандар. – Ко сте ви?

– Ево мог пасоша – одговори љубитељ риболова и пружи један развијен лист.

Жандар погледа у лист и његово понашање се одмах промени.

– То је друго – рече он.

Он лепо сави пасош, па га предаде незнамцу. Затим искочи на кеј и рече:

– Збогом, господо – па се окрену незнамцу и поздрави га с поштовањем.

Илија Бруш је био изненађен овим призором и пратио је очима непријатеља како се повлачи.

За то време његов спасилац продужи разговор на месту где је био прекинут:

– Други разлог, господине Бруш, је тај што се строго пази на реку, као што сте се малочас уверили. Овај надзор биће строжи ниже уз Дунав, а још строжи кад будете пролазили кроз Србију и бугарске провинције турске царевине, јер тамо је и службено објављен рат 1. јула. Ја мислим да ће вам на путу требати помоћ једног поштеног човека који има срећу да има неког утицаја.

Илија Бруш, сад потпуно убеђен, увидео је како ваља

попустити. Само му је било тешко наћи изговор за овај нагли преокрет.

– Трећи и последњи разлог – настави његов будући сапутник – је што вам се обраћам у име господина Миклеска, вашег председника. Будући да сте свој подухват ставили под покровитељство Дунавске лиге, потребан је неко ко би надгледао како се он спроводи да би, ако буде потребно, јамчио за његову законитост. Кад је господин Миклеско чуо за моју намеру да путујем са вама, хтео је да ми дâ службено овлашћење у том смислу. Сада жалим што нисам предвидео ваш неразумљив отпор и што сам одбио писма с препорукама која ми је нудио за вас.

Илија Бруш одахну душом. Зар је могао добити бољи изговор да сада пристане на оно што је до малочас упорно одбијао?

– Требало је то да ми кажете! – повика он. – Сад не могу да одбијем ваш предлог.

– Ви га, дакле, примате?

– Примам га.

– Врло добро! – рече љубитељ риболова, па извади из џепа неколико новчаница. – Ево хиљаду форинти.

– Хоћете ли признаницу? – упита Илија Бруш.

– Ако вам није неприлично.

Илија Бруш извади из сандука мастило, перо и бележницу из које исцепи један лист, па поче писати признаницу коју је у исти мах гласно читао:

„Примио на име рибе коју будем ухватио за све време мога пута и за цену његовог путовања од Улма до Црног мора, суму од хиљаду форинти од господина...

– Од господина?... – понови он.

– Јегера, Лајпцигерштрасе 45, Беч – одговори сапутник Илије Бруша палећи лулу

IV

Сергеј Латко

Од разних крајева који су од почетка историје нарочито трпели због ратова – а морамо признати да се ни један не може похвалити да је од тога имао неке користи! – југ и југоисток Европе заслужују да их наведемо на првом месту. По свом географском положају ти су крајеви, заједно с делом Азије који се простире између Црног мора и Инда, били вечито борилиште на коме су се судбински сукобљавали непријатељски народи који настањују Стари континент.

Феничани, Грци, Римљани, Персијанци, Хуни, Готи, Словени, Мађари, Турци и толики други отимали су се за читав или за део тих несрећних крајева, а да и не говоримо о дивљим хордама које су само прешле преко њих да би се скрасиле у средњој и западној Европи, где су временом створиле данашње народе.

Као ни њихова трагична прошлост, ни будућност им неће бити баш блистава, бар ако је веровати бројним ученим пророцима. По њиховим речима, најезда азијских народа неминовно ће, пре или после, поново донети крвопролића позната из антике и средњег века.

А када тај дан дође, јужна Русија, Румунија, Србија, Бугарска, Мађарска и Турска, и сама врло изненађена таквим развојем догађаја – ако земља коју данас тако називамо у то време уопште буде под влашћу Османових синова – постаће силом прилика истурени бедем Европе, па ће се први сукоби одлучити на њихов рачун.

У очекивању тих катаклизми, које ће у сваком случају наступити у веома далекој будућности, разни народи који су се током векова гомилали између Средоземља и Карпата једни за другима, на крају су се како-тако слегли, а мир – ох! тај непотпуни мир такозваних цивилизованих народа – распростире своје царство далеко према Истоку. Немири, пљачке, убиства и ратови као да су од сада ограничени само на онај део Балканског полуострва којим још владају Османлије.

Ушавши први пут у Европу 1356, господари Цариграда од 1453, Турци су се сукобили с народима који су, дошавши пре њих из средње Азије и давно примивши хришћанство, већ почињали да се стапају са староседеоцима и организују се у сталне и чврсте народе. Ти народи у настајању огорчено су бранили оно што су сами пре тога одузели другима, непрекидно започињући нове вечите битке за животни простор. Срби, Мађари, Грци, Хрвати, Тевтонци, супротставили су турској најезди живи зид који, ако и јесте местимично попустио, нигде није могао бити потпуно срушен.

Задржани с оне стране Карпата и Дунава, Османлије никада нису биле у стању да се сасвим одрже у тим границама, а оно што називамо Источним питањем само је историја њиховог стогодишњег повлачења са Балкана.

За разлику од освајача који су им претходили и које су у властитом интересу намеравали да истерају, ти

азијски муслимани никад нису успели да асимилују народе које су подвргли својој власти. Успоставивши своју власт освајањем, они су на овом простору остали освајачи који, као господари, наређују покороном робљу. Такав начин владања, који је уз то отежавала и разлика у вероисповести, није могао имати друге последице него трајну побуну побеђених.

Историја овог простора је пуна таквих побуна, које су, након векова борбе, на крају, завршиле с мање-више потпуном независношћу Грчке, Црне Горе, Румуније и Србије. Што се тиче осталог хришћанског живља, оно је и даље остало под влашћу Мухамедових следбеника.

Током првих месеци 1875, та власт је постала још тежа и несноснија него иначе. Под притиском муслиманске реакције која је тада ликовала у султановој палати, хришћани Отоманског царства били су преоптерећени порезима, злостављани, убијани и мучени на хиљаде начина. На одговор није требало дуго чекати. Почетком лета Херцеговина се још једном дигла на устанак.

Чете родољуба крстариле су наоколо, предвођене храбрим заповедницима као што су били Пеко Павловић и Љубибратић, и наносиле губитак за губитком редовној султановој војсци посланој против њих.

Пожар се ускоро проширио и захватио Црну Гору, Босну и Србију. Пораз, претрпљен од турског оружја у кланцима Дуге у јануару 1876, до краја је распалио храброст и бес народа је потмуло забрујао у Бугарској. Као и увек, из тога су се родиле потајне завере, тајни састанци на које је одлазила ватрена омладина те земље.

На тим тајним састанцима брзо су се истицале устаничке вође и утврђивале свој углед међу већим или

мањим бројем присташа, једни речитошћу, други снагом ума или жаром родољубља. Убрзо је свака таква дружина, а онда и сваки град, имала свог вођу.

У Рушчуку, важној бугарској луци на Дунаву, која лежи насупрот румунском граду Ђурђеви, власт је предана у руке крмару Сергеју Латку.

Сергеј Латко био је један од коловођа бугарског ослободилачког покрета. Имао је тридесетак година. Високог раста, плав као Словени са севера, херкуловске снаге, окретан и издржљив за све напоре, он је имао све физичке особине потребне једном вођи. Али, имао је, што је још важније, и моралних врлина: енергичност у доношењу одлука, обазривост у извршавању и жарку љубав према отаџбини.

Рођен је у Рушчуку, где је био крмар на Дунаву. Као доброг познаваоца ове велике реке, узимали су га у службу многи дунавски лађари, па је често путовао Дунавом, узводно до Беча, и низводно, до Црног мора. Када није имао посла, бавио се риболовом, а како је био вешт рибар, лепо је и од тог заната зарађивао.

У Рушчуку је имао много пријатеља. Готово би се могло рећи да су сви становници овог места били његови пријатељи, само да није било Ивана Стриге. Овај Стрига био је висок као Латко, плећат, снажан, плаве косе и браде и, као и Латко, такође плавих очију. Али у томе је била сва њихова сличност. Колико је лице племенитих црта једнога изражавало искреност и срдачност, толико су унезверене црте на лицу другог показивале подмуклост и хладну свирепост.

Ова различитост се још јаче истицала у моралном погледу. Док је Латко живео и зарађивао јавно обављајући свој посао, нико не би могао казати откуд

Стриги толико новца да га шаком и капом троши. Причало се да је Стрига издајник домовине и народа, и да је турски шпијун са добром платом. Говорило се, поред тога, и да је и кријумчар захваљујући коме је сваковрсна роба прелазила с румунске на бугарску обалу и обрнуто, без плаћања царинских дажбина, али и да је још нешто горе од тога: да живи од пљачке и разбојништва. Али, све те гласине о овом човеку који је уносио немир међу становнике Рушчука нису могле бити са сигурношћу потврђене. Једино што се извесно знало о њему јесте да је био толико спретан у својим делима да се никада није дао ухватити.

Људи се нису усуђивали да јавно говоре против Стриге, јер су га се бојали, већ су своје слутње у потаји поверавали један другом. Стрига се тако могао претварати да ништа не зна о гласинама које су га пратиле. Уживајући у речима дивљења које су му многи упућивали из страха и кукавичлука, са својим opakим следбеницима пролазио је градом као освојеном територијом.

Између оваквог човека и Латка, који је сасвим друкчије живео, није могло бити ничега заједничког и њихови путеви се никада нису укрстили; они су дуго један о другом знали само оно што се о њима говорило у народу. По логици ствари, тако би требало и да остане. Али, судбина често исмева оно што ми зовемо логиком, и било је суђено да се ова два човека сретну лицем у лице, и то као непомирљиви непријатељи.

Нача Георгијевић, чувена у целој вароши по својој лепоти, имала је двадесет година. Живела је најпре са својом мајком, а после сама, у Латковом суседству, те га је још од детињства познавала. Оца су јој пре петнаест година убили Турци, а успомена на то свирепо убиство

је још увек код непокорених родољуба у месту изазивало осећање беса. Мати, остављена без игде ичега, морала је радити да исхрани себе и ћерчицу. Израђујући чипке и везове, којима код Словена и најскромније сељанке украшавају своје одело, успела је да прехрани себе и своју ћерку.

Међутим, сиромаси највише страдају у бурним временима, и чипкарка би рђаво прошла да јој Латко није кришом притицао у помоћ. Они су се мало-помало тако спријатељили да им је младић често долазио у кућу да с њима у пријатном разговору проведе вече. Узвраћајући ову гостољубивост, Латко их је позивао у шетњу или риболов на Дунаву.

Када је стара Георгијевићка умрла, Латко је и даље бринуо о девојци и помогао јој. И тако се, а да тога нису били ни свесни, из дана у дан у срцима двоје младих будила љубав. Да постану свесни својих узајамних осећања потрудио се Стрига.

Наиме, када је Стрига први пут видео рушчучку лепотицу, заљубио се у њу плаховитошћу својственом необузаним природама. Као човек који је навикао да се сви приклањају његовим ћудима, отишао је девојци и без икакве друге формалности запресио је. Али, овога пута он је први пут у животу наишао на несавладив отпор. Нача му одговори да неће да се уда за њега. Стрига је узалуд покушавао поново, али је постигао само то да је, при трећем покушају био напросто избачен из куће.

Ово је Стригу тако наљутило да јој је почео претити смрћу. Нача се уплаши и све исприча Сергеју Латку. То је код њега распламсало бес једнак ономе кога се Нача уплашила. Необично жестоко Латко је сипао грдње и псовке на човека који је био толико дрзак да само по-

дигне поглед на њу, а некмоли да је запреси и прети јој смрћу. После неког времена Латко се некако смирио и почео збркано да објашњава своје речи и осећања. Кроз један сат Сергеј и Нача, с блаженством у очима и радосћу у срцу, разменише први веренички пољубац.

Када Стрига дознаде за ову вест, замало није умро од беса. Он дрско одјури у Начину кућу с претњама и увредама на уснама. Али, ту га дочека једна гвоздена рука, која му показа врата и он виде да ова кућа сада има мушкарца да је брани.

Он да буде побеђен! Зар он да нађе јачега од себе, он, Стрига, који се толико гордио својом циновском снагом!... Такво понижење он није могао да поднесе, па науми да се освети. Са неколико својих другова сачекао је Латка када се једне вечери враћао са возње Дунавом. Ово није требало да буде проста тучњава, него мучко убиство, јер су нападачи потегли ножеве.

Али, и овај напад се заврши исто као и претходни. Латко их дочека веслом којим је замахивао као буздованом и Стрига, са својим пајташима би приморан на срамотни бег. Ова је лекција била довољна, јер Стрига није више смео да га напада. Почетком 1875. године Латко се венча са Начом.

Усред њиховог дугог меденог месеца, који је трајао више од годину дана, наступише у првим месецима 1876. судбоносни догађаји у Бугарској. Љубав коју је Сергеј Латко осећао према својој жени, није могла победити ону љубав коју је он имао према својој отаџбини. Он се без оклевања ставио у ред оних који се одмах скупеше да се договоре како да помогну својој потлаченој земљи.

Пре свега, требало је набавити оружје. Многи млади

људи одоше из земље, пређоше Дунав и размилише се по Румунији, а неки одоше чак до Русије. Међу њима био је и Латко. Тешка срца, али одлучан у вршењу своје дужности, он остави ону коју је обожавао изложену свим опасностима које у доба револуције прете жени устаничког вође.

У том тренутку сети се Стриге. Да ли ће се разбојник користити одсуством свога срећног супарника да зада најтежи удар ономе што је за њега најдрагоценије? То је заиста било могуће. Али, Латко пређе преко овог страховања. Уосталом, изгледало је да има већ неколико месеци како је Стрига отишао из земље са намером да се више не враћа.

И заиста, његовој Начи није се ништа ружно догодило док се Латко бавио ван земље.

Тек што се вратио, морао је опет да отпутује. Наиме, оружје које је долазило из Русије ишло је копненим путем преко Мађарске и Румуније, то јест кроз пределе који у оно доба нису имали железнице. То је било врло незгодно и скопчано са многим опасностима. Стога бугарске вође решише да пошаљу у Пешту једног свог човека да прима оружје и товари га на лађе, које би, затим, брзо Дунавом то оружје доносиле у Бугарску.

За овај поверљиви посао одредише Латка. Он још исте вечери са једним другом пређе Дунав, да преко Румуније што пре стигне у Пешту. Али, тек што су се отисли од бугарске обале, када одјекну пуцањ и куршум просвира поред њих. Латку се учини да је у сумраку видео Стригу. Да се није опет вратио у Рушчук?

Удвојеном снагом Латко завесла и брзо стиже на румунску обалу, код вароши Ђурђева која лежи насупрот Рушчку. У Ђурђеву се нађе са изасланицима руске

владе од којих су неки били задржани на руској граници, а други остали да инкогнито бораве у Пешти и Бечу. Из Ђурђева продужи за Пешту. Захваљујући његовим напорима, неколико дереглија натоварених муницијом и оружјем, убрзо запловише низ Дунав, ка Рушчуку.

Латко је често добијао писма од Наче која су била адресирана на лажно име и ноћу била кришом преносена у Румунију. У почетку су вести биле добре, али у последње време почеле су да га забрињавају. Није то било зато што је Нача поменула Стригу. Она као да није знала да се разбојник вратио у Бугарску, и Латко је почео да сумња у основаност својих страховања због присуства Стриге. Али, са друге стране, било је сигурно само то да је неко потказао Латка турским властима, јер је полиција упала у његову кућу и извршила преметачину, али није пронашла ништа сумњиво. Ипак, Латко се због тога није смео вратити у Рушчук, јер је знао да би истог часа био ухапшен и тиме навукао најгору несрећу и на себе и на жену, коју до сада нико није узнемиравао. Зато је морао да сачека боља времена за повратак.

Та времена су ускоро дошла. Бугарска се дигла на устанак против Турака, али по Латковом мишљењу то је учинила прерано и та журба није слутила на добро. Међутим, шта год он о томе мислио, морао је притећи у помоћ својој земљи. Возом се упутио у Сомбор, последњи мађарски град на Дунаву до кога је водила железница, са намером да се ту укрца на неку лађу и спусти се низ реку до домовине. Али, новости које је сазнао у Сомбору присилише га да своје путовање прекине. Његове бојазни у погледу устанка показале су се оправданим. Бугарски устанак је у зачетку био угушен. Турска је окупила бројне јединице између Рушчука, Ви-

дина и Софије, и њена челична рука се већ свом тежином обрушила на ове несрећне крајеве. Латко је поново морао да сачека боље дане за повратак, настанивши се у Сомбору.

Начина писма, која је ускоро добио показала су му да је другачија одлука била немогућа. Кућу су му надзирали више него раније, тако да се Нача осећала готово као заточеница. Због заједничког добра морао је да се одрекне сваког даљег неразумног потеза.

Тако је Латко проводио време у Сомбору чекајући и не радећи ништа, зато што су пошиљке оружја прекинуте после неуспелог устанка и због гомилања турских трупа на обалама реке. Ово чекање, које је ионако за њега било мучно, постало је неподношљиво када је крајем јуна престао да добија писма од своје драге Наче. Наиме, Србија је 1. јула 1876. објавила рат Турској, и отада су дуж Дунава стално крстариле турске јединице. Што је време више одмицало без вести од Наче, његово нестрпљење је бивало све јаче. Бојао се да је турске власти нису ухапсиле као таоца или као саучесника њенога мужа. После месец дана он није могао више да чека, већ се реши да се врати у Бугарску. Али, је морао да ради обазриво. Његов повратак био би користан само када би могао ући у Рушчук и кретати се по њему слободно, упркос томе што су турске власти сумњале на њега.

Он је неколико дана размишљао како да ово изврши. Напослетку је смислио један план, и, не поверавајући се ником, науми да га изврши. Да ли ће му тај план поћи за руком? Будућност ће му то казати. У сваком случају требало је окушати срећу, и зато ујутру 28. јула 1876, најближи суседи крмареве, чије право име нико није знао, видеше да је кућица у којој је он провео неко-

лико месеци у самоћи потпуно затворена.

Какав је био Латков план, какве су биле опасности којима се изложио трудећи се да га оствари, у каквој вези стоје догађаји у Бугарској, а нарочито у Рушчуку, са рибарским такмичењем у Сигмарингену, све ће ово читалац дознати у наставку ове приче, која није измишљена, и чије главне личности још живе на обалама Дунава.

V

Карл Драгош

Чим је добио признаницу, Јегер уђе у кабину, поневши са собом своју торбу. После десет минута изађе из кабине, преобучен од главе до пете. Обучен сада као прави рибар, био је сушта прилика Илије Бруша. Имао је на себи рибарски кожух, јаке чизме и шубару.

Јегер се мало зачуди кад виде да је његов домаћин у међувремену напустио чамац. Када се Илија Бруш после пола сата вратио, држећи се својих обавеза није га хтео ништа питати. Иако га ништа није питао, Илија Бруш рече да је послао неколико писама новинама у којима их обавештава да ће прексутра стићи у Нојштат, а следећег дана у Регенсбург. Сада, када су у питању послови господина Јегера, било је важно да им се не деси оно што им се десило у Улму. Илија Бруш још изрази жаљење што се неће заустављати у успутним градовима пре Нојштата, а нарочито у Нојбургу и Инголштату, који су прилично познати. Заустављања у њима, нажалост, нису се уклапала у његов распоред, па је био присиљен да од њих одустане.

Господин Јегер је био одушевљен новинском рекламом која му је ишла у прилог и није показивао жаљење што се неће заустављати у Нојбургу и Инголштату. На-

против, похвалио је свог домаћина и тиме још једном показао да не жели да угрози његову слободу одлучивања, као што су се и договорили.

Два сапутника затим вечераше заједно на клупи. У име добродошлице, Јегер из своје неисцрпне торбе извади дивну шунку, а тај производ града Мајнца се веома допаде Илији Брушу и он поче да верује како присуство овог госта има и добрих страна.

Ноћ прође у миру. Пре него што је сунце изашло, Бруш одреша чамац, пазећи да не пробуди свога љубазног сапутника.

У Улму, где Дунав престаје да тече кроз малу краљевину Виртемберг и улази у Баварску, он је још мала река. Још није примио у себе велике притоке које низводно увећавају његову снагу и за сада још ништа није наговештавало да је реч о једној од највећих река Европе.

Река, која је била доста мирна, текла је брзином од скоро миље на сат. Њоме су се низводно кретала пловила свих величина, а међу њима су били и теретни бродови натоварени толико да само што не потону, испомажући се повремено широким једром које је пунио слаб североисточни ветар. Све је наговештавало да ће и наредних дана бити лепо време, без изгледа за кишу.

Чим дођоше на средину реке, Бруш стаде јаче веслати и повећавати брзину чамца. После неколико сати Јегер га затече на истом послу. Тако је било до увече, пловидба низ ветар није се прекидала, изузев кратког одмора за време ручка. Сапутник није хтео да запиткује зашто се Илија Бруш толико жури.

Тога дана они су мало говорили. Илија Бруш је енергично веслао, а што се тиче Јегера, он је врло пажљиво

посматрао лађе које су Дунавом пловиле, мотрећи истовремено на обе обале. На овом делу тока лева обала Дунава, упола поплављена, није се готово ни видела, док су на десној обали, вештачки уздигнутој за постављање железнице, возови јурили, бректале локомотиве мешајући свој дим са димом пароброда чији су точкови клопарали по води.

У Офингену, поред кога прођоше после подне, железница окрену на југ, а десна обала беше претворена у пространу баруштину којој се крај не могаше сагледати. Предвече стигоше у Дилинген и ту преноћише.

Сутрадан, 15. августа, преваливши подједнако тешку деоницу пута као и претходног дана, били су већ близу Нојштата. Да не би дошао у Нојштат празних руку, Илија Бруш се стаде спремати да лови рибу. Његов сапутник се интересовао за ове припреме, као што и приличи правом љубитељу риболова. Спремајући удицу, Бруш рече:

– Данас, као што видите, спремам се да пецам. Риба је од природе неповерљива и ваља умети намамити је. Неке су врло паметне, као, на пример, лињак. Треба бити препреден с њим. Уста су му тако чврста да може да прекине удицу.

– Лињак није добра риба – примети Јегер.

– Није, јер воли каљаву воду, што даје њеном месу непријатан укус.

– А штука?

– Штука је одлична – рече Илија Бруш, – али само оне које нису мање од пет до шест фунти. Што се тиче мањих комада, оне су саме кости. Али за штуку се не може казати да је паметна и лукава.

– Збиља, господине Бруш? Дакле, слатководне ајкуле, како их зову...

– ... Глупе су као и ајкуле из слане воде, господине Јегер. Сасвим просте рибе, исто као греч или јегуља. Оне могу донети користи, али части никад... То су рибе, као што је писао један добар познавалац, „које се лове, а не које ми ловимо“.

Он показа Јегеру удице које је везао за фирентинску струну.

– Видите, господине Јегер – рече он – то су удице број једанаест, врло танке, а јаке. Као мамац за црвенперке најбоље је кувано жито, добро изгњечено. Ето, готов сам, и сада ћу да опробам срећу.

Док се Јегер наслонио на ограду чамца, он седе на клупу па забаца удицу у воду. Не потраја дуго, а он улови једну црвенперку. За кратко време уловио је доста разне рибе. Ако је господин Јегер био страсни љубитељ риболова како се представљао, морао је само да се диви брзини и тачности с којим је његов домаћин извлачио удицу баш онако као што треба за ову врсту рибе. Чим би осетио да риба гризе, он је добро пазио да плен одмах не извуче на површину, већ га је пустио да се копрца по дну и умори се у покушајима да се ослободи, и при томе је показивао хладнокрвност достојну мајстора риболовачког заната.

Пецање је завршио око једанаест сати. Лети риба не гризе у подне, када се површина воде пресијава на сунцу у зениту. Уосталом, већ је ухватио доста рибе. Илија Бруш се чак бојао да је улов пребогат, с обзиром на то да Нојштат, где је његов чамац пристао око пет сати, није био велики град.

Варао се. На обали га је чекало око тридесет људи који га поздравише бурним плескањем чим је привезао чамац. Ускоро није знао кога ће пре да услужи. После

неколико минута он распрода сву рибу и за њу доби укупно двадесет и пет форинти, које одмах даде Јегеру на име прве дивиденде.

Јегер, свестан да нема права на изјаве поштовања и дивљења окупљене публике, скромно се повуче у кабину, где му се Илија Бруш ускоро придружи, чим се ослободио својих одушевљених поклоника. Желећи да рано стигне у Регенсбург, удаљен одатле око седамдесет километара, он је решио да крене на пут у један сат после поноћи, тако да ујутру може имати доста времена да лови.

Сутрадан до подне уловио је око тридесет фунти рибе, тако да је могао да послужи све који су изашли на регенсбуршки кеј да га дочекају. За продату рибу добио је чак четрдесет и једну форинту, а онда се врати у чамац да их преда Јегеру. Али њега у чамцу није било. Уместо сапутника Илија Бруш је затекао цедуљу у којој му он јавља да га не чека за вечеру и да ће се тек доцкан увече вратити.

Илија Бруш је нашао за врло природно што Јегер користи ову прилику да обиђе Регенсбург, град који је педесет година био седиште царског сабора. Али, сигурно би се веома изненадио да је знао ко је заправо тај његов сапутник и које му је право занимање.

„Господин Јегер, Лајпцигерштрасе 45, Беч“, забележио је без даљег запиткивања Илија Бруш име придошлице, али би овај био у великој неприлици да му је затражио да лично види његове исправе. Илија Бруш је пропустио да то учини и та несмотреност ће ускоро имати по њега значајне последице.

Нико није знао које име је онај немачки жандар прочитао у исправама када му их је господин Јегер пружио

на увид, али ако је у њима стајало право име њиховог власника, жандар није могао прочитати друго име до имена – Карла Драгоша.

Страствени љубитељ риболова и шеф дунавске полиције били су једна иста личност.

Решен да пошто-пото уђе у чамац Илије Бруша, а да би предупредио његов предвидљив отпор, Карл Драгош је употребио лукавство и извео ону подвалу са жандаром. Илија Бруш је још био срећан што има за сапутника тако моћног заштитника.

План који је Карл Драгош спровео тиме што се наметнуо Брушу за сапутника, није поникао у његовој глави. Његов прави зачетник био је Михаило Михаиловић, који додуше о томе ништа није знао. Када је овај весели Србин у крчми у Сигмарингену рекао, онако у шали, да победник Дунавске лиге може бити или какав злочинац кога гоне или какав полицајац који гони, Карл Драгош је обратио озбиљну пажњу на ову узгредну, олако изречену изјаву. Наравно, није је схватио дословно. Знао је да рибар и полицајац немају ничега заједничког. Али, ако нешто није учињено, не излази да то не може бити и Карл Драгош је одмах помислио да је весели Србин имао право – да би један детектив који жели да надгледа Дунав био веома лукав ако би се послужио личношћу једног доста познатог рибара, јер тако нико не би посумњао у његов прави идентитет.

Ма како да је ова комбинација била примамљива, морало се од ње одустати. Такмичење у Сигмарингену било је одржано, Илија Бруш као његов победник јавно је казао шта намерава, и зацело не би пристао на ову замену идентитета, тим пре што су га већ сви његови другови видели и познавали.

Ипак, ако се морало одустати од плана да Илија Бруш пристане да неко други под његовим именом предузме ово путовање, можда је постојао неки други начин да се исти циљ постигне. Кад већ није могао он да буде Илија Бруш, зар се Карл Драгош не би могао задовољити да путује у његовом чамцу као неупадљиви сапутник? Ко би могао посумњати да је он полицајац на тајном задатку?

Тако је Карл Драгош заузео своје место у чамцу. Док би његов друг веслао или ловио рибу, он би мотрио на реку где ништа необично не би измакло његовом полицијском оку. Успут се састајао са својим људима размештеним дуж обале. На прву вест о каквом злочинству, он би оставио Илију Бруша и кренуо да трага за злочинцима.

Све ово било је вешто удешено. Карл Драгош је увидео да му овај план осигурава да инкогнито плови на целом Дунаву и пружа му много изгледа за добар успех у истрази коју спроводи.

На несрећу, размишљајући о овоме, детектив није водио рачуна да се у његов план може уплести случај. Није ни помислио да ће неколико врло чудноватих чињеница кроз неколико дана скренути његова трагања у непредвиђеном смеру и његовој мисији дати другачију, неочекивану важност.

VI

Плаве очи

Када је Карл Драгош напустио чамац, одмах се упутио у центар града. Познавао је добро Регенсбург, па се сигурним кораком упути мирним улицама над којима су се понегде дизале десетоспратне куле – овај некада бучан град сада је био тихо место, а његово становништво спало је на свега двадесет шест хиљада душа.

Али, Карл Драгош није кренуо у обилазак града, како је мислио Илија Бруш. Прошао је покрај катедрале недовршених торњева, али је само овлаш бацио поглед на њен необични портал из 15. века. Он није дошао да се диви готској капели, палати турнтаксишких грофова, као ни збирци лула, необичној знаменитости некадашњег манастира, нити ће посетити Ратхаус, некада седиште царског сабора, а данас обичну већницу са двораном украшеном старим таписеријама, чији чувар с поносом показује некадашњу просторију за мучење опремљену најразличитијим справама. Карл Драгош се упутио право у пошту, где га је чекало неколико писама које одмах прочита, не одајући изразом лица да су на њега учинила било какав утисак. Излазећи из поште,

приђе му један човек доста скромно обучен. Познавали су се, јер када је овај заустео да му нешто каже, Драгош му показа знак који је значио: „Не овде“. Обојица затим кренуше према оближњем тргу.

– Зашто ме ниси чекао на обали? – упита га Карл Драгош када је проценио да у околини нема радозналих ушију.

– Бојао сам се да вас нећу наћи – одговори он. – А пошто сам знао да ћете доћи на пошту...

– Главно је да си дошао – прекиде га Карл Драгош. – Ништа ново?

– Ништа.

– Није било некакве крађе у околини?

– Ни у околини, ни на другом месту, мислим, дуж Дунава.

– Откад имаш последње вести?

– Нема два сата како сам добио телеграм из нашег главног бироа у Пешти. Потпуно затишје на целој линији.

Карл Драгош се мало замисли.

– Отићи ћеш у моје име у тужилаштво. Казаћеш своје име, Фридрих Улман, и замолићеш да тебе лично извести ако се било шта непредвиђено догоди. После ћеш отићи у Беч.

– А наши људи?

– Ја ћу бринути о њима. Видећу их на проласку. Састанак је у Бечу, од данас за осам дана.

– Оставићете, дакле, горњи ток реке без надзора? – упита Улман.

– Месне полиције биће довољне – одговори Драгош, – а ми ћемо прискочити у помоћ на прву узбуну. Уосталом, до сада се ништа што спада у нашу надлежност

није десило узводно од Беча. Нису они луди да оперишу тако далеко од своје базе.

– Своје базе?... – понови Улман. – Да немате каквих нарочитих обавештења?

– Ја у сваком случају имам своје мишљење!

– Које?

– Много си радознао! Ма шта да јесте, слутим да ћемо свој посао започети негде између Беча и Пеште.

– Зашто баш тамо, а не на другом месту?

– Зато што је последњи злочин тамо извршен. Знаш за оног сељака кога су тако „грејали“ да су га пронашли опеченог до колена.

– То је разлог више да други пут оперишу на неком другом месту.

– Зашто?

– Зато што ће они мислити да ће се надзор појачати онде где је злочин извршен. Ићи ће, дакле, да окушају срећу даље одатле. Досад су овако радили. Никад двапут заредом на истом месту.

– Они су глупо мислили и ти се на њих угледаш, Улмане, – одговори Карл Драгош. – Али, ја баш рачунам на њихову глупост. Као што си морао приметити, све новине су баш мени приписале исти такав закључак. Објавили су да сам оставио горњи Дунав, где се, по мом мишљењу, злочинци неће усудити да се врате, и да сам отишао у јужну Мађарску, низводно од Будимпеште. Не морам ти рећи да у томе нема ни речи истине, али можеш бити сигуран да ове намерно пуштене вести нису мимоишле оне који су за њих нарочито заинтересовани.

– Какав закључак ви из тога изводите?

– Да они неће ићи у јужну Мађарску да се баце право

у чељуст курјаку.

– Дунав је дугачак – примети Улман. – Ту су Србија, Румунија, Турска...

– А рат?... Онамо нема за њих ништа да се ради. Уосталом, видећемо.

Карл Драгош мало поћута.

– Јесу ли моје наредбе тачно извршене? – рече он.

– Тачно.

– Непрестано је вођен надзор над реком?

– Дању и ноћу.

– И није се нашло ништа сумњиво?

– Баш ништа. Све лађе, теретни бродови, тегљачи и чамци имају уредне исправе. Овом приликом морам да вам кажем да ово контролисање изазива незадовољство. Сопственици лађа протестују, а ако хоћете моје мишљење, ја налазим да имају право. Лађе немају ништа с тим што ми тражимо. Злочинства нису учињена на води.

Карл Драгош се намршти.

– Ја придајем велику важност прегледу лађа и чамаца – одговори он озбиљно. – Не трпим примедбе у том погледу.

Улман слегну раменима и рече:

– Добро, господине.

Карл Драгош продужи:

– Не знам још шта ћу да радим. Можда ћу се задржати у Бечу. Можда ћу ићи до Београда... Нисам се решио... Пошто је важно да не изгубимо везу, извештавај ме писмима у онолико примерака колико је потребно да пошаљеш нашим људима распоређеним између Регенсбурга и Беча.

– Добро, господине – одговори Улман. – А ја? Где ћу

вас поново видети?

– Казао сам ти, у Бечу, кроз осам дана – одговори Драгош.

Он мало размисли.

– Сад можеш ићи. Не заборави да свратиш у тужилаштво, па онда узми први воз.

Улман пође. Карл Драгош га зовну да се врати.

– Јеси ли чуо нешто о неком Илији Брушу? – упита он.

– Онај рибар што се обавезао да плови низ Дунав са удицом у руци.

– Јесте, он. Лепо, ако ме видиш са њим, прави се да ме не познајеш.

Они се растадоше. Улман оде у горњи град, а Карл Драгош се упути у хотел „Златни крст“ да вечера.

Десетак гостију седело је већ за столом и гласно причало о свему и свачему. Он, такође, седе. Није се мешао у разговор. Слушао је као човек који има обичај да чује све што се око њега говори.

– Но – рече један гост – шта је са оном разбојничком дружином?

– Ништа се не зна, као ни о оном чувеном Брушу – одговори други. – Чека се да стигне у Регенсбург, а још га нема.

– То је чудновато.

– Осим ако Бруш и вођа те разбојничке дружине нису једно исто лице.

– Ви се шалите?

– Хе, ко зна?...

Карл Драгош се тргну. Ово је већ други пут како чује овакву претпоставку. Али, он само слеже раменима и помисли да је реч о шали. Уосталом, онај брбљивац није

ни знао да је Бруш већ стигао у Регенсбург.

Чим је вечерао, Драгош се спусти ка обали, задржавши се неколико тренутака на уском каменом мосту који спаја Регенсбург са његовим предграђем, Штатамхофом. Затим сиђе на кеј и стаде посматрати лађе које су журиле да још искористе све блеђе светло дана.

Док је тако стајао и посматрао, неко га потапша по рамену и он зачу познати глас:

– Господине Јегер, изгледа да вас све занима.

Карл Драгош се окрену и виде Илију Бруша, који га је гледао смешећи се.

– Да – одговори он – ово комешање на реци је врло занимљиво.

– Хе, господине Јегер – рече Илија – то ће вас још више занимати када будемо на доњем Дунаву, где има више лађа. Видећете, кад дођемо до Ђердапа. Јесте ли били некада тамо?

– Нисам – одговори Драгош.

– То треба видети – рече Илија Бруш. – Ако нема на свету лепше реке од Дунава, на целом Дунаву нема лепшег места од Ђердапа.

У међувремену се ноћ сасвим спустила. Велики часовник Илије Бруша показивао је да је прошло девет сати.

– Ја сам био у чамцу када сам вас видео на мосту. Дошао сам да вам кажем да ћемо сутра рано поћи и да би било добро да идемо сад на спавање.

– Хајдемо онда, господине Бруш – сложи се Карл Драгош.

Обојица се упутише реци.

– А како је са продајом ваше рибе? Јесте ли задовољни?

– Одушевљен сам, господине Јегер! Имам да вам дам четрдесет и једну форинту.

– Што укупно, са оних двадесет седам које смо раније зарадили, чини шездесет и осам. А тек смо у Регенсбургу! Хе, хе, господине Бруш, посао ми не изгледа рђав.

– И мени се чини – рече рибар.

Мало касније обојица спаваху један поред другог, а, када је сунце изашло, њихов чамац био је већ пет километара далеко од Регенсбурга.

Низводно од тог града обале Дунава пружају врло разнолик приказ. С десне стране, докле год поглед сеже, пружају се плодне равнице, њиве и села, а с леве стране густе шуме и брежуљци који воде ка чешким брдима.

Пролазећи реком, господин Јегер и Илија Бруш могли су изнад градића Донаустауфа да виде летњиковац турнтаксишких грофова и стари регенсбуршки бискупски двор, и даље, на Салваторшком брду, Валхалу или Пребивалиште одабраних, које је саградио краљ Лудвиг, налик на грчки Партеон залутао под баварско небо. Ту је смештен музеј са кировима немачких јунака, који није тако занимљив као што су то спољни архитектонски украси на грађевини. Иако се Валхала не може мерити са атинским Партеоном, ипак надмашује сличан градитељски подухват који се налази на једном од единбуршких брежуљака у Шкотској.

Велика је раздаљина између Регенсбурга и Беча када се плови по кривинама Дунава. Међутим, на овом путу од четири стотине седамдесет и пет километара мало је великих вароши. Вредно је поменути Штраубинг, пољопривредну луку у Баварској, где чамац стаде предвече 18. августа, затим Пасау, где стиже двадесетог,

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

и Линц, поред кога прође двадесет првог.

У недостатку знаменитости изграђених људским рукама, пред туристом се, као одбрана од једноличности и досаде, овде, обалама велике реке пружају разнолики пејзажи. Низводно од Штраубинга, где Дунав већ достиже ширину од четиристо метара, река поново почиње да се сужава, док први обронци Ретских Алпа мало-помало издижу десну обалу.

У Пасауу, који се налази на ушћу три реке – Дунава, Ина и Илца – напуштамо Немачку, и у овом граду десна обала Дунава постаје аустријска. Неколико километара низводно, иза ушћа Даделсбаха, лева обала Дунава улази у састав Хабсбуршког царства. Овде се речно корито сужава на свега двеста метара ширине, у клисури којом ће Дунав тећи све до Беча, и која се повремено шири толико да ствара права језера са острвима и острвцима, а повремено сужава, приближавајући своје стене између којих онда вода бесно тутњи.

Илија Бруш није обраћао пажњу на променљиве и увек дивне пределе поред којих су пролазили. Он је свом снагом веслао да би чамац ишао што брже, а осим тога, требало је савладати опасности које су вребале од подводних стена, брзака и пешчаних спрудова, који знају задати прилично тешкоћа при пловидби Дунавом. Неколико километара пре Пасауа морао је да се суочи са брзацима Вилзхофена, а затим, педесет километара низводно, мало даље од Грајна, једне од најсиромашнијих вароши горње Аустрије, подједнако опасни су били брзаци Штрудена и Вирбела.

На том месту речна долина постаје узак пролаз оивичен стенама између којих се сурвава пенушава вода. Некада су у Штруденској клисури бројни подводни гре-

бени чинили овај кањон једним од најопаснијих и за-
 давали много проблема речном бродарству. Сада је та
 опасност знатно умањена, јер су најопаснији гребени
 минирани. Брзаци су тако изгубили своју жестину а
 речни вирови више не повлаче чамце онако снажно као
 раније, па су и несреће на овој деоници постале ређе.
 Ипак, при пловидби треба предузети многе мере оп-
 реза, што важи како за велике тегљаче, али и за мале
 чамце.

Све то није могло збунити Илију Бруша. Вешто је
 следио пролазе за бродове, избегавао спрудове и прово-
 дио чамац кроз струје и брзаке. Карл Драгош се дивио
 вештини свога сапутника, али и чињеници да један ри-
 боловац тако добро познаје Дунав и његова подмукла
 изненађења. Са друге стране, и рибар се чудио толиким
 Драгошевим знањима. Ма како да је место, које су на
 својој пловидби наилазили, било мало, где год би увече
 пристали, ретко је било да Јегер није у њему нашао не-
 кога од својих познаника. Чим би чамац стао уз обалу,
 он би искочио на суво и одмах би му пришли један или
 два човека. Са њима би се задржао у разговору свега
 неколико минута, па би се вратио у чамац.

– Господине Јегер – рече Бруш – ви свуда имате
 пријатеље?

– Имам, господине Бруш – одговори Карл Драгош. –
 Ја сам често овуда пролазио.

– Као путник?

– Не, господине Бруш, не као путник. У оно доба сам
 путовао као заступник једне пештанске трговачке куће,
 па сам стекао многа познанства.

Ово су били једини догађаји који су се збили између
 18. и 24. августа. Тога дана, пошто су преноћили уз

обалу низводно од варошице Тулна, Илија Бруш крену на пут пре зоре. Овај дан ће бити сасвим друкчији него претходни. Исте вечери биће у Бечу и први пут после осам дана Илија Бруш стаде да лови рибу, како не би разочарао своје обожаватеље у престоници, где је преко новина најавио да ће стићи.

Када је Карл Драгош изашао из кабине, било је ухваћено већ доста рибе. Око једанаест сати Илија Бруш ухвати штуку од двадесет фунти. Ово је био царски комад који ће зацело постићу велику цену код бечких купаца.

Охрабрен овим успехом, Илија Бруш хтеде још једном опробати срећу, али, уместо среће, задеси га несрећа. Некако је рђаво бацио канап и удица се одби, удари га у лице и запара по њему крваву бразду. Илија Бруш јаукну од бола. Пошто је изгребала месо, удица у пролазу дохвати наочаре са великим црним стаклима које је рибар носио дању и ноћу, и баци их у воду.

Пригушивши крик беса, Илија Бруш баци узнемирен поглед у смеру господина Јегера, затим брзо извуче тамне наочаре из воде и метну их на очи. Ово је трајало свега неколико секунди, али довољно да Карл Драгош примети да његов домаћин има дивне плаве очи и да су оне потпуно здраве.

Детективу је ово пало у очи, али ништа не рече.

Пошто је превио рану, која је више болела него што је била опасна, Илија Бруш није више ловио рибу. Пажљиво је слагао прибор за пецање, док је чамац мирно пловио низ матицу.

Мало касније прођоше поред Каланберга, брда високог три стотине педесет метара, са чијег се врха види читав Беч. Што су даље пловили, то је више живост на

дунавским обалама најављивала близину великог града. Најпре на обалама угледаше виле које су се све чешће низале једна за другом, а затим фабрике упрљаше небо димом из високих димњака. Ускоро Илија Бруш и његов сапутник угледаше и понеки фијакер који је бечким предграђима давао сасвим градски изглед.

После подне прођоше поред Нусдорфа, где због газа застају пароброди и одакле један канал путнике превози до центра Беча. Илија Бруш је следио велики рукавац Дунава. У четири сата стигоше у Пратер, чувено шеталиште које је за Беч оно што је Булоњска шума за Париз, и ту привезаше чамац за једно стабло.

– Шта вам је заправо са очима, господине Бруш? – упита га тада Карл Драгош.

Илија Бруш се окрену свом сапутнику па рече:

– Са очима?

– Да, са очима – рече Јегер. – Мислим да ви не носите ове црне наочаре због задовољства?

– Ах! – рече Илија Бруш. – Моје наочаре!... Имам слаб вид, светлост ми шкоди, то је све.

– Слаб вид? Са таквим очима!...

Његов сапутник га погледа некако значајно.

VII

Ловци и дивљач

Тог августовског поподнева, неколико шетача давало је живост дунавској обали која на североистоку чини границу шеталишта Пратер. Да ли су ти шетачи чекали Илију Бруша? Вероватно, јер је он преко новина био јавио када ће доћи и где ће се искрцати. Али, како ће радозналци, растурени на тако великом простору, приметити његов чамац?

Бруш је предвидео ову тешкоћу. Он је на чамцу подигао мотку на којој је висило платно с натписом: „Илија Бруш, победник такмичења у Сигмарингену“, а на крову кућице изложио је рибе које је тога јутра ухватио.

Ова реклама, на американски начин, имала је успеха. Неколико беспосличара зауставише се пред чамцем и стадоше га посматрати. Ови први беспосличари привуковше друге и за четврт сата пет стотина људи окупи се пред чамцем. Илија Бруш се није надао толиком успеху.

Између публике и рибара поче разговор.

– Ви сте господин Бруш? – упита један од присутних.

– Јесам – одговори он.

– Дозволите ми да се представим. Клаудије Рот, један

од ваших колега из Дунавске лиге.

– Мило ми је, господине Рот.

– Има овде још ваших колега. Ово је господин Ханиш, Тице, Хуго Звидинек, а ту су и они које ја не познајем.

– Ја сам Маћаш Каселик, из Пеште – рече један господин.

– А ја сам Вилхелм Бикел, из Беча – рече други.

– Господо, мени је особито мило што се налазим у месту где имам толико познаника! – повика Илија Бруш.

Сви се упустише у разговор. Питањима и одговорима није било краја.

– Ви сте добро путовали, господине Бруш?

– Дивно.

– Зацело сте брзо путовали. Нисмо вам се тако брзо надали.

– Има тек петнаест дана како путујем.

– Да, али је далеко од Донауешингена до Беча.

– Око девет стотина километара, што значи да сам ишао око шездесет километара на дан.

– Струја пређе тај пут за једва двадесет и четири сата.

– То зависи од места.

– То је истина. А шта је са вашом рибом? Да ли се добро продаје?

– Дивно.

– Дакле задовољни сте?

– Врло задовољан.

– Данас вам је улов врло добар. Ту је, видим, нарочито једна дивна штука.

– Није рђава.

– Пошто је штука?

– Колико вам је воља да је платите. Ако хоћете, ја ћу да продајем на лицитацији моју рибу, а штуку ћу оставити за крај.

– Као послестицу – рече неко у шали.

– Добра идеја! – повика господин Рот. – Онај ко добије штуку, може је и напунити као успомену на Илију Бруша.

Ова идеја свима се допаде. Почело се лицитирати ко даје више. Не прође ни четврт сата, а рибар је добио лепу суму. Само за штуку истерало се тридесет и пет форинти.

Пошто је продаја свршена, између победника такмичења Дунавске лиге и његових поштовалаца, који су се тискали на обали, разговор се продужи. Дознавши од њега шта је све до сада било, молили су га да им каже своје намере за будућност.

Он им је радо одговарао и саопшти да ће сутрадан остати у Бечу, а прекосутра увече ће преноћити у Братислави.

Мало помало време је пролазило, његови посетиоци почеше да се разилазе јер је било време за вечеру. Бруш уђе у кабину да се постара за своју вечеру, а свога сапутника остави напољу, да и њега свет мало гледа.

Зато два шетача, који приђоше да виде зашто се свет окупио, спазише само Карла Драгоша како сам седи испод оног платна на коме је стајало име и занимање победника Дунавске лиге. Један од ових придошлица био је висок човек од својих тридесет година, плећат, плаве косе и бrade, од оне словенске плаве боје својствене овој раси. Други је био, такође, снажан и развијен, старији од првога. Судећи по његовој проседој коси, могао је имати четрдесетак година.

Онај млађи одједном задрхта када погледа чамац, устукну назад и повуче свога друга.

– То је он – рече шапатом чим изађоше из гомиле.

– Мислиш?

- Он је. Зар га ниси препознао?
– Како да га препознам? Ја га никад нисам видео.
Обојица заћуташе и замислише се.
– Он је сам у чамцу? – упита старији.
– Сасвим сам.
– И то је зацело чамац Илије Бруша?
– Без грешке. Записано је име на барјачићу.
– Ништа не разумем.
Поново ућуташе, а затим млађи продужи:
– То је, дакле, он, само путује под именом Илије Бруша.
– С којим циљем?
Човек с плавом брадом слегну раменима.
– У циљу да непознат прође Дунав, то је јасно.
– Доврага! – рече његов друг.
– То ме не чуди – рече други. – Прави лисац је тај Драгош и његов ударац би успео да га пуки случај није овде довео.
– То је као у неком роману – рече старији.
– Сасвим тако, Тича, сасвим – одговори његов друг,
– али Драгош много воли методе из романа. Уосталом, ствар ћемо извести на чистац. Рекоше да ће чамац остати у Бечу сутра цео дан. Треба само да се овде вратимо. Ако Драгош још буде ту, онда је то он прерушен у кожу Илије Бруша.
– Па шта ћемо онда да радимо? – упита Тича.
– Размислићемо – рече други.
Затим се обојица упутише у варош, оставивши чамац окружен разређеним посматрачима.
Ноћ прође мирно за Бруша и његовог сапутника. Кад ујутру овај изађе из кабине, затече првог где прегледа удице.
– Лепо време, господине Бруш – рече Карл Драгош.

– Лепо време, господине Јегер – одговори Бруш.

– Зар нећете да искористите ово лепо време и посетите варош?

– Нећу, господине Јегер. По природи нисам радознао, а овде имам посла цео дан. После две недеље путовања време је да се овде ствари мало доведу у ред.

– Како хоћете, господине Бруш. Ја нећу да се угледам на вас, хоћу да останем у вароши до довече.

– Имате право – рече Илија Бруш – јер ви станујете у Бечу. Можда имате фамилију овде којој ће бити мило да вас види.

– Немам, господине, самац сам.

– Тим горе, господине Јегер, тим горе. Удвоје се лакше носи терет живота.

Карл Драгош се стаде смејати.

– Ви нисте данас баш расположени, господине Бруш?

– Свако има своје рђаве дане, господине. Желим вам да се лепо проведете.

– Постараћу се – одговори Драгош излазећи.

Идући кроз Пратер, он стиже до Главне алеје, стацишта бечког отменог света у сезони, али у ово доба године шеталиште беше скоро сасвим пусто. Ипак, било је довољно шетача да Драгош није обратио посебну пажњу на два човека поред којих прође идући ка Константинхигелу, вештачком брежуљку којим се хтела унети промена у изглед Пратера. За десетак минута он уђе у кафану на Пратерштерну. Ту му један човек, када га виде, пође у сусрет.

– Добар дан, Улмане – рече Карл Драгош.

– Добар дан, господине – одговори Фридрих Улман.

– Још увек ништа ново?

– Још увек ништа.

– Па добро. Сад се можемо договарати шта да радимо.

Она два човека која су на обали препознала шефа дунавске полиције, била су пошла за њим, и кад он уђе у кафану, они уђоше у кафану преко пута, решени да остану у заседи ако треба и цео дан.

Пошто су се неколико сати договарали шта да раде, Драгош и Улман ручаше, и после тога изађоше из ресторана. Али се Драгош изненада тргну и брзо се врати у ресторан, где је кроз завесу на стакленим вратима пратио погледом једног човека који је туда пролазио.

– Бога ми, то је он! – прошапта Драгош, пратећи очима Илију Бруша.

То је заиста био Илија Бруш, кога је Драгош познао по избријаном лицу, наочарима и црној коси као у Италијана са југа.

Када Илија Бруш уђе у Улицу цара Јозефа, Драгош изађе из ресторана и рече Улману да га ту сачека, а он потрча за њим.

Илија Бруш је ишао до краја улице, а затим, преко парка Аугартена, до Бригитенауа. Ту је неколико тренутака застао, а онда уђе у једну дашчару прљавог изгледа, чији је сиромашни излог гледао на једну од најбеднијих улица ове радничке четврти. Карл Драгош прочита име радње у коју је његов сапутник ушао.

После пола сата он изађе из ње, а Карл Драгош, који га је на улици скривен чекао, пође за њим. Када виде да је пошао у Пратер, није хтео да га прати даље. Био је сигуран да се Бруш упутио на Дунав где је био његов чамац, и стога се врати у кафану пред којом га је Улман чекао.

– Познајеш ли ти једног Јеврејина по имену Симон Клајн? – упита га он.

– Познајем – одговори Улман.

– Ко је тај Јеврејин?

– Ништа добро. Телал, зеленаш, јатак.

– То сам и ја мислио – рече Драгош.

После кратког ћутања, он продужи:

– Колико људи имамо овде?

– Четрдесет – одговори Улман.

– То је доста. Нећемо да радимо оно о чему смо говорили. Мењам план, јер што даље идем, све ми се више чини да ће се афера догодити код места где ћу ја бити.

– Где ћете ви бити?... Ја не разумем.

– Није потребно. Распоредићеш своје људе, по двојицу на сваких пет километара, дуж леве обале Дунава, почев од двадесетог километра иза Братиславе. Њихов посао биће само да мотре на мене. Чим ме два последња стражара виде, нека одмах иду пет километара напред, и тако даље. Јеси ли разумео? Само да ме не губе из вида!

– А ја? – упита Улман.

– Ти ме, такође, не смеш губити из вида. Пошто сам ја у чамцу насред Дунава, то није тешко. Твоји људи који ће стражарити треба да се тачно обавештавају. У случају потребе, кад једна стража буде обавештена о неком важном догађају, нека одмах извести и остале страже.

– Разумем.

– Нека још вечерас крену и нека сутра нађем твоје људе на њиховом месту.

– Биће тамо – рече Улман.

Карл Драгош је још двапут и трипут изложио свој план, па кад се уверио да га је његов потчињени потпуно разумео, пође на обалу до чамца.

Она два шетача нису прекидала своје шпијунирање. Видели су Драгоша када је изашао из кафане. У први

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

мах хтели су да крену за њим, али присуство Фридриха Улмана одвратило их је од тога. А кад су видели да овај чека, чекали су и они, уверени да ће се Карл Драгош вратити.

И када се детектив заиста вратио и са Улманом ушао у кафану, они су их вребали све докле се шеф полиције и његов потчињени нису растали.

Оставише овог последњег да оде у варош, а они пођоше опет за Карлом Драгошем. После нешто више од пола сата хода застадоше, јер видеше дрвеће на обали Дунава и уверише се да Драгош иде тамо где му је чамац.

– Не треба ићи даље – рече млађи. – Сада знамо да су Илија Бруш и Карл Драгош један исти човек. Ако га и даље будемо пратили, може да нас примети.

– Шта ћемо да радимо? – упита његов друг.

– Разговараћемо о томе – одговори други.

Њих двојица одоше у варош, а Карл Драгош уђе у чамац где затече Илију Бруша да спрема вечеру.

– Јесте ли задовољни шетњом, господине Јегер? – упита Илија Бруш.

– Врло задовољан – одговори Драгош. – А ви, господине Бруш, хоћете ли да изађете мало у Беч, да можда некога посетите?

– Нећу, господине Јегер – одговори Бруш. – Ја овде никога не познајем. Откако сте отишли нисам стао ногом на обалу.

– Збиља?

– Тако је. Нисам излазио из чамца. Имао сам много посла.

Карл Драгош не одговори ништа на ову дрску лаж свог домаћина.

VIII

Портрет жене

Ујутру 26. августа испловили су два сата пре свитања, али се нису задржавали у Братислави, као што је Илија Бруш био навестио. Двадесет сати брзог веслања одведоше га на више од петнаест километара иза ове вароши. После кратког одмора он се поново дохвати весла.

Зашто се присиљавао да са тако грозничавом журбом скрати своје путовање, Илија Бруш није хтео да каже Јегеру. Његови интереси су тиме били озбиљно угрожени, али овај, поштујући задату реч, није показивао незадовољство тиме што његов сапутник толико жури.

Овога јутра, 26. августа, Карл Драгош је на свом сапутнику приметио нешто што га је јако узбунило. Ово се догодило око десет сати пре подне. Драгош је нехотице посматрао Илију Бруша како стоји на задњем крају чамца и весла свом снагом. Био је гологлав, јер је скинуо качкет, а зној му је цурио с лица. Сунце му је обасјавало густу црну косу.

Карлу Драгошу паде у очи да му коса није свуда црна. Неколико милиметара при корену његове власи су биле много светлије. Његове очи, које је Илија Бруш тако добро крио иза црних наочара, она његова журба у путовању, она плава коса која је бојом претворена у

црну, све ово је било сумњиво Карлу Драгошу.

Под утицајем ових сумњи, Драгош поведе разговор о једној ствари која досад није била помињана.

– Добро јутро, господине Бруш – рече он сутрадан излазећи из кабине, пошто је спремио план за напад.

– Добро јутро, господине Јегер – одговори рибар, ревносно веслајући.

– Јесте ли добро спавали?

– Врло добро. А ви, господине Јегер?

– Тјах!.. Како-тако.

– Збиља? – рече Илија Бруш. – Ако вам није било добро, зашто ме нисте звали?

– Здрав сам, господине Бруш – одговори Јегер. – Али, ноћ ми је изгледала мало дугачка. Једва сам чекао да сване.

– А зашто?

– Зато што сам био мало неспокојан, то могу сад да признам.

– Неспокојан!... – понови Бруш чудећи се искрено.

– Ово није први пут да сам неспокојан – рече Јегер.

– Није ми баш пријатно кад вам је пало на памет да преноћимо далеко од сваке вароши и сваког села.

– Па требало је да ми то кажете, па бих нешто друго удесио.

– Ви заборављате да сам се обавезао да вам оставим слободу да радите што вам је воља. Шта ћете! Ја сам варошанин, па нисам навикао на ову самоћу у пољу.

– Навикнућете се, господине Јегер – одговори весело Илија Бруш. – Уистину, мање је опасности у пољу но у великој вароши, где има много злочинаца и лупежа.

– Ви вероватно имате право, господине Бруш – потврди Јегер – али у овом случају моје страховање није

сасвим неосновано, јер пролазимо кроз један опасан предео.

– Опасан!... – повика Илија Бруш. – Ја живим у овом крају и још никад нисам чуо да се говори како је овде опасно.

– Говорите ли озбиљно, господине Бруш? – рече Јегер. – Онда сте ви једини који не зна оно што зна цео свет од Баварске до Румуније.

– А шта је то?

– Једна разбојничка дружина пустоши обе обале Дунава, од Братиславе до његовог ушћа.

– Сад први пут то чујем – рече Илија Бруш.

– Није могуће! – чуди се Јегер. – Па само се о томе говори од једног до другог краја реке.

– Сваки дан се чује нешто ново – примети мирно Илија Бруш. – Да ли су одавно те крађе почеле?

– Отприлике осамнаест месеци – одговори Јегер. – Али кад би то биле само крађе! Тим лупежима није доста само да пљачкају. Они и убијају. За ових осамнаест месеци извршили су десет убистава, а убице су остале непознате. Последње убиство извршено је педесет километара одавде.

– Онда разумем зашто се бринете. Можда бих се и ја забринуо да сам био боље обавештен. Од сада ћемо се увече задржавати само близу какве вароши или села. Ето, данас ћемо се задржати у Естергому.

– Тамо ћемо бити мирни – рече Јегер. – Естергом је велика варош.

– У тој вароши ћете бити сигурни, јер ја мислим да вас оставим самог идуће ноћи.

– Хоћете ли некуда да идете?

– Јесте, али остаћу само неколико сати! У Естергом

ћемо стићи рано, и ћу ја одатле отићи у Салку, која није далеко. Ја ту станујем, као што знате. Вратићу се у зору, па ћемо сутра рано продужити пут.

– Како вам је воља, господине Бруш. Ја разумем вашу жељу да обиђете кућу, а у Естергому није опасно.

Разговор се прекиде на пола сата. После тога Драгош опет поче:

– Чудим се да нисте ништа чули о тим дунавским разбојницима. О томе се много говорило неколико дана после рибарског такмичења у Сигмарингену.

– А шта то?

– Говорило се да је установљена једна нарочита полицијска чета под управом једнога шефа, некога Карла Драгоша, пештанског детектива.

– Тај ће имати посла – примети Илија Бруш. – Дугачак је Дунав и тешко је водити истрагу о људима о којима се ништа не зна.

– Варате се – одговори Јегер. – Полиција није без обавештења и података. Из сакупљених сведочења може се саставити готово сигуран лични опис вође разбојничке дружине.

– А како он изгледа? – упита Илија Бруш.

– Отприлике као ви...

– Хвала лепо! – упаде му у реч Илија Бруш, смејући се.

– Да – настави Јегер, – он би био отприлике вашег раста, а за остало се не зна.

– Хвала Богу! – уздахну Илија Бруш.

– Кажу да има врло лепе плаве очи и не носи наочаре као ви. Осим тога, док сте ви врло црномањаст и бријете се, он има браду, а кажу да је плава.

– Тај податак нешто значи – признаде Илија Бруш, –

али је доста неодређен. Има много плавих људи.

– Зна се још нешто. Говори се да је тај харамбаша неки Бугарин, баш као што сте и ви, господине Бруш.

– Шта хоћете тиме да кажете? – упита Илија Бруш мало збуњен.

– Према вашем изговору – извини се Карл Драгош – мислио сам да сте Бугарин. Можда сам се преварио?

– Нисте се преварили – признаде Илија Бруш, после кратког устезања.

– Дакле, тај харамбаша је ваш земљак. Зна се и како му је име.

– Е па кад му се и име зна!...

– Разуме се, то није званично потврђено.

– Било званично или полузванично, како је име том типу?

– Дунавски становници с разлогом или без разлога оптужују за сва недела неког Латка.

– Латко!... – понови Илија Бруш, који се јако узруја кад ово чу и нагло заустави весло.

– Латко – потврди Карл Драгош, па погледа испод ока свога сапутника.

Али, овај је већ био дошао себи од запрепашћења.

– То је смешно – рече он и стаде опет веслати.

– Шта је смешно? – упита Карл Драгош – Да ли познајете тога Латка?

– Ја? Боже сачувај. Али Латко није бугарско име. Ето, то ми је смешно.

Драгош није хтео даље да испитује бојећи се да би могао да доведе у опасност своју истрагу. И са овим што је до сада чуо био је задовољан. Изненађење риболовца када је чуо опис зликовца, његова збуњеност када је сазнао за његову вероватну народност и узбуђење када је

сазнао његово име, све је то било несумњиво и давало је извесну снагу пређашњим претпоставкама, иако оне још увек нису поседовале снагу доказа.

Као што је Илија Бруш предвидео, није још било два сата после подне када стигоше у Естергом. Пет стотина метара пре првих кућа рибар изађе на леву обалу да би избегао своје поштоваоце, а Јегера замоли да одвезе чамац на десну обалу где ће се зауставити усред вароши.

Свршивши овај посао, Драгош се поново претвори у детектива и искочи из чамца на кеј да потражи неког од својих људи.

Није прешао двадесет корака, када наиђе на Фридриха Улмана.

– Све иде добро? – упита га он.

– Све.

– Улмане, треба притегнути обруч. Твоје страже од два човека да буду одсад на километар једна од друге.

– Дакле, постаје густо?

– Да.

– Тим боље.

– Сутра гледај да ме не изгубиш из вида.

– Разумем.

– Да се не задрема. Живо да се ради!

– Ослоните се на мене.

– Ако нешто дознаш, дај ми знак са обале, разумеш?

– Разумем.

Они се онда растадоше и Драгош се врати у чамац. Око поноћи диже се олуја са истока која је из сата у сат постајала све јача. Киша је лила као из кабла.

Када је око пет сати изјутра дошао Илија Бруш, киша је и даље непрестано пљуштала, а ветар бесно дувао уз реку. Он одреши чамац и завесла насред Дунава.

Чамац је уз ветар једва одмицао напред, борећи се са огромним речним таласима. Иако се Дунав не може поредити с морем, он је ипак толико широк да када ветар свом силином навали може направити огромне таласе.

Приморан да се уклони опасности која му је претила, Илија Бруш окрену чамац према левој обали. Педесет метара је био далеко од ње, када искрсну једна страшна природна појава. Дрвеће поред обале било је ишчупано из земље бачено у реку, као да их је нека циновска коса пресекла. Један циновски талас се одби од обале, а неизмерна снага пијавице која се изненада направила на површини реке, јурила је у потери за чамцем. Да би избегао опасност, Илија Бруш окрену чамац на другу страну. Талас и вихор поштедеше чамац и прођоше даље. Али, сада се појави друга опасност. Једно ишчупано дрво с кореном у ваздуху јурило је право на чамац и претило да га поломи. Карл Драгош, видећи опасност, зграби рукама корен који је вирио из воде и хтеде га одгурнути, али изгуби равнотежу, паде у воду и потону.

Да би спасао свог друга, Илија Бруш скочи за њим у реку, зграби једном руком онесвешћеног утопљеника, а другом заплива према чамцу. Борећи се с речном струјом, једва некако успе да онесвешћеног убаци у чамац. Пошто га је добро истрљао, Јегер дође к себи и отвори очи.

– Хе, хе, господине Јегер – повика Илија Бруш – ви сте добар гњурац.

Јегер се мало насмеши, али ништа не рече.

– Ништа вам неће бити – настави Илија Бруш, трљајући га. – Ништа није боље за здравље од купања у месецу августу.

– Хвала, господине Бруш – промуца Карл Драгош.

– Нема на чему. Ја имам вама да благодарим, јер сте ми дали прилику да се добро окупам.

Карлу Драгошу било је све боље. Бруш испретура све сандуке да нађе мало ракије, али узалуд.

– Баш је незгодно! – повика Илија Бруш. – Ни капи ракије!

– Не мари, господине Бруш – рече Драгош slabим гласом, цвокоћући од зиме. – Могу и без тога.

– Не можете без тога – одговори Илија Бруш. – Пустите ме. Неће дуго потрајати.

Риболовац брзо пресвуче мокру одећу, а затим притера чамац ка десној обали.

– Стрпите се мало, господине Јегер – рече Бруш, скочивши на обалу. – Ја овде познајем околину. У селу ћу наћи све што треба. Вратићу се кроз пола сата.

Драгош остаде сам на лежају у кабинџи, уморан и малаксао. После неког времена случајно погледа на сандук који је Илија Бруш оставио отворен. Међу другим стварима опази једну отворену торбу из које су вириле неке хартије. Детектив се обрадова, надајући се да ће у тим хартијама наћи одговор на питања која је већ неколико дана себи постављао. У њему су била писма адресована на г. Илију Бруша у Салки и неке признанице о плаћеној кирији. Ништа интересантно.

Напослетку угледа у сандуку слику једне младе жене чија би лепота занела каквога сликара. Али, полицајац није био уметник. Он није толико загледао у дивно лице, колико у потпис на фотографији који је био на бугарском језику. „Своме драгом мужу, Нача Латко“, то су биле речи које је Карл Драгош прочитао.

Ово је, дакле, тај Латко, са којим он већ толико дана плови низ Дунав! То је зацело онај разбојник што се

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

крије под именом човека који је добио прву награду на такмичењу Дунавске лиге.

Док је размишљао шта да предузме против овога лупежа, чу да неко долази, те брзо баци торбу у сандук и спусти поклопац. То није могао бити Бруш, који је тек пре десет минута отишао.

– Господине Драгоше! – викну неко с обале.

– Улман! – прошапта Карл Драгош који се једва држао на ногама и изађе из кабине посрћући.

– Извините што сам вас звао – рече Улман, чим угледа свога шефа.

– Шта има? – упита Драгош.

– Има ново, господине. Ноћас је извршено једно разбојништво.

– Ноћас! – повика Карл Драгош и сети се одмах како је Илија Бруш прошле ноћи некуд био отишао.

– Једна вила је опљачкана недалеко одавде. Разбојници су напали чувара.

– Убили га?

– Нису, али су га тешко ранили.

– Добро – рече Карл Драгош и руком даде знак свом потчињеном да ћути.

Он се дубоко замисли. Шта сада да ради? Да ли да чека да се Илија Бруш, или боље Латко, врати и да га у име закона ухапси? Све околности су тврдиле да је Илија Бруш онај разбојник кога он одавно тражи.

Али, овај разбојник му је спасао живот. Да ли да на просто оде не сачекавши Илију Бруша? Или да остане, сакрије Улмана у кабинџи и, кад Илија Бруш дође, да га ухвати? Не, њему је било тешко да овако поступи са човеком који му је управо спасао живот. Нашао је да је боље да оде на место злочина и започне истрагу по-

следњег разбојништва и да за неко време заборави оно што је држао да зна. Ако се истрагом докаже кривица његовог спасиоца, његова савест биће чиста, јер му је дао довољно времена да побегне.

Он уђе у кабину и написа неколико речи којима јавља Илији Брушу да ће неко време одсуствовати и моли га да га чека најмање двадесет и четири сата.

– Колико имамо људи? – упита Улмана излазећи из кабине.

– Овде имам двојицу, али ћемо позвати и друге, тако да ћемо вечерас имати десетину.

– Добро – рече Драгош. – Ти ми рече да је то разбојништво извршено недалеко одавде.

– Отприлике два километра – одговори Улман.

– Води ме тамо – рече Карл Драгош и искочи из чамца на обалу.

IX

Два неуспеха Карла Драгоша

У северном делу Мађарске планински венац Карпата описује огроман лук чији се западни крај дели на две споредне гране. Једна се завршава на Дунаву, код Братиславе, а друга долази до Дунава близу Естергома, где се наставља на десној обали, са седам стотина шездесет метара високом планином Пилиш.

Управо у подножју ове осредње планине извршено је разбојништво и тамо се Карл Драгош упутио да ухвати разбојнички траг.

Неколико сати пре него што се одазвао позиву Фридриха Улмана упркос телесној слабости и изневеривши свог сапутника, једна тешка натоварена кола беху стала пред бедну крчму, која се налази испод једног од брежуљака преко којих се Пилиш стапа са дунавском долином.

Положај ове крчме био је, с трговачке тачке гледишта, мудро изабран. Овде се, наиме, налазила раскрсница три друма – један је водио ка северу, други ка југоистоку, а трећи ка северозападу. Будући да су сва три друма долазила до Дунава – онај северни код

кривине коју је Дунав правио код Пилиша, онај југоисточни у граду Сент Андреји, а онај северозападни у Естергому – крчма се налазила унутар кракова великог речног троугла, на најповољнијем положају да користи путницима и колима која су опскрбљивала бродове.

Дунав на излазу из Естергома тече од запада ка истоку, а нешто даље од притоке Ипоља скреће према југоистоку, правећи при том полукружницу невеликог пречника. Одмах затим наставља право ка југу и тај смер неће напустити још доста дуго.

Сунце је тек излазило када су кола стала пред крчмом. У кући са прозорима спуштених капака сви су још увек спавали.

– Хеј, отвори! – викну један од двојице који су терали кола, ударајући у врата држаљом од камције.

– Ево, ево! – одговори изнутра крчмар, тргнувши се из сна. Мало затим једна разбарушена глава се помоли на прозору првог спрата.

– Шта желите? – упита крчмар.

– Прво да једемо, а после да спавамо – рече рабација.

– Сад ћу доћи – рече крчмар и нестаде.

Кад су кола ушла на велику капију у двориште, рабације пожурише да испрегну коње и да их одведу у коњушницу.

– Ви сте баш поранили, другови – рече крчмар. – Путовали сте ноћу?

– Биће тако – рече један од ових рабација.

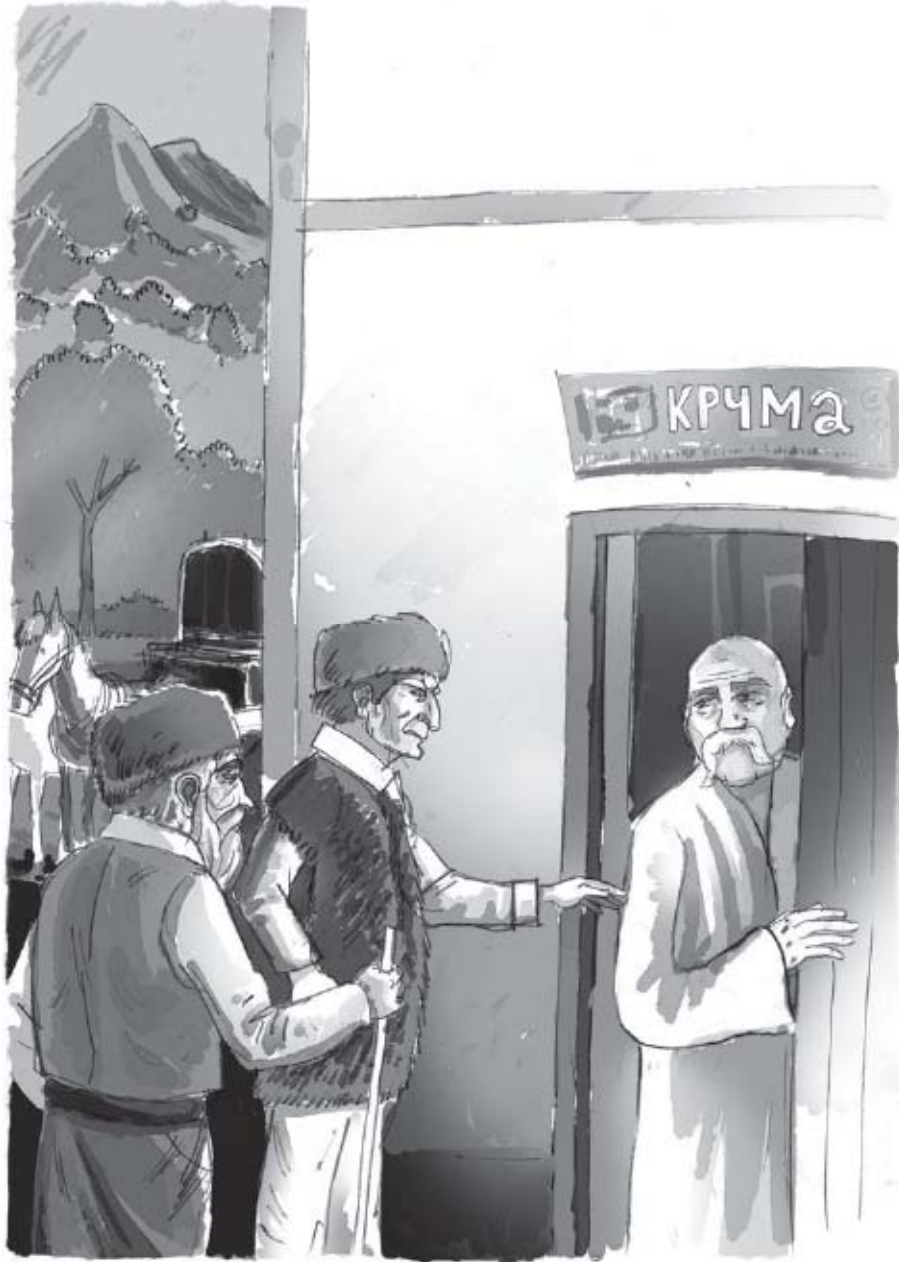
– А идете ли далеко?

– Далеко или близу, то је наша ствар.

Крчмар ућута.

– Зашто се брецаш на овог доброг човека, Фогеле? – умеша се други рабација. – Немамо никаквог разлога

да кријемо да идемо у Сент Андреју.

– Можда немамо разлога да кријемо, – одговори Фогел набусито, – али се то никог не тиче.

– Тако је – одговори крчмар. – Хоће ли господа да једу?

– Хоћемо – одговори онај учтиви рабација. – Хлеба, сланине, шунке, кобасице, шта имаш...

Кола мора да су прешла велики пут, јер су изгладнели возачи обилно јели. Били су и уморни, па се нису дуго задржали за столом. Чим су прогутали последњи залогај, пожурише да оду на спавање, један на слами у штали код коња, а други у колима, под арњевима. У подне дођоше да ручају. Одмах наручише да једу. Сада су били одморни, па се у крчми дуже задржаше. После јела наручише чаше ракије, која се низ њихова ждрела сливала попут воде.

После подне још неколико кола се заустави код крчме и многи путници уђоше унутра да попију по коју чашицу. То су били углавном сељаци са торбама на леђима и штаповима у рукама, који су ишли у Естергом или се оданде враћали. Скоро сви су били стални посетиоци крчме. Газда се морао дивити сам себи због издржљивости којом је наздрављао сваком госту појединачно. Његов занат је тако нешто и захтевао и зато му је посао и ишао добро. Наздрављајући човек мора да говори, а говор суши грла, што захтева нову туру пића.

Овога дана ни тема за разговор није недостајало. Разбојништво које се синоћ догодило узбудило је духове. Вест о њему су донели први пролазници и свако је причао неку нову појединост или казивао своје мишљење о ономе што се десило.

Крчмар је тако мало-помало дознао да је раскошна

вила грофа Хагенауа, која се налазила пет стотина метара од Дунава, сасвим опљачкана и да је чувар Кристијан тешко рањен; да је овај злочин без сумње дело оне разбојничке дружине која је већ починила толика некажњена злочинства и да полиција непрестано трага за разбојницима крстарећи околином својим недавно установљеним одредом за надзор над Дунавом.

Рабације се нису мешале у разговор. Ћутали су, али, без сумње, нису ништа пропустили од онога што се говорило око њих.

Али, граја се временом стишавала, и око пола седам увече они остадоше опет сами у крчми из које је последњи гост отишао. Један од њих дозва крчмара који је испирао чаше на шанку.

– Шта желе господа? – упита он.

– Да вечерамо – одговори рабација.

– А после ћете спавати овде? – упита крчмар.

– Нећемо – одговори онај учтиви. – Кренућемо ноћас.

– Ноћас? – зачуди се гостионичар.

– Морамо у зору да будемо на пијаци.

– У Сент Андреји?

– Или Естергому. То ће зависити од прилика. Овде чекамо једног пријатеља који је отишао да се распита. Он ће нам казати где можемо најбоље да продамо своју робу.

Крчмар оде да спреми вечеру.

– Кајзерличе, јеси ли чуо? – рече шапатом млађи рабација.

– Чуо сам.

– Сазнало се за препад.

– Зар си ти мислио да се неће дознати?

- И полиција јури на све стране...
- Па нека јури.
- А говори се и да Драгош води истрагу.
- То је нешто друго, Фогеле. По мом мишљењу, они који имају да се само Драгоша боје, могу мирно спавати.
- Шта хоћеш тиме да кажеш?
- То што рекох.
- Драгош је, дакле?...
- Шта?
- Убијен?
- Знаћеш сутра. А сада ћути – рече рабација и ућута кад виде крчмара да долази.
- Онај човек кога су рабације чекале дође тек касно ноћу. Они се почеше договарати.
- Овде се говорило да је полиција ушла у траг – рече шапатом Кајзерлик.
- Она тражи, али неће наћи.
- А Драгош?
- Ућуткан.
- Ко је то урадио?
- Тича.
- То је добро. А шта ћемо ми да радимо?
- Одмах да прежемо коње.
- Куда...
- Крените у Сент Андреју, али после петсто метара вратите се натраг. Крчма ће бити затворена у то време. Неће вас нико видети кад прођете, па ћете ударити путем на север. Док ће они мислити да сте на једној страни, ви ћете бити на другој.
- А где је лађа?
- У заливу Пилиша.

– Тамо је састанак?

– Није, мало је ближе, на пропланку лево од пута. Ти знаш где је то?

– Знам.

– Тамо је већ петнаестак наших. Иди код њих.

– А ти?

– Ја се враћам натраг да прикупим наше људе, које сам оставио да чувају стражу. Довешћу их са собом.

– Онда кренимо – рекоше рабације.

После пет минута кола кренуше. Крчмар, држећи отворено једно крило капије, поздрави учтиво своје госте.

– Ви, дакле, идете у Естергом? – упита он.

– Не, пријатељу, идемо у Сент Андреју.

– Срећан вам пут, момци! – повика крчмар.

– Хвала, друже.

Кола окренуше десно и пођоше на исток, путем који води у Сент Андреју. Када их нестаде у мраку, човек кога су Кајзерлик и Фогел цео дан чекали, оде у супротном смеру, путем што води у Естергом.

Крчмар то и не примети. Не водећи више рачуна о овим пролазним гостима које никад неће опет видети, пожури се да затвори кућу и да оде да спава.

Кола, која су се за то време лагано удаљавала, окренуше се после пет стотина метара и према добивеним упутствима пођоше у супротном смеру путем којим су малочас прошла.

Када су поново била пред крчмом, онде је заиста све било затворено, и кола би прошла мирно да један пас који је спавао покрај пута не залаја тако јако да поплаши једног коња у запрези који уплашено устукну. Возачи брзо смирише животињу и кола по други пут нес-

тадоше у ноћи.

Било је отприлике пола једанаест кад кола скренуше с пута и уђоше у један шумарак. Неко их заустави.

– Ко иде? – упита један глас из мрака.

– Кајзерлик и Фогел – одговорише рабаџије.

– Прођите – рече глас.

Прошавши иза првих редова дрвећа, кола изађоше на неки пропланак где је око петнаест људи спавало на маховини.

– Је ли ту вођа? – упита Кајзерлик.

– Још није.

– Казао нам је да га овде чекамо.

Чекање није било дуго. Не прође пола сата од доласка кола, кад вођа, оно исто лице које беше касно дошло у крчму, дође са десетак својих другова, па их је сада било око двадесет и пет.

– Јесу ли сви овде? – упита он.

– Јесу – одговори Кајзерлик, који као да је уживао неки углед у дружини.

– А Тича?

– Ево ме – одазва се неко.

– Па шта је?... – упита вођа.

– Све иде како треба. Птица је у кавезу на лађи.

– Онда хајдемо и пожуримо се – заповеди вођа. – Шест људи нека крену напред у извидницу, остали нека остану у зачељу, кола нека иду у средини. Дунав је пет стотина метара далеко одавде, а истоваривање ће се брзо свршити. Фогел ће одвести кола, а они који су одавде вратиће се мирно својим кућама. Остали ће се укрцати у теретну лађу.

Тек што хтедоше да ове заповести изврше, кад један од оних људи што су били остављени да чувају стражу

крај пута, дотрча као без душе и рече пригушеним гласом:

- Пазите!
- Шта је? – упита вођа разбојничке дружине.
- Слушај.

Сви ослушнуше. На путу се чуло како иде нека чета. Удаљеност није била већа од неколико стотина метара.

– Остаћемо овде – заповеди вођа. – Ти људи ће проћи и неће нас видети.

Не прође много кад полицијски одред дође до места где се пут приближавао пропланку. Иако је било мрачно, видело се да одред броји десетак људи, а звецкање метала одавало је да је реч о наоружаним људима.

Они скоро прођоше поред пропланка, када један догађај измени ситуацију из темеља.

Један од два коња, преплашен проласком људи на друму, зафркта и зарза.

Одред у маршу стаде као укопан.

Био је то полицијски одред који је силазио на реку предвођен Карлом Драгошем, који се сасвим опоравио од оног јутрошњег пада у Дунав.

Да су људи на пропланку знали за ово, они би се још више узнемирили. Али, као што се видело, њихов вођа је мислио да је страшни полицајац онеспособљен за борбу. Зашто је учинио ову погрешку, зашто је држао да више неће имати посла са опасним противником који је управо сад био пред њим, ово ћемо објаснити читаоцу у наставку приче.

Када је истога дана пре подне Драгош искочио на обалу где га је његов потчињени чекао, овај га је повео уз воду. Пошто су две до три стотине метара тако ишли, оба полицајца дођоше до једнога чамца који је био

сакривен у трави на обали. Они уђоше у њега и пређоше на другу страну реке.

– Злочин је, дакле, извршен на десној обали? – упита Драгош.

– Јесте – одговори Улман

– Где тачно?

– Низ воду. У околини Естергома.

– Како у околини Естергома? – повика Драгош. – Не рече ли ми малочас да ћемо имати мало да идемо?

– Није далеко – рече Улман. – Можда око три километра.

Било је отприлике три сата после подне, кад стигоше до виле грофа Хагенауа. Захваљујући окрепљујућем пићу које одмах затражи, Карл Драгош осети да му се снага сасвим вратила. Одмах је посетио рањеног чувара Кристијана Хоела. Пре неколико сати лекар му је превио рану и он је сад бледог лица и затворених очију тешко дисао. Иако је његова рана била тешка, био је изван животне опасности. Од њега је Драгош дознао да је пет до шест разбојника прошле ноћи провалило врата и ушло у вилу. Њега су ранили ножем. Он не зна шта је после било. Зна само то да је вођа ове разбојничке дружине неки Латко, чије су име његови другови често помињали с неком врстом необичне разметљивости. Тај Латко носио је маску на лицу, био је висока стаса, плавих очију и косе и с дугом плавом брадом.

Ова последња појединост, која би могла да ослаби сумње које је он имао о Илији Брушу, веома збуни Карла Драгоша. Он није сумњао да је Илија Бруш био, такође, плавокос, али овај плавушан је своју косу обојио у црну, а боја се не скида увече да се опет сутрадан метне, као што би се радило са власуљом. То је у његовом закључи-

вању представљало озбиљну потешкоћу коју је Драгош оставио за касније, да је натенане разбистри.

Чувар Кристијан није му могао дати опширније податке. Није ништа запазио о осталим нападачима, јер су и они имали маске, као и њихов вођа.

Детектив је дознао још и то да је у вили било много накита, сребрнине и других драгоцености, уметничких предмета, старинских таписерија и слика на зидовима. Разбојници су све ово однели, па чак и раскошне простирке са патоса. Сеф је био обијен, а његов садржај је нестао.

– Ово нису могли однети на леђима – помисли Карл Драгош. – Морали су узети кола. Треба пронаћи та кола.

Није морао ићи далеко да нађе доказ који је тражио. На земљи пространог дворишта пред вилом широки точкови оставили су дубоке отиске, баш пред проваљеним вратима, а мало подаље земља је била утабана од коњских копита. Затим је детектив прегледао место пред капијом, па је прошао друмом неколико стотина метара.

– Улмане! – викну он кад се врати у двориште.

– Господине! – одговори агент који изађе из куће и приђе свом старешини.

– Колико људи имамо? – упита он.

– Једанаест.

– То је мало – рече Драгош.

– Па Кристијан каже да је разбојника било пет до шест – примети Улман.

– Чувар Кристијан има своје мишљење, а ја своје – одговори Карл Драгош. – Ништа зато, треба бити задовољан оним што имамо. Овде ћеш оставити једног човека, а са собом поведи осталих десет.

– Ви сте, дакле, ушли у траг? – упита Улман.

– Знам где су наши лопови... бар на којој су страни.

– Смем ли вас питати?...

– Одакле знам? – доврши Карл Драгош. – Ствар је сасвим проста. Они су покрали много ствари које нису могли однети без кола. Тражио сам та кола и нашао сам их. То су кола на четири точка, са два коња, од којих предњак нема једног клинца на потковици стражње десне ноге.

– Како сте то видели? – упита Улман чудећи се.

– Ноћас је падала киша, па је влажна земља сачувала трагове. На исти начин дознао сам да су кола, излазећи из виле, окренула налево, то јест у противном смеру од Естергома. Ми ћемо поћи на исту страну и ићи за оним коњем чија је потковица без једног клинца. Не изгледа да су лупежи дању путовали. Они су се негде сакрили до вечери. У овом пределу има мало кућа. Прегледаћемо све на које на путу наиђемо. Скупи своје људе јер, ево, смркава се, и дивљач ће почети да излази из својих јазбина.

Карл Драгош и његов одред морали су дуго ићи пре него што су наишли на нов траг. Било је око пола једанаест кад стигоше до оне крчме где су рабације преданиле и одатле отишле пре четврт сата. Карл Драгош залупа јако на врата.

– У име закона! – викну Драгош када угледа на прозору крчмара.

– У име закона!... – понови крчмар, који се уплаши кад виде да му је кућа опкољена. – Шта сам то скривио?

– Сиђи, па ћу ти казати. Али пожури – одговори Драгош одлучно.

Када крчмар дође, полицајац поче да га испитује.

Јесу ли јутрос била овде нека кола? Колико је људи на њима било? Јесу ли се задржавали? Куда су отишли?

Крчмар им је све испричао шта је и како је било и рекао да су кола отишла када је дошао један човек кога су рабације чекале. Било је око пола десет када су пошли у правцу Сент Андреје.

– Сент Андреје? Јеси ли сигуран?

– Јесам – потврди крчмар.

– Казали су ти или си видео?

– Видео сам.

– Добро. Иди спавај и језик за зубе.

Крчмар оде, а полицијски одред остаде сам на друму.

– Причекајте – нареди Драгош својим људима и поче с фењером пажљиво прегледати земљиште.

У почетку није приметио ништа сумњиво, али кад сиђе низ друм на мекану земљу, нађе отисак од потковице на којој није било једног клинца, и увери се да коњ с оваквом потковицом није пошао у правцу Сент Андреје ни Естергома, него право ка реци, северним путем. Овим путем пође и Драгош са својим људима.

Прешли су три километра кроз сасвим пуст предео, када се лево од пута чу коњско рзање. Карл Драгош дође до ивице шумарка и викну громким гласом:

– Ко је тамо?

Кад се нико не одазва, он заповеди једном агенту да запали бакљу. Али ноћ је била тако мрачна да светлост буктиње није много помагала.

– Напред! – командова Драгош, па јурну у шумарак са својим одредом.

Али на то глас из шумарка повика:

– Још корак и пуцаћемо!

Ова претња не уплаши Карла Драгоша, тим пре што

му се учини да је у мраку видео нека кола.

– Напред! – командова он поново.

Полицијски одред крену напред кроз непознату шуму. Одједном неко истргну буктињу из агентове руке. Тама постаде непрозирна.

– Шепртљо!... – промрси Драгош – Светла, Франц! Дај светла!

Његов бес је био још већи, јер му се при последњем одблеску бакље учинило да види кола како нестају међу дрвећем. Нажалост, није могао да крене у потеру за њима, јер је полицијски одред налетео на живи зид пред собом. Пред полицајцима стајаху разбојници. На сваког агента била су два до три разбојника и Драгош се прекасно уверио да је слабији од својих противника. До сада још нико није опалио ни један хитац, ни са једне ни са друге стране.

– Тича! – викну неко у мраку.

– Ево ме! – одговори други глас.

– Где су кола?

– Отишла су.

– Онда треба свршавати.

Драгош је ове гласове добро запамтио. Неће их никад заборавити.

Одмах затим плануше револвери. Неколико агената паде и Карл Драгош, видећи да би било лудо борити се даље, мораде да нареди повлачење.

Полицијски одред врати се, дакле, на друм, куда победници не смедоше да их гоне. Три агента била су лакше рањена и њих оставише четворици њихових другова да их превију и чувају, а Драгош са Улманом и још три агента појури преко поља, ка Дунаву. Брзо пронађоше чамац у ком су он и Улман прешли Дунав и сва

петорица се укрцаше у њега и пређоше на леву обалу.

Ако је Драгош и доживео неуспех, он је наумио да се освети. Више није сумњао да су Илија Бруш и злогласни Латко један исти човек и био је уверен да је управо његов сапутник прошле ноћи извршио онај злочин. Он ће се сад вратити на обалу где је оставио свој чамац и где верује да га његов сапутник чека. Али, Карл Драгош ће га сада са својим људима дочекати код чамца и брзо савладати.

Међутим, овај добро смишљен план није се могао остварити. Карл Драгош и његови људи узалуд су тражили чамац, од кога не беше ни трага. Чамац је нестао, а са њим и Илија Бруш. Карл Драгош је био изигран и то га је довело у јарост.

– Фридриче – рече он свом потчињеном – страшно сам уморан. Ми ћемо да се одморимо овде на трави, а један од наших људи нека узме чамац и оде у Естергом. Запали фењер и пиши, диктираћу ти. „Ноћу извршено разбојништво у околини Естергома. Плен натоварен на теретни брод. Извршити строго прописане прегледе.“

– То је један телеграм. – рече Драгош. – Сад други: „Да се ухапси Латко, који се лажно издаје за Илију Бруша, победника такмичења Дунавске лиге. Тај Латко, друкчије Илија Бруш, оптужен је за крађе и убиства.“

– Нека се ово одмах телеграфише свим приобалним општинама – нареди Карл Драгош и пружи се уморан на земљу.

X

Сужањ

Време је да кажемо читаоцу да сумње Карла Драгоша нису биле сасвим неосноване, као што је и она слика лепе жене, коју је пронашао међу стварима свог сапутника, потврдила. Он је бар о једној ствари тачно судио. Да, Илија Бруш и Сергеј Латко били су један исти човек.

Али, Драгош се јако варао када је свом сапутнику приписивао крађе и убиства извршене у пределима око Дунава, а нарочито последњи напад, пљачку виле грофа Хагенауа. Уосталом, Латко није ни сумњао да његов сапутник има такве мисли. Све што је знао, то је да је његово име послужило да означи једног чувеног злочинца и он није могао да разуме како је таква пометња могла настати.

Пренеражен што је пронашао тако страшног имењака, који је за пакост још био и његов земљак, он се пренуо после првобитног инстинктивног страха. Шта се њега тицао један разбојник са којим је имао заједничко само име? Невин човек нема чега да се боји. А он је заиста био невин када је реч о свим овим злочинствима.

Стога је Сергеј Латко – оставићемо му од сада његово право име – прошле ноћи мирно отишао у Салку, као што је и казао. Он се заиста, пошто је отишао из Рушчука, настанио у овој малој вароши под именом Илија Бруш, и тамо је недељама ишчекивао вести од своје драге Наче.

Као што већ знамо, чекање му је напослетку постало несносно и он је тражио начин како да инкогнито уђе у Бугарску, кад му случајно дође до руку један број часописа „Пестер лојд“, у коме је била објављено рибарско надметање у Сигмарингену. Читајући чланак о тој утакмици, изгнаник који је био колико чувени крмар, толико и вешт рибар, смисли један план који ће му, можда, осигурати успех.

Под именом Илије Бруша, које је носио једино у Салки, он се уписао у Дунавску лигу да би учествовао на такмичењу у Сигмарингену и тамо однео прву награду, јер је био одличан рибар. Пошто је тако истакао своје позајмљено име, он је објавио своју намеру да се са удицом у руци спусти низ Дунав, од извора до његова ушћа у море.

Да би овај циљ срећно постигао, требало је да нико не посумња да ово није његово право име и да нико не пепозна у цртама рибара Илије Бруша црте крмара Сергеја Латка.

Први услов било је лако испунити. Једном прерушен у победника такмичења Дунавске лиге, он би могао ту улогу да игра даље без страха. Сергеј Латко заветова се да буде Илија Бруш према свима и против свих, ма шта му се на путу догодило.

А још лакше је било испунити други услов. Бријач би скинуо браду, боја би променила боју косе, широке

црне наочаре сакриле би боју очију – и више ништа му није требало. Сергеј Латко ово прерушавање изврши ноћ уочи поласка, па зором крену на пут, уверен да га нико неће познати.

У Сигмарингену догађаји су се одиграли како је предвидео. Новине дуж Дунава су објавиле његову намеру коју је објавио након победе на риболовачком такмичењу. Поставши тако позната личност у чији идентитет нико није сумњао, и уверен да ће, у случају потребе, на путовању добити помоћ од колега из Дунавске лиге који су живели дуж реке, Сергеј Латко се препустио струји.

У Улму је доживео прво разочарање када је установио да га његова слава не може заштити од громава бирократије, па је био пресрећан да може да прими у чамац утицајног путника који његово путовање може учинити сигурнијим пред могућим полицијским и административним неприликама. Непријатно изненађење је било када је открио да носи исто име као и опасни разбојник за којим полиција трага, али против тога није могао да учини ништа. Уосталом, било је мало вероватно да полиција посумња у безазленог рибара кога су штитиле ловорике такмичења у Сигмарингену.

Дошавши у Салку после заласка сунца и отишавши пре свитања, а да га при том нико није видео, Сергеј Латко је свратио кући само да би проверио да ли је стигло неко писмо од Наче. Од ње и даље није било ни гласа. То га је веома забринуло. Зашто му жена није писала има више од два месеца? Шта јој се догодило? Та мисао, која му је раздирала срце, гонила га је да убрза кораке и да што пре стигне до свога чамца.

Био је веома изненађен што у чамцу није нашао свога сапутника кога је био оставио онако изнуреног.

Шта је натерало Јегера да оде, иако је био слаб? Како то да један бечки грађанин има неодложне послове усред поља, далеко од сваког насељеног места? Ма какав да је узрок томе, због одсуства г. Јегера он је морао да прекине путовање. Иако му се журило да настави пловидбу, после кратког размишљања он реши да га сачека. Имао је обавезе према свом сапутнику и било је боље да изгуби један дан него да дâ повода каснијим препиркама. Чекање на сапутника је прекинуо срећивањем ствари и поправкама ситних оштећења чамца проузрокованих олујом. Када је међу стварима у кабини угледао слику коју му је на расстанку поклонила његова драга Нача, а која је била побудила пажњу Карла Драгоша, Сергеј Латко је узео у руке портрет своје љубљене жене и дуго га посматрао. Затим га остави на место и изађе из кабине. Али, више није био расположен за посао. Он седе на клупу окренут леђима обали, и замишљено стаде да гледа у реку. Његове мисли су биле у Рушчуку. Видео је у њему своју жену и свој драги дом испуњен песмом. Да поново треба да жртвује своју личну срећу домовини, опет би то учинио, али како је било болно када се испоставило да је та жртва била бескорисна! Устанак је угушен без милости и Бугарска је поново стењала под јармом тлачитеља. Хоће ли му сада поћи за руком да пређе границу и да нађе ону коју воли? Да ли су Турци држали као таоца жену једног од својих најодлучнијих непријатеља? Ако је тако, шта су учинили са Начом? Јао! Та њихова мала, лична драма била је незнатна када се упореди с потресом који је уздрмао читаво балканско подручје. Шта значи несрећа два људска бића у општем ужасу? Балканом су харале бесомучне хорде, дивљачки коњски галоп одјекивао је земљом, а преко

најсиромашнијих села тутњали су пустошење и рат.

Против турског колоса устала су два пигмеја – Србија и Црна Гора. Хоће ли ти давиди победити голијата? Латко је схватао колико је та битка неравноправна и, размишљајући о томе, он се надао да ће се једнога дана, можда, отац свих Словена, велики руски цар, удостојити и пружити своју моћну руку у заштиту потлачених синова.

Задубљен тако у ове мисли и окренут реци, Сергеј Латко није приметио да му с обале из далека долазе три човека. Када га спазише, они стадоше и почеше се нешто договарати.

Један од ове тројице већ је познат читаоцу под именом Тича. То је био један од оне двојице који су у Бечу пратили Карла Драгоша док је детектив пратио Илију Бруша, а овај, пак, ништа не слутећи, одлазио у посету једном од посредника запослених на слању пошилики оружја у Бугарску. То праћење је двојицу ухода довело до тога да поверују да су открили полицајчев пловећи стан и они су отада ковали планове и вребали прилику да се тим открићем окористе. Сада је те планове требало остварити.

Три човека прилегоше у траву на обали, одакле су вребали Сергеја Латка. Он, утонуо у своје мисли, није их приметио, нити је био свестан велике опасности која се над њим надвила. А опасност је потицала од тога што су ови људи у заседи били управо чланови разбојничке дружине која је пустошила дунавску област.

Тича је чак био један од главних чланова ове разбојничке дружине. Што се тиче оне друге двојице, Сакмана и Церланга, то су били прости најамници: руке, али без главе.

– То је он – прошапта Тича и руком задржа своје другове чим спази чамац на окуци реке.

– Драгош? – упита Сакман.

– Да.

– Ти си сигуран?

– Сасвим.

– Али ти му не видиш лице, јер је окренут леђима – примети Церланг.

– Ништа ми не би помогло да му видим лице – одговори Тича. – Ја га не познајем. Једва да сам га видео у Бечу.

– То је друго.

– Али добро познајем овај чамац. Имао сам времена да га осмотрим. Сигуран сам да се не варам.

– Онда, напред!

– Напред! – одговори Тича и разви пакет који је држао под мишком.

Латко, изгубљен у сањарењу о Начи и завичају, није чуо да му се ова три човека прикрадају иза леђа. Одједном осети како на њега паде велика рибарска мрежа и обави га тако да се није могао ни маћи. У исти мах доби снажан ударац у главу, изгуби свест и паде на дно чамца.

Кад је касније дошао к себи, виде да је чврсто обмотан конопцем, да су му уста запушена, а очи завезане марамом. Ослушкујући, он схвати да лежи свезан на дну свога чамца који је брзо пловио реком, теран веслима која су држала неке снажне руке.

Његови непријатељи нису говорили између себе. Они су, ћутећи, веслили отприлике сат и по, када Латко осети с једне стране лица сунчеве зраке. По њима и положијају свог тела у чамцу он схвати да окрећу ка југу.

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

Као добар крмар, Латко се томе није зачудио. Како је познавао и најмање завоје Дунава, схватио је да су почели да плове кривином коју река описује око брда Пилиша. Још мало па ће узети правац истока, затим правац севера, све до крајње тачке одакле Дунав коначно почиње да се спушта право ка Балканском полуострву.

Ова предвиђања само се унеколико испунише. У тренутку када је Сергеј Латко рачунао да се дошло до средине завоја око Пилиша, весла стадоше.

– Узми чакљу – заповеди један од невидљивих непријатеља.

Готово одмах потом зачу се туп удар чамца о неки тврд предмет и шкрипа. Чамац је стао уз неку другу већу лађу, у коју затим пренеше свезаног сужња као неки товар. Он ослушну да ухвати какву реч. Али, сви су ћутали. Пошто су га пренели у другу лађу, стадоше га спуштати низ једне лествице кроз узан отвор. Осети како га полагају на неке даске и напослетку му скидоше завој са очију и са уста. Врата над њим се залупише.

Када дође к себи, виде да се налази у неком мрачном простору. Узалуд се трудио да ухвати најслабији зрачак светлости који би продро кроз какву пукотину. Ништа у мраку није распознавао. То није била обична подрумска помрчина у којој око може да назре најмању светлост: то је била потпуно црнило какво може бити само у гробу.

Колико је сати прошло? Сергеј Латко је држао да је поноћ, када му нека лупа дође до ушију. Горе на лађи неко је трчао и топтао ногама. Тешке ковчеге су вукли управо над његовом главом. Учинио му се да га само дебелина једне даске раздваја од непознатих радника.

Бука дође још ближе. Сада се говорило поред њега,

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

без сумње иза дрвене преграде која је одвајала његову тамницу, али није могао да разабере шта се говори.

Ускоро лупа престаде и тишина поново окружи непрозирну таму која је окруживала несрећног крмара.

Сергеј Латко заспа.

XI

У власти непријатеља

Пошто су се Карл Драгош и његови људи повукли, победници су остали на месту борбе, спремни да се супротставе могућем повратку нападача док су се њихова кола удаљавала ка Дунаву. Тек кад су се разбојници уверили да је полицијски одред далеко измакао, они, такође кренуше на команду свог вође.

Брзо су стигли до Дунава. Ту су их, код једне теретне лађе усидрене крај обале, чекала кола.

Било је много радника на палуби брода. За врло кратко време они пренеше робу из кола у лађу, која одмах отплови и нестане у мраку. Већина бораца са пропланка разиђе се на разне стране, пошто је свако добио свој део пљачкашког плена. Од злочинства, које је извршено, није остало другог трага до гомиле сандука на крову лађе у коју се укрцало само осам људи.

Ова чувена разбојничка дружина била је састављена, заправо, само од ових осам људи. Што се тиче осталих, они су представљали део неодређеног особља потчињених, који су употребљавани само као носачи, стражари и извидница. Оваква организација била је врло вешта.

Разбојничка дружина имала је на целом Дунаву много присталица који нису ни знали какво предузеће помажу. Врбовани су из најнижих сталежа и веровали су да раде неки кријумчарски посао, а нису ни тражили да знају нешто више.

Са друге стране, оних осам људи, што су остали на лађи, познавали су се између себе и чинили су поменуту банду. Они су на својој лађи непрестано пловили уз и низ Дунав. Кад би им се указала прилика за пљачку, они би стали, пронашли у околини потребно особље, извршили препад, однели плен на лађу и отишли даље. Пошто би накрцали лађу, упутили би се на Црно море, где их, у је одређени дан, чекао пароброд. Украдене ствари би онда пренели на пароброд, који је, затим, одлазио у далеке пределе где се роба продавала и замењивала за злато.

Ова лоповска дружина учинила је прошле ноћи погрешку да се о њој говори у близини места где је извршила злочин, јер је тако могла изазвати сумњу код несвесних саучесника које је врбовала у службу. Али, овог пута њен вођа имао је нарочитог разлога да се не удаљава брзо од места злочина, иако овај разлог није био онај који му је приписао Карл Драгош у разговару са Фридрихом Улма-ном у Улму, мада је, и поред тога, полицајчева личност у томе играла неку улогу.

Од тренутка када га је у Бечу вођа разбојничке дружине у пратњи свог помоћника Тиче препознао, Драгоша су у стопу пратили многи месни разбојнички јатаци. Њима се није казивало зашто то раде, а разбојничка лађа је пазила да иде испред Драгошевог чамца свега неколико километара. Ово шпијунирање, врло тешко на брисаном простору и у присуству много полицајаца, није било непрекидно, и случај је хтео да Карл Драгош и

његов домаћин нису никад били виђени заједно. Дакле, није се дало наслутити да чамцем путују два човека.

Заводећи овај надзор над чамцем, вођа разбојника је хтео нешто да предузме. Да убије детектива? На то није помишљао. За сада је само намеравао да га се дочепа. Када Карл Драгош буде једном у његовој власти, онда, ако би му запретила нека озбиљна опасност, са њим, као таоцем, лако би могао да преговара са прогонитељима.

Неколико дана није се пружала прилика за отмицу. Тек ујутру 29. августа, указа му се згодна прилика да оствари своју намеру. Чим су кола била натоварена стварима украденим у вили грофа Хагенауа, вођа је послао Тичу са два друга. Видели смо како су ова три разбојника извршила поверени им посао и како су заробили Сергеја Латка уместо детектива Карла Драгоша.

Тича је о срећном завршетку повереног му посла могао да извести свог старешину брзо са неколико речи које му је казао на пропланку, јер је у том тренутку полицијски одред наишао на друм. Сада, опет, нису имали времена да о томе детаљније разговарају, јер је требало сакрити на разбојничку лађу многе сандуке с пленом који су, пошто су били укрцани, још увек лежали на палуби. Осам људи прионуше на овај посао.

Сандуке су, најпре, унели у унутрашњост лађе, што ручно, што спуштајући их кроз отворе на палуби у бродско спремиште у потпалубљу. У спремишту дигосе патос који је скривао још једно одељење за смештај робе. Када спустише фењер унутра, ту су се могле видети наслагане разне ствари, плен од ранијих пљачки, који је допола испуњавао простор. Остало је још доста места да се плен отет од грофа Хагенауа такође смести у ово тајно, вешто направљено, скровиште у утроби теретног брода.

Овај теретни брод био је чудесна подвала и служио је истовремено као превозно средство, место за становање и скривено кријумчарско складиште. Полиција је могла да претражује брод колико је хтела, двоструко дно и тајно спремиште испод потпалубља били су тако вешто направљени и скривени да је њихово постојање измицало и најпроницљивијем полицијском инспектору. И бродске исправе су биле вешто направљене. У зависности од тога да ли је теретна лађа ишла низводно или узводно, односно да ли је ишла по робу или се, пошто је искрцала терет, празна враћала у матичну луку, она је била власништво час господина Константинескуа, час господина Венцела Мејера, обојице трговаца, једног из Галипоља, другог из Беча.

А стварни власник ове лађе био је Иван Стрига.

Читалац ће се сетити да је овај Стрига онај зликовац из Рушчука, који је нестао из ове вароши пошто није могао да спречи брак Сергеја Латка и Наче Грегоровићеве. Тамо су се шириле разне гласине о његовој даљој судбини, злочинима и неподопштинама које је чинио, али се о њима, заправо, ништа поуздано није знало.

Он је за то време био саставио једну разбојничку дружину која је убијала и крада на обема обалама Дунава. Уместо да скрива свој идентитет, као што би то учинио неки други злочинац, он је удесио тако да не буде непознат својим жртвама. Разуме се, он им није дао да сазнају његово право име. Оно име које је лукаво остављао да његове жртве и прогонитељи сазнају, било је име Сергеј Латко.

Заклонити се иза туђег идентитета, да би се избегле последице каквог недела, то је доста често лукавство, али Стрига га је обновио паметним избором лажног имена

које је себи приписао. Наиме, ако Латково име није могло да створи пометњу и одврати сумње од правог кривца, ни више ни мање но ма какво друго измишљено име, оно је имало и неке своје посебне предности.

Пре свега, Сергеј Латко није био измишљена личност. Он је постојао, осим ако га пушка, која га је поздравила при одласку из Рушчука, није убила. Иако се Стрига хвалио да је свог непријатеља смакнуо, истина је да он о томе није имао појма. Уосталом, то је мало вредело са гледишта евентуалне полицијске истраге која се могла водити у Рушчуку. Да је Латко био мртав, полиција не би могла разумети оптужбе против њега. Да је он био жив, она би нашла човека од меса и костију тако доказане часности да би се, по својој прилици, истрага прекинула, па би се тражили они који би имали несрећу да му буду имењаци. Али, протекло би много воде под мостовима Дунава пре него што би се пронашле све Латке овога света! Са друге стране, ако би којим случајем сумње, тако упорно поспешиване у једном смеру, на крају начеле љуштину честитости Сергеја Латка, то би за Стригу представљало двоструко срећан исход. Осим, што је за разбојника пријатна вест да је неко други уместо њега узнемираван, та му замена постаје још пријатнија ако према својој жртви гаји смртну мржњу. Ако би се овакви закључци некоме учинили и неоснованим, логичним би их учинила одсутност правог Сергеја Латка, за чији тајни задатак нико није знао. Зашто је он тако нагло, без речи, отишао из Рушчука? Речна полиција се овим питањем управо бавила када је Карл Драгош поверовао да је открио вођу разбојничке дружине у победнику такмичења Дунавске лиге.

Тако је ситуација, у свом драмском заплету сада била

сасвим јасна. Дуги низ злочина, извршених дуж дунавских обала, био је приписан злочинцу Сергеју Латку из Рушчука; истоимени крмар је због своје одсутности још увек неодређено био осумњичен као главни осумњичени; истовремено се једном Латку ушло у траг стотинама километара далеко од Рушчука, где је он, према основаним сумњама, пловио Дунавом прерушен у рибара Илију Бруша; за то време ће Стрига, после сваког свог похода, преузимати Брушов идентитет да у његовом чамцу слободно плови реком и прикупља информације у успутним местима.

Када је сва роба с пленом на теретној лађи коначно посласана у скривено спремиште, било је већ око три сата по поноћи. Посади је после напорног посла био потребан сан, али, да би се што брже уклонио са места свога последњег злочинства, Стрига нареди да се одмах пође даље. Затим позва Тичу да му исприча шта је урадио током јучерашњег дана.

– Ишло је као подмазано. Он је био сам – рече Тича. – Чим смо бацили мрежу, ухватили смо га као штуку.

– Је ли вас Драгош видео?

– Не верујем. Нешто се био замислио.

– Није се бранио?

– Покушао је. Морао сам га добро ударити да га умирим.

– Ниси га ваљда убио? – упита Стрига.

– Нисам, само сам га онесвестио, па сам га онда добро везао.

– А где је сад?

– На дну лађе, у оном двоструком дну.

– Зна ли он где је донет?

– Требало би да је велики препредењак па да то зна.

Можеш мислити да сам му уста добро запушио, а очи везао марамом.

Стрига се насмеши. Тича настави:

– Урадио сам шта си ми заповедио, али куда то води?

– Па да растуримо његов тајни одред – одговори Стрига.

Тича слегну раменима.

– Поставиће другог – рече он.

– Може бити, али тај неће вредети као овај што је у нашим рукама. У сваком случају, моћи ћемо преговарати. Ако буде потребно, вратићемо га у замену за пасоше који су нам потребни. Главно је, дакле, да се чува жив.

– Жив је – потврди Тича.

– Јесу ли му дали да једе?

– Доврага! – рече Тича, па се почеша по глави. – То смо заборавили. Сам ћу му однети јело, осим ако ти хоћеш да му однесеш да се увериш да је то он.

– Нећу – рече Стрига. – Више волим да ме не види. Ја га познајем, а он мене не познаје. То је предност коју не желим да изгубим.

– Могао би метнути маску.

– То не би прошло код Драгоша. Њему не треба показати лице. Познаће те по стасу, по држању, по најмањој ситници.

– Онда тешко мени, јер морам да му доносим храну.

– Па, неко мора то чинити. За сада га треба оставити тамо где је. Али, да не буде дуго, јер се може угушити у оној рупи. Треба га преместити у кабину на палуби када сутра ујутро прођемо Пешту и пошто ја одем.

– Ти, дакле, хоћеш некуд да одеш?

– Да – одговори Стрига. – Излазићу из лађе повре-

мено да прикупим информације на обали. Хоћу да чујем шта се говори о нашој последњој афери и о Драгошевом нестанку.

– А ако те ухвате? – примети Тича.

– Није опасно. Нико ме не познаје, а речна полиција готово више и не постоји. За остале, ако затреба, имам сасвим нови идентитет.

– Који?

– Идентитет славнога Илије Бруша. Узећу његову кожу, онако као што је то учинио Карл Драгош.

– А ако ти траже рибу?

– Купићу, ако затреба, па ћу је поново продати.

– Ти имаш одговор на све.

Обојица затим ућуташе. Лађа је мирно пловила.

Око једанаест сати лађа прође поред Сент Андреје, где нису хтели стати, већ теретни брод настави према Будимпешти, удаљеној тридесетак километара даље.

Што су даље пловили, то је приступ обалама бивао тежи. Зелена речна острва су се множила, остављајући, понекад, између себе тек уске канале забрањене за пролаз теретним бродовима, али дозвољене за пловидбу из разоноде.

На овом делу Дунава речни саобраћај постаје прилично густ, а често настаје и закрчење, јер је корито реке стешњено између првих огранака Норичких Алпа и последњих превоја Карпата. Понекад се деси да се бродови насукају или сударе, ако пажња кормилара ма и на тренпусти.

Што се велики град све више приближавао, саобраћај на реци бивао је све живљи. Између речних ада клизили су пароброди и једрењаци пуни путника и туриста. Ускоро, у даљини, дим из фабричких оцака беше прекри-

лио хоризонт најављујући тако предграђа Будимпеште.

У том тренутку на разбојничкој лађи догоди се нешто необично. На Стригин миг, Тича уђе у стражњу кабину са једним својим другом, а затим отуд обојица брзо изађоше, водећи са собом неку жену витка стаса којој је било тешко видети лице, јер је упола било сакривено марамом везаном преко уста. С рукама везаним на леђима ишла је између своја два чувара не пружајући никакав отпор. Она мирно сиђе низ степенице у потпалубље, а одатле у друго, скривено спремиште испод њега. Кад спустише врата над њом, Тича и његов друг вратише се на палубу.

Око три сата после подне лађа уплови у луку Угарске престонице. Десно је био Будим, древна турска варош, а лево је била Пешта, модеран град. У то време Будим је био, више него што је то данас, један од оних сликовитих градова какве данас напредак у својој тежњи за униформношћу настоји да избрише с лица земље. Пешта, напротив, иако је већ била постала значајно место, још није постигла онај чудесни процват који је од ње учинио најважнији и најлепши велеград источне Европе.

На обема обалама, а нарочито на левој, низале су се куће с аркадама и терасама које су надвисивали црквени звоници позлаћени сунчевим зрацима. Дугом низу улица уз обалу није недостајало ни отмености ни величине.

Посада теретног брода није се обазирала на тај величанствени приказ. Пошто пролаз кроз Будимпешту тако сумњивој дружини може да донесе и непријатна изненађења, посада је мотрила само на реку где су се мимоилазила бројна пловила. Тај мудри опрез омогућио је Стриги да између свих тих бродова примети један чамац који су возила четири човека. Он се упути право према

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

његовом броду. Кад виде да је то чамац речне полиције, једним погледом даде миг Тичи, који се брзо спусти у потпалубље.

Стрига се није преварио. За неколико минута полицијски чамац стиже лађу. Два човека се попеше на њу.

– Ко је капетан? – упита један од оне двојице.

– Ја сам – одговори Стрига.

– Ваше име?

– Иван Стрига.

– Ваша народност?

– Бугарин.

– Одакле долази ова лађа?

– Из Беча.

– Куда иде?

– У Галипоље.

– Њен власник.

– Константинеско из Галипоља.

– Товар?

– Нема. Враћамо се празни.

– Ваше исправе?

– Ево их – рече Стрига, пружајући чиновнику тражене исправе.

– Добро је – рече овај, па их врати, пошто их је добро прегледао. – Сад да прегледамо вашу лађу унутра.

– Ако је по вољи – одговори Стрига. – Ипак ћу вам напоменути да је ово четврти преглед од нашег одласка из Беча. То није пријатно.

Полицајац ништа не одговори него сиђе у потпалубље, погледа унаоколо, па се опет попе горе. Није могао да примети да су под његовим ногама, испод двоструког дна лађе, лежала два људска створења немоћна да позову за помоћ.

Пошто није било товара, преглед се брзо заврши. Не питајући ништа друго, полицајац ускочи у свој чамац који оде да обавља друге прегледе, а лађа продужи лагано пут низ воду

Када оставише за собом последње будимпештанске куће, Тича и његов друг сиђоше у потпалубље и отуд се вратише водећи ону исту жену коју су пре неколико сати доле затворили. Сад су је опет вратили у кабину.

Зауоставише се тек предвече, између варошица Ерчина и Адонија, тридесетак километара низводно од Будимпеште, а сутрадан, зором, опет кренуше на пут. Током овог дана, 31. августа, Стрига је напуштао брод у чамцу који је, како је мислио, одузео од Карла Драгоша. Одлазио је у оближња села представљајући се као чувени победник на рибарском такмичењу Дунавске лиге и започињао разговоре које је спретно усмеравао на оно што је желео да сазна. Али, од сељака није могао добити никаква корисна обавештења. Они као да нису знали ни за утакмицу у Сигмарингену, нити су чули за Карла Драгоша и Илију Бруша. Сигурно ће бити другачије у Мохачу, Апатину, Новом Саду или Београду, јер су то велики градови. Али, Стрига није смео да се одважи да оде тамо, већ је намеравао да обавештења прикупља у селима где је полицијски надзор свакако био слабији него у већим местима. Али, на несрећу, сељаци нису имали појма о такмичењу у Сигмарингену, а при испитивању, осим што нису ништа знали, били су и прилично неприступачни. Стрига је узалуд користио све смицалице своје лукаве дипломатије.

Као што је било договорено, за време Стригиног одсуства Сергеја Латка су однели у кабину на палуби и тамо га добро закључали. Ова опрезност је, можда, била пре-

терана, јер је затвореник ионако био добро свезан.

Петог септембра лађа је увече стигла пред варошицу Сусек. Стрига опет, као и обично, изађе на обалу. Улице Сусека су биле пуне, јер сељаци обично лежу већ са заласком сунца, па је тако шетао усамљен, када изненада угледа отворена врата на једној доста лепој кући. Не устежући се, он уђе у кућу и виде да је то нека бакалница. Пошто се уверио да нема никога, приђе благајни, без проблема је оби и сав дневни пазар сручи у свој џеп, па се затим врати у лађу која је у зору била већ далеко одагле.

На броду је Стрига имао друга посла. Повремено је улазио у кабину наспрам оне у коју су метнули Латка. Каткад је његова посета трајала само неколико минута, а каткад и дуже. За време дужих посета често се из кабине чула бучна препирка, у којој је неки женски глас мирно одговарао неком побеснелом мушкарцу. Исход је био увек исти – равнодушност посаде и бесан Стригин излазак, који је журио да у чамцу напусти брод и смири своје раздражене живце.

Своју истрагу Стрига је водио углавном на десној обали реке. Наиме, насељених места на левој обали на овом току реке скоро да и нема, већ се тамо пружа велика и пуста мађарска равница коју у даљини омеђују трансилванијске планине. Железничка пруга, која овим пределом пролази, одржава саобраћај прелазећи преко бескрајних равница, широких пашњака и великих мочвара које врве од дивљачи. Ова равница је богато постављена трпеза за безбројне четвороножне госте – за хиљаде и хиљаде грла која чине једно од главних богатстава мађарске краљевине. Једва да се може наићи на неко житно или кукурузно поље.

Река овде постаје знатно шири, а многа острвца и аде пресецају њен ток. Нека од ових речних острва су прилично велика и раздвајају реку на два рукавца у којима матица постиже знатну брзину. Ова острва нису нимало плодна. На њима, у муљу који наносе честе поплаве, расту само брезе, јасике и врбе, али се зато на њима трава жање у изобиљу, а сено се превози у приобална села и салаше.

Шестог септембра увече теретни брод је пристао уз обалу. Стрига није био на њему. Он није хтео да се изложи опасности која га је вребала у Новом Саду и Петроварадину, већ се зауставио у градићу Карловцима, двадесетак километара низводно, да би ту наставио своја пропитивања. По његовој заповести, теретна лађа се зауставила неколико километара даље, да причека свог заповедника који ће јој се касније придружити.

Око девет сати увече био је у чамцу недалеко од лађе. Није журио. Препустивши се речној струји, задубио се у своје ведре мисли. Његово лукавство у потпуности је успело. Нико у њега није посумњао, нити је наишао на неку препреку док се по својој вољи распитивао. Истини за вољу, није нешто значајно ни сазнао. Али, та општа неупућеност и равнодушност, на коју је наилазио, била је добар знак. У том крају се о дунавским разбојницима чуло само неодређено, а нико није знао чак ни да Карл Драгош постоји, па ни његов нестанак није изазвао никакво узбуђење. Са друге стране, да ли због нестанка шефа полиције или сиромаштва крајева кроз које су пролазили, будност полиције као да је значајно опала. Већ неколико дана Стрига није приметио никога ко би био налик на полицајца, нити је ишта упућивало да је река чувана и мотрена као што је то био случај двеста

или триста километара узводно.

Били су, дакле, сви изгледи да ће лађа срећно стићи до краја свог пута, то јест до Црног мора, где ће се њен товар, као и обично, пренети на пароброд. Сутра ће проћи кроз Земун и Београд. Затим ће бити довољно држати се српске обале да би се избегло свако могуће изненађење. Наиме, прилике у Србији су морале бити мање-више несређене због рата који је она водила против Турске, па се није могло очекивати да ће приобалне власти губити време на теретни брод који празан плови низ реку.

Ко зна? То ће можда бити Стриги последње путовање. Он ће се, можда, повући далеко, пошто се обогатио, угледан и срећан, помисли, сетивши се заробљенице заточене у лађи.

Овако размишљајући, поглед му паде на два сандука који су дуго служила као лежај Карлу Драгошу и Илији Брушу и одједном му паде на ум да има већ осам дана како је господар овог чамца, а да му није пало на памет да завири и види шта се у њима налази. Било је крајње време да исправи последице ове несхватљиве заборавности.

Он разби један сандук, у коме, осим уредно сложеног рубља и одеће, не нађе ништа друго. У другом сандуку нађе исти садржај као и у претходном, али у углу угледа једну торбу. У њему пронађе разне исправе, признанице и писма, све на име Илије Бруша, и, напоследку, наиђе и на слику која је већ била изазвала сумњу Карла Драгоша.

У први мах Стрига није могао да разуме. Чудио се да је у овој лађи било хартија на име Илије Бруша, а ни једне хартије на име полицајца. Ипак, објашњење за то је могло да буде и прилично логично. Карл Драгош, уместо да преузме место победника Дунавске лиге, као што је

Стрига до сада мислио, можда је заузео рибарево место у договору са правим Илијом Брушом и задржао његова документа да би оправдао свој идентитет. Али, откуд онда ово име Латко којим је са ђаволском вештином потписивао све своје злочине? И шта ће овде слика жене које се он није никад одрекао, иако није имао успеха код ње? Ко је, дакле, био законити власник ове лађе, те је имао овако један интиман и чудноват докуменат? Чија је то била лађа – да ли Карла Драгоша, Илије Бруша или Сергеја Латка, и кога је од ове тројице он држао затвореног у својој лађи? Стрига је мислио да је Латка убио у чамцу кад је овај кришом одлазио из Рушчука, али ако би се испоставило да је ономад ипак лоше гађао, још би му милије било да уместо полицајца држи правог крмара. Овога пута засигурно га не би по други пут промашио. Као талац он му није био потребан.

Нестрпљив да сазна шта је по среди, Стрига узе са собом портрет жене, зграби весло и потера чамац брже. Кад дође до места где га је његова лађа чекала, скочи на палубу, приђе кабини која је била наспрам кабине у коју је често долазио и увуче кључ у браву.

Још неупућенији од свог тамничара, Сергеј Латко није могао чак ни да бира између неколико објашњења онога што му се десило. Мистерија му се још увек причињавала потпуно непрозирном, па је одустао и од нагађања о разлозима које је неко могао да има да га овако затвори.

Када се после грозничавог сна пробудио на дну своје ћелије, најпре је осетио глад. Било је прошло двадесет четири сата од његовог последњег оброка, а природа увек тражи своје, ма каква била жестина наших осећаја.

У почетку је био стрпљив, али када је осећај глади

постајао све снажнији, изгубио је мир који је досад њиме владао. Зар ће га пустити да умре од изнемоглости? Позвао је. Нико није одговорио. Повика гласније. Нико се није одазвао ни овога пута. На крају је почео на сав глас да урла, али ни тиме ништа није постигао.

Избезумљен, настојао је да раскине конопце којима је био везан. Али они су били чврсто везани и он је узалуд напињао мишиће преврћући се по поду.

У једном од тих грчевитих покрета он удари лицем у неки предмет положен близу њега. Нужда изоштрава чула. Сергеј Латко сместа препозна хлеб и комад сланине, које су оставили онде док је спавао. У положају у коме се налазио није баш лако могао да се окористи том пажњом тамничара, али је, ипак, некако успео да утоли глад без помоћи руку.

Кад је утолио глад, сати су текли полако и једнолично. Колико времена је прошло док су изнад њега поново подигли поклопац? Обешен о конопац, оброк сличан оном који је открио када се први пут пробудио, зањихао се у отвору и спустио му се на дохват руке.

Поново су споро протицали сати, а затим се преклопна врата изнад њега опет отворише. Неки човек сиђе, приближи се непомичном телу и Сергеј Латко по други пут осети да му затварају уста широком крпом. Значи ли то да се боје његових узвика и да је у близини нека помоћ? Несумњиво, јер, чим се човек попео назад, заробљеник зачу кораке изнад себе. Хтео је да позове у помоћ, али никакав звук не сиђе с његових усана... Топот корака престаде.

Помоћ је већ морала бити далеко кад се неко врати до њега и без икаквих објашњења скину му повез с уста. Ако му допуштају да дозива, то значи да више није опасно.

Зашто би онда дозивао?

Након трећег оброка, једнаког претходним, чекање је било дуже. Сигурно је била ноћ. Сергеј Латко је рачунао како његово заробљеништво траје око четрдесет осам сати, кад се кроз поново отворена преклопна врата спустише мердевине и четворица људи сиђе на дно његове ћелије.

Сергеј Латко није имао времена да разабере црте лица те четворице. Опет му је нагло крпа стављена у уста, а повез преко очију, и опет је као и први пут подизан и ношен из руке у руку, као неки слепи и неми сандук.

Пошто су га тако изнели из мрачне ћелије, он осети како га грубо бацају на под, скидају му повез с очију и ваде крпу из уста. Једва је отворио очи кад се врата просторије у коју је био убачен бучно затворише.

Сергеј Латко погледа око себе. Иако је само променио затвор, овај овде био је кудикамо бољи од пређашњег. Дневно светло у обиљу је улазило кроз малени прозорчић и допуштало му да види уобичајено јело остављено покрај њега, које је досад био присиљен да тражи наслепо. Сунчево светло враћало му је храброст и његов му се положај причињавао мање очајним. Иза тог прозора била је слобода. Само ју је требало стећи.

Дуго је очајавао покушавајући да изнађе начин за то, кад на крају, претражујући по хиљадити пут погледом малу кабину у којој је био затворен, он откри неку врсту глатког окова причвршћеног на зид, који је сезао од пода до плафона, а вероватно служио за то да везује даске на прегради. Тај оков је био мало назубљен, тако да се о њега могао мало помало стругати конопац којим је био везан. Био је то мучан посао, али вредело је покушати.

Најпре је почео да струже конопац којим су му биле

везане руке. Ово је ишло врло споро и с великим напором, тако да се сваких пет минута морао одмарати.

Двапут дневно прекидао је овај тешки посао, у време када му је тамничар доносио храну. Иако је овај носио маску на лицу, Латку се, по његовом држању и проседој коси чинило да му је однекуд познат.

Пет дана је прошло како је почео да струже конопац и тек увече 6. септембра он пресече уже које му је везивало руке. Сад му је било лако да одреши и ноге.

Био је слободан. Када је крв поново прострујала његовим удовима који су толико дана били везани и непокретни, он приђе прозору кроз који се кроз мрклу тмину видела вода Дунава. Прозор је био сувише узан да би се кроз њега провукао човек развијен као што је био Латко. Али, он реши да покуша. Брзо скиде одећу и свом снагом налете на прозор решен да пошто-пото прође кроз њега. Провуче најпре једно раме, па једну руку, али у покушају да провуче десно раме, заглави се у уском отвору. Док му је једна страна тела тако висила над реком у слободи, друга је остала заробљена, а ребра су му била пригњечена пречкама уског прозора. Није могао ни напред ни назад. Био је у замци.

У том тренутку зачу како неко споља увлачи кључ у браву његове кабине.

Покренут очајем, Латко напрегну сву своју снагу да се провуче кроз прозора.

Док се кључ у брави окретао, он се последњим трзајем извуче из прозорског оквира.

XII

У име закона

Када Стрига отвори врата кабине, заустави се на њеном прагу. У кабини је била густа помрчина. Није могао ништа видети у њој.

– Тича! – викну Стрига. – Донеси фењер!

Тича донесе фењер и осветли кабину. Два човека се згледаше. У њој није било никога. На патосу су лежали покидани конопци и разбацано одело.

– Шта је то?... – упита Стрига, чудећи се.

Тича приђе прозору и додирну прстом оквир.

– Побегло – рече он и показа свој црвен прст.

– Побегло!... – повика Стрига и опсова.

– Али, није давно – рече Тича. – Крв је још свежа. Уосталом, нема више од два сата како сам му донео јело.

– И ниси ништа необично приметио?

– Баш ништа. Оставио сам га увезаног као кобасицу.

– Будало! – викну Стрига.

Тича рашири руке показујући да не зна како је сужањ могао побећи и да одбија од себе сваку одговорност.

– Да, глупане – викну Стрига бесно, истргну из руке свога друга фењер и осветли свуда кабину. – Требало је прегледати твог затвореника. Видиш ово парче гвожђа како је углачано од трљања. Ту је истругао конопац на рукама. За ово му је требало много дана. А ти ниси ништа приметио. Е, баш си сметењак!

– Ама кад ћеш већ једном престати! – одговори Тича набусито. – Мислиш ли ти да сам ја твоје псето? А што ниси сам чувао твога Драгоша?

– И боље бих га чувао – одговори Стрига. – А да ли је баш то био Драгош?

– А ко би други могао бити?

– Шта ја знам? А јеси ли га познао кад си га ухватио?

– Не могу да кажем да сам га познао – признаде Тича – јер је био окренуо леђа...

– Аха!...

– Али сам познао чамац. То је заиста онај који си ми у Бечу показао.

– Чамац!... Чамац!... А како изгледа тај твој заробљеник? Је ли био висок?

Сергеј Латко и Иван Стрига били су готово једнаког стаса. Али, зна се да човек изгледа много већи кад лежи него кад стоји, а Тича је Латка видео само испруженог на поду његове тамнице. Зато је и одговорио са уверењем да говори истину:

– За главу је већи од тебе.

– Па то није Драгош! – промрмља Стрига који је знао да је стасом виши од детектива.

Он мало размисли, па упита:

– А да ли је личио на неког кога ти познајеш?

– Кога ја познајем? Боже сачувај!

– На пример да не личи... на Латка?

– Шта ти паде на памет! – повика Тича. – Што ти баш хоћеш да Драгош личи на Латка?

– А шта ако наш заробљеник није био Драгош?

– Неће бити ни Латко, кога добро познајем, па се нећу преварити.

– Одговарај на моје питање – наваљиваше Стрига. – Личи ли он на њега?

– Ти бунцаш. Пре свега, заробљеник није имао браду, а Латко је има.

– Брада се може одсећи – примети Стрига.

– Не кажем да не може. Па онда, заробљеник је имао наочаре.

Стрига слегну раменима.

– Је ли био црномањаст или плав? – упита Стрига.

– Црномањаст – одговори Тича одлучно.

– Јеси ли сигуран?

– Јесам.

– То није Латко!... – промрмља опет Стрига. – То ће ипак бити Илија Бруш...

– Који Илија Бруш?

– Рибар.

– Којешта! – рече Тича пренеражен. – Али онда, ако наш затвореник није ни Латко ни Карл Драгош, ништа не мари што је умакао.

Стрига приђе прозору. Пошто је прегледао трагове од крви, наже се напоље и узалуд се упирао да прозре у мраку.

– Колико има како је отишао?... – упита он полугласно.

– Нема више од два сата – рече Тича.

– Ако има већ два сата како је побегао, онда мора да је далеко! – повика Стрига, који се једва савлађивао од љутине.

– Засад нема ништа да се ради. Ноћ је врло мрачна. Кад је тица одлетела, срећан јој пут. Што се нас тиче, ми ћемо пре зоре кренути на пут, тако да што пре прођемо Београд.

Он се мало замисли, изађе из кабине, па уђе у ону другу кабину преко пута. Тича начуљи уши. У први мах не чу ништа, али убрзо кроз затворена врата допреше до њега све јачи и јачи гласови. Слегнувши презриво раменима, он се окрену и оде на спавање.

Стрига је погрешно што није хтео да одмах гони бегунца, јер он није био далеко.

Кад је чуо да се кључ окреће у брави, Сергеј Латко се са највећим напрезањем провукао кроз оквир прозора и главачки скочио у Дунав. Када је изронио на површину, струја га је већ однела далеко од места где је пао у воду. Пред њим је пут био отворен. Пре него што је запливао ка обали, пустио је да га струја носи још неко време. Али одједном, пред њим се испречи неки чамац. Како је био изненађен када познаде свој чамац, привезан за Стригину лађу! Он се ухвати за крму чамца и остаде тако неко време, не мичући се. У ноћној тишини неки гласови су допирали до њега. Мало после гласови умукоше. Сергеј Латко ухвати се за ивицу чамца, лагано се попе у њега и нестале у кабини. Поново ослушну, али не чу ништа.

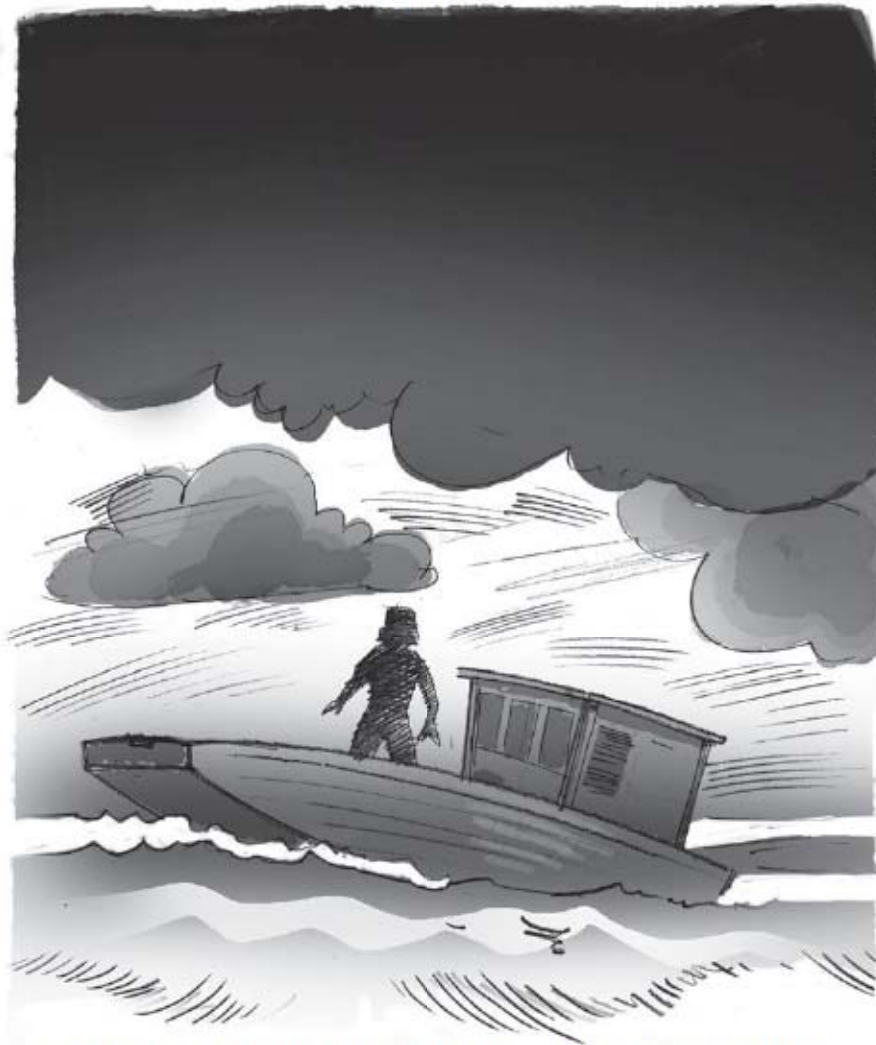
У кабини је била још већа помрчина. Пипао је као слеп да распозна своје ствари. Ту је био његов прибор за риболов, а о ексеру је још висила његова шубара. Десно је био његов лежај, а лево лежај на коме је Јегер спавао. Није му ништа однето. Кошуље и хаљине биле су како их је оставио. Нашао је и свој нож, који узме и пузећи потрбушке дође до кљуна чамца. Зграби уже којим је

чамац био везан за теретну лађу и пресече га. Чамац се одвоји од Стригиног брода. Он дохвати весло и поче снажно веслати. Где се налазио? Појма није имао. Није могао да зна да ли је лађа у којој је био затворен пловила уз реку или низ реку. Он је двадесет минута снажно веслао, када зачу неки слаб крик који је долазио издалека. Шта је тај глас изражавао, радост, гнев или ужас, није се могло разабрати због велике даљине. Па ипак, овај глас учини му се познатим. Престаде веслати. Глас умуче. Да то није био Начин глас? Њему се само њено име врзало по глави. Он одбаци ту помисао и приону на посао.

Време је пролазило. Могло је бити око поноћи када се на десној обали појавише куће. Ово је било село Сланкамен, поред кога Латко прође, а да га није препознао. После неколико часова, у свитање се указа и други градић, Стари Бановци. Ни њега није препознао и продужи даље.

Чим се разданило, Сергеј Латко пожуре да се дотера и поправи на својој масци оно што се услед дугог затвора изгубило. За неколико минута коса му опет постаде црна, обрија браду која је почела расти, а искривљене наочаре замени новим. С времена на време обазирао се назад, али није примећивао ништа сумњиво. Непријатељи су били далеко.

Повративши осећај сигурности, почео је да размишља о своме чудноватом положају. Ко су непријатељи због којих мора да бежи? Шта су хтели од њега? Зашто су га толико дана држали у затвору? Он на ова питања није могао да одговори. Ма ко да су ови непријатељи, требало је чувати се од њих. Можда ће бити принуђен да од ових непознатих нападача затражи заштиту полиције у првој вароши на коју наиђе.

Који ће то бити град, није знао, нити је по пустим обалама и ретким и сиромашним засеоцима могао да препозна где се налази. Тек око осам ујутру спази у даљини, на десној обали Дунава две вароши – једна са високим звонницама који су додиривали небо беше

ближе, а друга даље. Сергеј Латко поскочи од радости. Ова два града добро је познавао. Један је био Земун, последња дунавска варош Аустроугарске царевине, а други град наспрам њега Београд, српска престоница на ушћу Саве у Дунав.

Земун је представљао спас за њега. Ако буде потребно, он ће овде наћи помоћ и заштиту. Али, да ли ће смети да затражи помоћ? Ако се пожали и исприча шта му се догодило, зар неће власт повести истрагу чија би он био прва жртва? Можда ће хтети да сазнају ко је он, откуд долази, куда иде, а можда ће дознати за име које се заклео да га неће никад одати, па ма шта се десило.

Одгађајући да донесе одлуку о томе како да поступи, Сергеј Латко завесла још брже. Градски часовници су откуцавали пола осам када је привезао свој чамац за алку на земунском кеју. Затим на брзину још уреди неке ситнице у чамцу и поново размотри питање: говорити или ћутати. На крају се одлучи за ћутање. Када се све узме у обзир, боље је да ћути, мало се одмори у кабини, а затим неопажен напусти Земун, онако како је и дошао.

У том тренутку четири човека приђоше чамцу, скочише у њега, и док их је Сергеј Латко у чуду посматрао, један од њих га упита:

– Јесте ли ви Илија Бруш?

– Ја сам – одговори Латко, гледајући му право у очи.

Човек отвори мало свој капут и показа ешарпу са мађарским бојама припасану око појаса.

– У име закона ја вас хапсим – рече он и метну му руку на раме.

XIII

Саслушање

Откако је у полицијској служби, Карл Драгош се није сећао да је имао да ислеђује овако заплетену и тајанствену аферу као што је била афера дунавских разбојника. Власти им нису могле доскочити, они су били свуда и на сваком месту, а после каквог извршеног разбојништва полиција их није могла нигде пронаћи. Пошто је ушла у траг њиховом вођи, одједном га је нестало, као да је у земљу пропао. Карл Драгош није знао да је улогу победника Дунавске лиге у овом тренутку преузео Иван Стрига. Њега су видели у Сексарду, Вуковару, Челареву и Карловцима. Илија Бруш се није крио. Он је сваком казивао своје име, а каткад је продавао по неколико фунти рибе.

Овај такозвани рибар био је врло вешт. Чим би полиција била извештена о његовом доласку, одмах би прегла на посао, али је увек стизала доцкан. Ипак, две ствари су биле извесне: да лажни победник Дунавске лиге и даље непрестано путује низ Дунав и да се клони већих вароши, где се бојао полиције. Стога Драгош поштри надзор у свим мало већим варошима низводно од

Будимпеште, као што су Мохач, Апатин и Нови Сад, а свој главни штаб постави у Земуну, одакле је управљао потером за бегунцем.

Осим тога, Драгош је наредио да више од тридесет већих и мањих чамаца крстари дању и ноћу Дунавом испод Земуна. Када се 7. септембра спремао да прегледа ову флотилу, један полицајац му јави да је бегунац ухваћен и спроведен у земунски затвор. На то он пожури у полицију, где му казаше да је чувени Латко заиста ухваћен.

Ова вест се убрзо прошири целим Земуном. Само се о томе говорило. На кеју су читав дан пред чамцем злогласног разбојника стајале гомиле света. Када је око три сата после подне Стрига са својом лађом пролазио поред Земуна, спазио је ову скупљену гомилу на кеју.

– Шта је то у Земуну? – рече он своме верном Тичи.
– Да није каква побуна?

Он узе двоглед и управи га на кеј.

– Тича – рече он – мени се чини да је оно чамац нашег заробљеника.

– Мислиш?... – одговори Тича и узе двоглед.

– Хоћу да сам начисто – рече Стрига узбуђено. – Идем да видим.

– Хоћеш да те ухвате. Ако је то Драгошева лађа, онда је Драгош у Земуну.

– Имаш право – одговори Стрига, па оде у кабину.

После четврт сата, врати се прерушен од главе до пете. Браду је обријао, место ње метнуо лажне залиске, косу покрио власуљом, на једно око метнуо широк завој, а у руци је носио штап којим се поштапао као човек који је преболео тешку болест.

– А сад?... – упита она с неким поносом.

– Дивно! – рече Тича.

– Слушај – продужи Стрига. – Док ја будем у Земуну, ви ћете продужити пут. На два до три километра испод Београда да станете и да ме чекате.

– Како ћеш доћи к нама?

– Не брини се за то и кажи крмару Огулу да ме повезе чамцем.

Док је крмар Огул веслао према кеју, Стригина лађа је одмакла ка Београду. Стрига изађе на суво, па пође пешке до кеја где је гомила света стајала и разговарала. Нико није говорио нити о Драгошу, ни о Илији Брушу, него само о Латку. О ком Латку? Не, није се говорило о крмару из Рушчука чије је име Стрига употребио на начин који нам је познат, него управо о оном измишљеном Латку, кога је он таквим створио, о Латку разбојнику, Латку пљачкашу, то јест о себи самом, о Стриги.

Он није могао да разуме. Да је полиција погрешила и ухватила невиног уместо кривца, то није било ништа чудновато. Али, у каквој је вези стајала ова погрешка са присуством овог чамца којег је још колико јуче вукла његова лађа?

Може се помислити да је Стрига показивао вишак интересовања за ово питање. Зар није главно било то што се неко други гони место њега? Док се на овога сумња, њега неће нико дирати. А то је главна ствар.

Ништа не би било тачније од овога да он није имао нарочите разлоге да у том погледу буде детаљније обавештен. По свему судећи, могло се помислити да ухапшени човек и власник оног чамца јесу једно лице. Али, ко је био тај непознати, који је, пошто је осам дана био затворен у његовој лађи, тако услужно заменио њеног сопственика у канцама полиције? Стрига зацело неће

оставити Земун пре него што буде начисто с тим.

А за то је требало да буде стрпљив. Изар Рона, судија коме је била поверена ова афера, није хтео да одмах, истог часа, поведе истрагу. Карл Драгош га је упитао:

– Господине судија, када ћете почети истрагу?

– Сутра.

– Доћи ћу сутра увече да чујем шта је било. Молићу вас да имате на уму моју жељу коју сам вам казао.

– Какву жељу?

– Да се ја не појављујем у овој афери, бар не у почетку. Као што сам вам казао, мене оптужени познаје само под именом Јегер. То нам још може послужити. Наравно, када будемо пред судом, мораћу казати своје право име. Ова услуга ми је потребна да бих могао да наставим са потрагом за саучесницима.

– Нека буде тако – рече судија.

Сергеј Латко био је врло миран у земунском затвору, јер је био уверен да ће се на првом саслушању увидети да он није онај за кога га држе.

Трећег дана од хапшења, 10. септембра, спроведоше га у суд под јаком стражом. Светина на улици га дочека са грдњом, радујући се што је овај страшни разбојник коначно долијао.

Изведоше га пред судију, који даде знак стражарима да изађу. Стојећи насред собе, Сергеј Латко је чекао да судија почне са салушавањем. Писар је седео за столом спреман да бележи оно што буде речено.

– Седи – рече судија строго.

Сергеј Латко седе. Судија настави:

– Како ти је име?

– Илија Бруш.

– Где станујеш?

- У Салки.
- Чиме се бавиш?
- Рибар сам.
- Лажеш – рече судија одлучно.

Лака румен обли лице Сергеја Латка, а очи му севнуше. Ипак се савлада и не рече ни речи.

– Лажеш – понови судија. – Ти се зовеш Латко. Станујеш у Рушчуку.

Латко задрхта. Дакле, познали су га. Како је то могло бити? Међутим, судија, коме није измакао овај дрхтај оптуженог, продужи одлучно.

– Оптужен си за три просте крађе, деветнаест опасних крађа, три убиства и шест покушаја убиства. Ова злочинства и преступе извршио си за непуне три године. Шта имаш да кажеш у своју одбрану?

Латко је био изненађен када је саслушао ове оптужбе. Пометња које се бојао када је од Јегера чуо да постоји неки његов имењак, заиста се догодила. Кад је већ тако, зашто онда да призна да се зове Сергеј Латко? Мало-час је мислио да то призна и да моли судију да ту информацију задржи за себе. Сада је увидео да би овакво признање било више штетно но корисно. То је заиста био он, Сергеј Латко из Рушчука, али не онај који је оптужен за ове страшне злочине. Он би, без сумње, успео да докаже своју невиност. Али, колико би времена требало да прође до тада? Не, боље је да до краја игра улогу рибара Илије Бруша, јер је Илија Бруш било име једног невиног човека.

– Имам да кажем да се ви варате, – одговори он одлучно. – Ја се зовем Илија Бруш и станујем у Салки. Уосталом, врло је лако да се у то сами уверите.

– То ћемо урадити – рече судија и нешто забележи. –

Сад ћу ти изнети неке околности које те терете.

Сергеј Латко постаде пажљивији. Улазило се у главну ствар.

– Засад ћемо оставити на страну највећи део кривица за које се оптужујеш, па ћемо да говоримо само о онима које си учинио за време овог путовања на коме си ухваћен.

Судија мало одахну, па продужи:

– Утврђено је да си био у Улму. Ми ћемо, дакле, узети да твоје путовање почиње из Улма.

– Оппростите, господине – прекиде га Сергеј Латко. – Моје путовање је почело много пре Улма, јер сам добио две награде на рибарској утакмици у Сигмарингену, па сам онда одатле пошао уз Дунав до Донауешингена.

– Истина је – одговори судија – да је неки Илија Бруш добио прву награду Дунавске лиге у Сигмарингену и да је тај Илија Бруш виђен у Донауешингену. Али да ли сте ви већ у Сигмарингену узели туђи идентитет или сте нареченог Илију Бруша заменили док је он ишао из Донауешингена у Улм, ово ћемо у своје време испитати, немај бриге.

Сергеј Латко, очима разочараним од изненађења, слушао је као у сну ове чудне претпоставке. Још мало, па ће и измишљеног Илију Бруша урачунати у његове жртве!

– А шта си радио у Бечу 26. августа и због чега си ишао код Јеврејина Симона Клајна?

Сергеј Латко задрхта по други пут. Ето, сад знају и за ову посету! Она, истина, није имала ничега сумњивог, али ако би то признао, признао би у исто време и свој прави идентитет, а како се био решио да га не казује, онда је морао да остане доследан.

– Симон Клајн?... – понови чинећи се да не разуме.

– Ти одричеш?... Томе сам се надао. Онда ћу ти ја казати зашто си ишао код Симона Клајна – и ту се судија придиже са столице да би својим речима дао већу важност – ишао си да се споразумеш са јатаком своје разбојничке дружине.

– Моје разбојничке дружине! – понови Латко пренеражен.

– Истина је – допуни подругљиво судија – да не знаш шта хоћу да кажем, да ниси у никаквој разбојничкој дружини, да ниси Латко, него заиста један невини рибар по имену Илија Бруш. Па добро, ако се заиста зовеш Илија Бруш, зашто се кријеш?

– Ја се кријем, ја?...

– Доврага! – повика судија. – Зар то не значи крити се, кад се испод црних наочара крију здраве очи? Хајде, скини те наочаре! И кад се коса фарба у црно, а она је плава?

Сергеј Латко био је утучен. Полиција је била добро обавештена.

– Ето, видиш да знамо све... Него, да идемо даље. У Улму си узео једног путника у твоју лађу.

– Јесам – одговори Сергеј Латко.

– Како се зове?

– Јегер.

– Тако је. Хоћеш ли ми казати где је тај Јегер?

– Не знам. Он ме оставио на ушћу Ипоља. Био сам јако изненађен што га нисам затекао кад сам се вратио у лађу.

– Кажеш, кад си се вратио. А куда си ишао?

– У једно оближње село да набавим напитака за мога сапутника.

- Он је био болестан?
- Врло болестан. Умало што се није удавио.
- Па си га ти спасао, је ли?
- Па ко би га други спасао, кад сам само ја био с њим у чамцу?
- Хм... – рече судија мало поколебан. Затим се прибра, па настави:
- Ти, без сумње мислиш да ме тронеш том причом како си га спасао?
- Ја? Ви ме питате, ја одговарам. То је све.
- Добро – рече судија. – Али, реци ми, пре тога догађаја ти ниси никад остављао своју чамац?
- Једанпут, да идем кући, у Салку.
- Можеш ли ми казати, кад си ишао тамо?
- Зашто да не, само да промислим мало.
- Ја ћу ти помоћи. Да није то било ноћу између 28. и 29. августа?
- Биће тако.
- Ти то не одричеш?
- Не.
- Признајеш?
- Ако хоћете.
- Слажемо се... Мислим да се Салка налази на левој обали Дунава?
- Јесте.
- А мислим да је била врло мрачна та ноћ између 28. и 29. августа?
- Врло мрачна. Ужасно време.
- То објашњава зашто си се преварио. Погрешио си, јер кад си мислио да изађеш на леву обалу, ти си изашао на десну обалу.
- На десну обалу?

Судија се сасвим подиже, погледа оптуженог право у очи и рече:

– Лесте, на десну обалу, баш наспрам виле грофа Хагенауа?

Сергеј Латко стаде се присећати. Хагенау? Он није знао за ово име.

– Ти си врло упоран – рече судија коме не пође за руком да га застраши. – Дакле, ти сад први пут чујеш за име грофа Хагенауа и не знаш ко је у ноћи између 28. и 29. августа опљачкао његову вилу и тешко ранио њенога чувара Кристијана Хоела. Где ми је, доврага, памет? Како би ти знао за злочинства која је извршио неки Латко? Па, доврага, твоје име није Латко!

– Моје име је Илија Бруш – рече Латко гласом не више тако сигурним.

– Лепо! Лепо... Тако је... Али, ако се не зовеш Латко, зашто си онда ишчезао баш после овог злочина? Зашто се ниси видео ни у Пешти, ни у Новом Саду, ни у једној мало већој вароши? Зашто си оставио своју улогу рибара, па си куповао рибу у селима у којима си се заустављао да би је касније продавао?

Све ово било је неразумљиво за несрећног крмара. То што је ишчезао, то је било против његове воље. Зар од оне ноћи између 28. и 29. августа није био непрестано затворен? У таквим околностима, шта има ту чудног што га је нестало? Напротив, чудно је да се неко нашао да тврди да га је видео.

Ова погрешка могла би се лако исправити. Било би довољно да искрено исприча шта му се догодило. Сергеј Латко је и хтео да ово учини, али судија му није дао да дође до речи, већ му је бацао у лице гомилу доказа за које је сматрао да су убедљиви.

– Ако ти ниси Латко – продужи судија – како то да је одмах после препада на вилу грофа Хагенауа извршена крађа у Сусеку у ноћи између 5. и 6. септембра, и то баш исте ноћи када си ти морао проћи поред тог села? Ако ти ниси Латко, откуд онда у твојој лађи она слика коју ти је поклонила твоја жена Нача?

Ово питање је пренеразило Латка. Он је погнуо главу, а зној му је цурио са лица.

Међутим, судија продужи још енергичније:

– Ако ниси Латко, зашто си склонио ту слику оног дана кад си видео да ћеш бити ухваћен. Та слика је била у сандуку на лађи. Тамо је више нема. Шта имаш да кажеш?

– Ништа – одговори Латко потмулим гласом. – Ја ништа не разумем шта ме је снашло.

– Добро ћеш разумети, ако само хоћеш да се потрудиш да разумеш. Засад ћемо прекинути разговор. У затвору ћеш имати времена да размислиш. Да ово данашње саслушање укратко поновимо. Ти тврдиш: 1. да се зовеш Илија Бруш; 2. да си добио награду на рибарској утакмици у Сигмарингену; 3. да станујеш у Салки; 4. да си ноћ између 28. и 29. августа провео код куће, у Салки. Све ово ће се испитати да ли је тако. А ја опет тврдим: 1. да се ти зовеш Латко; 2. да станујеш у Рушчуку; 3. да си у ноћи између 28. и 29. августа са својим друговима опљачкао вилу грофа Хагенауа и да си при том хтео убити чувара Кристијана Хоела; 4. да си у ноћи између 5. и 6. септембра покراо некога Келермана из Сусека и да си извршио још многа друга разбојништва и убиства у пределима око Дунава. Истрага се води по овим кривицама. Сведоци су позвани. Бићеш суочен с њима... Хоћеш ли да потпишеш ово саслушање?... Нећеш?...

Како хоћеш! Стражари, водите оптуженог.

Да би дошао у тамницу, Сергеј Латко је морао опет да прође кроз светину која га је дочекала грдњама.

У овој гомили света био је и Иван Стрига, који је жељно посматрао човека који је уместо њега био оптужен. Латка проведоше баш испред места на коме је стајао Стрига и он га је могао лепо осмотрити. Али, он не познаде овог голобрадог човека, црне косе, са црним наочарима на лицу.

Стрига, дакле, заиста није препознао овога човека кога су спроводили у апс. То није био ни Драгош ни Латко. Сад, да ли је то био Илија Бруш или неко други, шта се то њега тиче? Ма ко да је био оптужени, главно је било да је он у рукама власти, и Стрига више није имао разлога да се у Земуну задржава. Стога се реши да сутра пође и укрца се у своју лађу.

Али, кад је сутрадан прочитао новине, он промени своју намеру. Новине су се неповољно изражавале о оптуженом. Чудили су се како је могао да тврди да је он обичан рибар по имену Илија Бруш и да станује у варошици Салки. Каквог је интереса могао имати да се овако брани? Новине су јављале и то да је судија писао у Естергом да се његови наводи тамо провере. Власти ће потражити тога Илију Бруша, и наћи ће га... ако га има, што је, уосталом, било врло сумњиво.

Ова вест измени Стригине намере. Док је читао новине једна чудна мисао му паде на памет. Заиста је врло добро да власт привремено држи једног невиног. Али, било би још боље да га заувек задржи. Шта је требало за ово? Да јој набави још једног Илију Бруша, што би самим тим, утерало у лаж правог Илију Бруша, који је био затворен у Земуну. Овај доказ би још више појачао

оне доказе које су већ имали против њега и због којих су га и ухапсили, и помогао би да он буде и осуђен, на велику корист правога кривца.

Не чекајући више часа, Стрига остави варош, али не оде тамо где је била његова лађа, него пође на железничку станицу да ухвати воз за Пешту.

За то време Сергеј Латко је тужно бројао часове. Он се вратио са првог саслушања, уплашен озбиљних оптужби које су га теретиле. Он ће, зацело, временом успети да докаже своју невиност, али ће за то морати да се наоружа стрпљењем, јер му спољашње околности нимало не иду на руку.

Па ипак, постоји велика разлика између обичних сумњи и формалних доказа. А никад се неће моћи скупити прави докази против њега. Једини сведок кога би се имао бојати, и то само што се тиче тајне његовог имена, био је Јеврејин Симон Клајн. Уосталом, да ли ће бити потребно да га суоче с њим? Није ли судија рекао да ће тражити обавештења у Салки? Ова обавештења била би свакако у његову корист, те би му помогла да буде ослобођен свих оптужби.

После седам дана Латка опет изведоше пред судију.

– Имамо одговор из Салке – рече он.

– Ах!... – рече Латко радосно.

– Имао си право. У Салки станује неки Илија Бруш, који ужива леп глас.

– Ах! – опет рече Латко који је већ гледао како се отварају врата његове тамнице.

– Полицијски комесар у Естергому, који је водио истрагу, имао је срећу да са њим разговара.

– Са њим? – понови Латко, који није ништа разумео.

– Са њим – потврди судија.

Латку се учини да сања. Како је један други Илија Бруш могао бити пронађен у Салки?

– То не може бити, господине, – промуца он. – То је погрешка.

– Просуди сам – одговори судија. – Ево извештаја полицијског комесара из Естергома. Он је на мој захтев отишао 14. септембра у Салку и нашао кућу на путу за Пешту... У тој кући примио га је сам Илија Бруш, који је изјавио да се недавно вратио са једног дужег пута. Комесар каже да је тај Илија Бруш поштен човек и да ниједан други становник у Салки нема то име... Имаш ли шта да кажеш?

– Немам, господине – промуца Сергеј Латко који је мислио да ће полудети.

– Ова прва тачка је разјашњена – рече судија, задовољно гледајући оптуженог као мачка миша.

XIV

Између неба и земље

После овог другог саслушања Латко се врати у затворску ћелију не знајући шта га је снашло. Оно што се њему сада догађало, превазилазило је границе његовог разума. Шта се, напослетку, хтело од њега? Пошто су га неки тајанствени непријатељи ухватили и затворили у лађи, добио је слободу, па ју је одмах потом опет изгубио. И сад нађоше у Салки једног другог Илију Бруша у његовој сопственој кући!... Ово је неко чудо над чудима!

Стражар, који га је спроводио у затвор, приметио је ово Латково узбуђење, па га упита:

– Је ли, не иде како ти хоћеш? Но, треба бити паметан. Господин судија није тако рђав човек и све ће се свршити добро... Ево ти ове новине, ту пишу о твојој земљи.

Кад стражар оде, Латко узне новине и прочита наслов једнога чланка: „Покољи у Бугарској“.

О догађајима за које је тада сазнао из новина причало се у то време у читавој Европи и свугде су наилазили на опште гнушање. Ти догађаји су од тада део историје, али не чине део њених најславнијих страница.

Наиме, у то време читав Балкан је кључао. У лето 1875. против турске страховладе побунила се Херцеговина, а отоманске чете, послане против ње, нису могле да је покоре и угуше устанак. Када се 1876. године на устанак дигла и Бугарска, Порта је одговорила тако што је скупила велику војску и послала је у подручје између Рушчука, Видина и Софије. На крају, ушавши у игру када је на њих дошао ред, Србија и Црна Гора су 1876. године објавиле рат Турској. У почетку су Срби под заповедништвом руског генерала Чернајева однели неколико победа, али су, ипак, на крају, морали да се повуку и кнез Милан је био присиљен да затражи десетодневно примирје, за време кога је од хришћанских сила тражио да посредују између зараћених страна, што су оне, нажалост, превише одуговлачиле.

„Тада се“, пише господин Едуард Дрио у својој Историји источног питања, „одиграла најстрашнија епизода овог рата која подсећа на покоље на острву Хиосу за време Грчког устанка. То су покољи у Бугарској. У жеку рата против Србије и Црне Горе, Порта се бојала да бугарски устанак иза њених борбених линија не поквари њене ратне операције. Да ли је бугарски намесник, Шефкет-паша, добио наредбу да угуши устанак не бирајући средства? Вероватно. Хорде башибозука и Черкеза, позване из Азије, пуштене су на Бугарску и она је за неколико дана била у пламену и крви. Ове хорде су, по милој вољи, задовољавале своје дивље страсти, палили села, мрцварили људе стављајући их на језиве муке, мучили и убијали жене и децу. Било је између двадесет пет и тридесет хиљада жртава...“

Док је читао чланак о покољима у Бугарској, зној је облио ужаснуто лице Сергеја Латка. Шта је било са ње-

говом Начом усред овог страховитог покоља? Да ли је још жива? Или је мртва, па се њено измрцварено тело вуче по блату и у крви, згњечено под копитама коња, као што се то догодило толиким невиним жртвама?!

Он устаде и као дивља звер затворена у кавезу стаде бесно тражити по ћелији излаз како би одлетео у помоћ својој Начи. Али, тај наступ очаја беше краткотрајан. Он се поново прибра и присили се да буде миран и да бистрог ума потражи излаз из ове ситуације и поново задобије слободу.

Да пође судији и да му, без околишања, исприча истину и да га, ако буде потребно, преклиње за милост?... Лош начин. Какве је изгледе имао за то да стекне поверење једног непопустљивог човека пошто је тако дуго истрајавао у лажи? Да ли је било у његовој моћи да, једном једином речју отклони сумње повезане с Латковим именом и разори оптужбе које су га теретиле? Не. У најмању руку за то би била потребна истрага, а она би трајала недељама, ако не и месецима.

Требало је, дакле, побећи.

Први пут откако је ушао у ову ћелију, он стаде да је пажљиво разгледа. Сто, кревет, столица. Четири зида са два отвора: врата с једне, прозор с друге стране. Иза три од ових зидова биле су друге тамнице; само иза прозора била је слобода.

На прозору су биле гвоздене решетке, а иза њих дугачак испуст због кога није могао да види шта се налази испод прозора. Узалуд је тражио какво оруђе којим би се решетке на прозору могле уклонити, све док му рука, претресајући џепове, не напипа неки тврд предмет. Као ни његови тамничари, ни он није досад мислио на овакву незнатну ствар каква је била копча од панта-

лона, једини метални предмет који је имао при руци.

Он одвоји ову копчу од панталона и поче њоме гребсти зид око подножја једне решетке. После дванаест сати тешког рада, решетка је била огољена на висини од три сантиметра, али копча није више имала врхове. Али, срећа као да није хтела да напусти Латка. Он покуша да за време ручка украде нож и кад виде да се ова крађа није приметила, он другог дана украде још један. Сад је имао два јача оруђа од оног које је до тада имао.

Посао је сад ишао брже, али још увек доста споро. Цемент око решетке је сада постао тврд као гранит и врло тешко се крунио. Уз то, сваки час је морао прекидати посао, јер су стражари пролазили поред његове ћелије. Требало му је четири дана да доњи крај гвоздене пречаге ишчупа. Сад му је само остало да преструже њен горњи део. Овај посао је био врло тежак. Једном руком се држао за решетку, док је другом руком стругао њен горњи део ножем, који је постајао све тупљи и тањи.

Напослетку, 29. септембра, после шест дана напорнога рада, Латко је успео да преструже решетку у дубини од неколико милиметара, довољно да може да је савије. Кроз тако начињени отвор он се провуче на другу страну прозора и заустави се на широком испусту. Жељно погледа око себе и виде да се налази отприлике четрнаест метара изнад земље. Могао би се лако спустити доле када би имао конопац. Али, није највећи проблем био доћи до земље. И кад би се та тешкоћа савладала, опет још не би постигао жељени циљ.

Тамницу је окруживао осам метара висок зид иза кога су се назирали врхови кућа, а између зида и тамнице била је уска стражарска стаза широка око два метра,

ЖИЛ ВЕРН

која је ишла око затвора. Требало је, дакле, прећи преко тога зида. Латко погледа лево и угледа Дунав, чијим су жутим водама крстариле безбројне лађе свих величина. Када би се поново дочепео Дунава и свог чамца који је још увек био везан на кеју, за мање од једног сата прешао би границу и на територији Србије не би више марио за аустријско правосуђе. Латко затим погледа на десну страну и спази нешто на шта обрати пажњу. То је била дебела гвоздена жица од громобрана, која се од крова спуштала до земље и пролазила неколико метара од његовог прозора, утврђена за зид јаким кламфама. Низ ову громобранску жицу могло би се сићи, кад би се могло до ње доћи. А ни то није било немогуће. У висини његове ћелије дуж зида се пружала у облику венца једна избочина у зиду, широка двадесетак центиметара. Када би ногом ступио на ову избочину, могао би дохватити громобранску жицу. Разгледајући сада зид преко пута пажљивије но што је до сада чинио, приметио је да је његов горњи део споља и изнутра украшен истакнутим первазом од четвртастог камења. Он је мало дуже посматрао овај архитектонски украс, па се затим провуче назад кроз прозор и врати се у своју ћелију, уклонивши претходно сваки сумњиви траг.

Чекао је да прође друга стража. Од свога постелног чаршава онда исече ножем неколико трака, па их повеза и упреде тако да је добио два јака конопца, сваки дугачак четрнаест до петнаест метара. Све је било готово. Реши се да бежи још исте вечери у девет сати.

Тај дан је провео разлажући све појединости свог предстојећег подухвата и рачунајући све његове добре и рђаве изгледе на успех. Шта ће бити: слобода или смрт? То ће показати скоро будућност. У сваком случају, окушаће срећу.

Девети сат изби на црквеном торњу. Већ се сасвим смркло. У ходнику тамнице чули су се тешки кораци стражара. Кад дођоше до врата његове ћелије, они застадоше. Један стражар погледа кроз прозорче и оде задовољан. Латко је спавао покривен до браде. Стражари продужише обилазак.

Дошао је тренутак да се ради.

Латко скочи са кревета и распреди га тако да изгледа да неко у њему спава.

Сад узео конопца који је направио, опет се провуче кроз начињени отвор на прозору и стаде на избачени испуст. Тада напрегну очи не би ли, кроз мркли мрак, спазио жицу громобрана. Како је била велика помрчина, стаде пипати рукама и полако спусти стопала на избочину испод прозора која је водила дуж спољњег зида. Затим, леђима приљубљен уз зид, поче се опрезно кретати ка жици, сваки час у опасности да се не оклизне и стропошта на земљу.

Дошавши коначно до громобранске жице, ухвати се за њу и поче се спуштати. У то зачу кораке стражара, који је ишао стазом која је водила поред зида око тамнице. Латко се уплаши да не буде примећен, па се заустави на једној кламфи којом је жица била причвршћена за зид. Када стражар прође, он се спусти низ жицу до друге кламфе. Ту се опет заустави. Био је сада на неколико метара изнад висине спољашњег зида са друге стране стражарске стазе. На врху тога зида беху испупчења у виду подигнуте мале камене купе као украс. Он од конопца направи замку, па је баци на купу на зиду као ласо покушавајући да је закачи за њу. Више од двадесет пута бацао је замку, док напослетку не ухвати купу и добро је стеже. Затим други крај конопца, који је

држао у руци, веза за громобранску жицу код кламфе и тако начини мали ваздушни мостић.

Али, тај мостић беше врло несигуран. Зар се конопац није могао откинути или одрешити од оног испупчења на зиду? Сергеј Латко ни за тренутак се није поколебао због ове опасности. Конопац је јако затегао и стаде ослушкивати кораке стражара који је баш пролазио испод њега. Не губећи ни минута, ухвати се обема рукама за конопац и тако је viseћи између неба и земље, клизио напред и, на крају, срећно стигао до зида. Затим извади из џепа други конопац начињен од чаршава и један крај завеза за камену купу и баци га са друге стране зида. Пошто се уверио да на улици нема никога, лагано се спустио низ конопац на земљу. Све је било свршено: био је слободан.

Али, кад хтеде да пође да потражи своју лађу, зачу неки глас у мраку:

– Гле, па ово је Илија Бруш!

Сергеју Латку заигра срце од радости.

– Господин Јегер! – повика он препознавши лице човека који је излазио из сенке и прилазио му.

XV

Близу циља

Десети октобар је био девети дан откако је чамац опет почео пловити низ Дунав. За осам дана прешао је седам стотина километара. Исте вечери требало је да стигне у Рушчук.

У чамцу је било све по старом. Он је, као некада, возио иста два друга: Сергеја Латка и Карла Драгоша, који су опет постали оно што су били раније – један, рибар Илија Бруш, а други, добричина Јегер.

Ипак, начин на који је први сад играо своју улогу, отежавао је улогу другог. Жељан да што пре стигне у Рушчук, веслајући дању и ноћу, Сергеј Латко постао је врло несмотрен. Не само да је скинуо наочаре, него је престао да се брије и фарба косу која је стога почела да бледи, а плава брада почела је да расте.

Било би природно да му Драгош каже да се чуди оваквој промени. Али ћутао је. Решен да иде до краја пута којим је пошао, није хтео да види ништа од онога што би могло бити непријатно његовом сапутнику. У тренутку кад се срео са Сергејем Латком, пређашњи на зори Карла Драгоша беху јако поколебани, па је осећао

да је све мање склон томе да верује да је његов сапутник крив.

Истрага у Салки била је први узрок што је променио мишљење. Он је заиста сам био повео истрагу. Њега је било теже задовољити но полицијског комесара у Естергому. Стога је дуго испитивао становнике ове вароши и добијени одговори веома су га узнемирили.

Да се неки Илија Бруш, чији је живот уосталом био беспрекоран, настанио у Салки и да ју је оставио на неколико дана пре утакмице у Сигмарингену, ова прва тачка није била спорна. Јесу ли овога Илију Бруша виђали после ове утакмице, а нарочито у ноћи између 28. и 29. августа? О овој другој тачки изјаве су биле несигурне. Ако су најближи суседи мислили да се сећају како су крајем августа приметили светлост у рибаревој кући затвореној више од месец дана, ипак нису смели ништа тачно потврдити. Овако нејасна и нетачна обавештења наравно да су полицајца доводила у забуну.

Остала је да се расветли још једна тачка. Ко је било оно лице са којим је комесар у Естергому говорио у стану који је означио оптужени? У том погледу Карл Драгош није могао ништа дознати. Пошто је Илија Бруш био доста познат у Салки, он мора да је дошао и отишао ноћу, јер га нико није видео. Оваква тајна, већ по себи сумњива, постаде још сумњивија када је Карл Драгош пронашао једног крчмара кога је неки непознати човек увече 12. септембра, тридесет и шест сати пре доласка полицијског комесара из Естергома, питао за адресу Илије Бруша. Загонетка је била велика. А била је још већа кад је крчмар дао опис непознатог који се у свему слагао са описом који је јавно мњење приписивало вођи дунавских разбојника.

Све ово задавало је бригу Карлу Драгошу. Он је предвиђао неке сумњиве ствари. Осећао је да стоји пред неком подмуклом подвалом чија намера му је била непозната, али није било немогуће да је оптужени жртва ове подвале.

Овај утисак још се више појачао када се вратио у Земун и сазнао за ток истраге. Укратко, после двадесет дана истрага није ни за корак кренула напред. Ниједан саучесник није нађен, ниједан сведок није показао прстом на оптуженог, против кога је говорио само један непобитан доказ: да је хтео да промени изглед свога лица и да је имао једну женску слику на којој је писало Латково име.

Ови докази, који би, појачани другима, имали велику вредност, овако засебно губили су много своју убедљивост. Најпоследње, ово прерушавање и присуство слике можда су имали и неки други узрок на који се, за сада, не може указати.

Пошто је све ово пребирао по глави, Драгошеве сумње о кривици оптуженог су постајале све веће и он је почео да га сажаљева. Затечен изненадном приликом у мраку крај затворског зида, у оваквом душевном стању, Карл Драгош је био дубоко тронут искреним поверењем које му је Сергеј Латко указао у прилици у којој би требало да се чува свога најприснијег пријатеља.

Уосталом, зар није било немогуће да ово осећање сажаљења помири са својом званичном дужношћу и да, као и пре, заузме своје место у чамцу? Ако се Илија Бруш заиста звао Латко и ако је овај Латко био заиста разбојник, Карл Драгош би, дружећи се с њим, открио и његове саучеснике. Ако је, пак, невин, можда би могао да помогне да се прави кривац пронађе, коме би у том

случају догађај у Салки доказао да се на њега сумњало.

Ова привидно истинита разлагања нису била лишена сваке логике. Бедни изглед Сергеја Латка, натчовечанска храброст коју је морао показати да изврши своје чудновато бекство, а нарочито сећање на услугу коју му је онако јуначки указао спасавши му живот када је пао у Дунав, учинише остало. Карл Драгош имао је да захвали за свој живот овом несрећнику, који је задихан пред њим стајао, крвавих руку и ознојеног лица. Зар да га опет баци у пакао? Детектив се на то није могао решити.

– Идите! – рече он просто као одговор на радосни бегунчев усклик, па га поведе ка Дунаву.

Они су мало разговарали за ових осам дана што су протекли у пловидби. Сергеј Латко је већином ћутао и све своје силе је напрезао да што брже весла.

Ипак, он му је укратко испричао шта му се све догодило од ушћа Ипоља, како је дуго био затворен у Земуну, а пре тога у некој непознатој лађи. Лагали су, дакле, они који су сведочили да су га видели између Пеште и Земуна, јер је за све то време био затворен у оној лађи везаних ногу и руку.

После ове приче, Карл Драгош је почео друкчије да мисли о Латку. Он је и нехотице довео у везу напад на Илију Бруша са мешањем у читав случај неког њему сличног човека у Салки. Нема сумње, рибар је некоме сметао и био је изложен ударцима неког непознатог непријатеља, чији опис као да је личио на опис правог разбојника.

И тако, мало-помало, Карл Драгош је почео да сазнаје истину. Иако није могао да провери своје закључке, осећао је да, из дана у дан, опадају сумње које је некад имао.

Ипак, ни за тренутак није помишљао да остави чамац, па да се врати натраг и опет почне истрагу. Његов полицијски нос му је казивао да је траг добар и да је овај рибар, иако можда невин, умешан у причу о дунавској разбојничкој дружини. Уосталом, мир је владао на горњем Дунаву, а, према извршеним злочинима, видело се да су њихови учиниоци дошли бар до околине Земуна. Изгледало је да су они отишли даље низ Дунав док је Илија Бруш био затворен.

Карл Драгош се није у овоме преварио. Стрига се заиста непрестано приближавао Црном мору, пошто је дванаест дана пре њиховог чамца пошао из Земуна. Али, он је ових дванаест дана ишао споро, тако да је чамац Сергеја Латка, који је неуморно веслао, журио брже но лађа Стригина.

Латко је имао само један циљ – Рушчук, и једну мисао – Начу. Ако није више хтео да се крије ко је и шта је, шта би му то сад и вредело? После његовог хапшења, после бекства, звати се Илија Бруш било је исто тако опасно као и звати се Сергеј Латко. Под једним или под другим именом, он је сад могао само кришом да уђе у Рушчук, ако неће да га одмах ухапсе.

Обузет овом идејом, он за тих осам дана није обратио нимало пажње на обале реке. Ако је опазио да пролазе поред Београда – белог града – изграђеног терасасто на брду које надвисује кнежевска палата, Конак, града с предграђима у које стиже велика количина робе у транзиту, приметио га је само зато што Београд означава српску границу на којој престаје моћ господина Изара Роне. Али, после Београда није више обраћао пажњу ни на шта.

ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

Није видео ни Смедерево, древну престоницу Србије познату по виноградима који је окружују; нити Голубац, где показују пећину у којој је свети Ђорђе према легенди оставио тело змаја кога је убио властитим рукама; ни Ђердап, ту славну клисуру над којом се дижу камене литице високе четири стотине метара и дуж које се Дунав сурвава и бесно разбија о стене којима је посуто његово корито; ни Оршаву, где Дунав почиње да тече између две старе турске покрајине које су сада постале независна краљевства; ни Видин, први знаменити бугарски град; ни Никопол ни Свиштов, два друга позната града крај којих је морао проћи на путу до Рушчука.

Држао се, најпре, српске обале, јер ју је сматрао сигурнијом. И заиста, полиција га није узнемиравала све до изласка из Ђердапа.

Тек у Оршави чамац речне полиције први пут га позва да се заустави. Али, на једну реч Карла Драгоша, полицајац се учтиво поклати, и о претресу више није било ни говора.

Латко није ни мислио да се чуди како један, наизглед обични бечки грађанин, има толики уплив на полицијску власт. Само је био нестрпљив што тако дуго траје разговор између полицајца и његовог сапутника.

Према наредби судије у Земуну и самога Карла Драгоша, речна полиција је појачала надзор над реком. Особито је строга контрола над лађама била у Оршави. Испитујући свог потчињеног, Драгошу је било непријатно чути да ова претраживања нису дала никакав резултат и да је ново разбојништво извршено пре два дана на румунској територији, наспрам бугарске вароши Рахове.

И тако су дунавски разбојници успели да се провуку

кроз полицијску мрежу. Пошто су они пљачкали не само злато и сребро, но и друге скупоцене ствари, то је њихов плен морао бити обилан и заиста је било неразумљиво да се он није могао пронаћи, кад се свака лађа пажљиво прегледала.

Карл Драгош био је пренеражен њиховом препреде-ношћу, али је било јасно да разбојници иду све даље низ Дунав, судећи по њиховим препадима.

Стога је требало пожурити. Према месту и датуму последње крађе, видело се да су разбојници бар три стотине километара измакли пред њима. Водећи рачуна о времену за које је Илија Бруш био заточен, време којим се дунавска банда зацело користила, требало је из тога закључити да је брзина њихове лађе била за половину мања од брзине Латкове лађе. Зато још није било немогуће да се сустигну.

Стога одмах кренуше и већ 6. октобра пређоше бугарску границу. Од тог места Сергеј Латко, који се дотле држао десне обале, пређе на румунску обалу, којој се, почев код Лом Паланке, није могло прићи због великих баруштина широких осам до десет километара.

Откако је Латко ушао у бугарске воде, све му је изгледало подозриво. По Дунаву су крстариле парне шалупе, па и торпиљери и топовњаче под турском заставом. Предвиђајући рат са Русијом, Турска је већ почела да мотри на Дунав.

Латко се морао држати даље од ових турских лађа, па макар пао у руке румунским властима, надајући се, при том, да ће га Јегер узети у заштиту као што је то учинио у Оршави.

Али, никакав непријатан догађај није се десио на овом последњем делу пута и 10. октобра, око четири

сата после подне, он угледа на другој обали Рушчук. Тада Латко пређе са румунске обале насред Дунава, где заустави чамац и спусти котву.

– Шта је? – упита Драгош изненађено.

– Стигао сам – одговори кратко Сергеј Латко.

– Стигао?... Па ми нисмо још стигли до Црног мора.

– Ја сам вас преварио, господине Јегер. Ја нисам ни намеравао да идем до Црног мора.

– Е, гле! – рече детектив чудећи се.

– Ја сам пошао с намером да останем у Рушчуку.

– А где је Рушчук?

– Ено тамо – одговори Латко и показа у даљини куће ове вароши.

– Па зашто онда не идемо тамо?

– Морам да чекам док се смркне. Мене траже, гоне. Бојим се да ме по дану не познају и ухвате.

Ово је изненадило Карла Драгоша. Да нису његове праве сумње биле основане?

– Као у Земуну – рече шапатам.

– Као у Земуну – одговори мирно Сергеј Латко, – само не из истих разлога. Ја сам поштен човек, господине Јегер.

– Не сумњам, господине Бруш, иако су ретко добри разлози због којих се неко боји да буде ухапшен.

– Моји су добри, господине Јегер – потврди хладно Сергеј Латко. – Извините што не могу да вам их кажем. Зарекао сам се да чувам тајну. И чувам је.

Карл Драгош једним покретом даде на знање да га се та ствар ништа не тиче. Латко продужи:

– Ја разумем, господине Јегер, што не желите да се мешате у моје ствари. Ако хоћете, ја ћу вас извести на румунско земљиште. Тако ћете избећи опасности које

ме могу снаћи.

– Колико мислите остати у Рушчуку? – упита Карл Драгош, не одговарајући на питање.

– Не знам – рече Сергеј Латко. – Ако се ствари окрену по мојој жељи, можда ћу се вратити у лађу пре него што сване и, у том случају, нећу бити сам. Ако буде друкчије, не знам шта ћу радити.

– Идем са вама до краја, господине Бруш – изјави Карл Драгош одлучно.

– Како хоћете – рече Сергеј Латко и не рече више ништа.

Када се смркло, Латко завесла и приђе бугарској обали мало даље од првих варошких кућа.

Имајући на уму само свој циљ, Сергеј Латко је радио као месечар. Његови тачни и одлучни покрети радили су без устезања оно што је требало урадити и што му је било немогуће да не ради. Слеп за све што га је окруживало, он није приметио да је његов друг ушао у кабину чим је лађа пристала. Спољни свет није више постојао за њега, постојао је само његов сан. А тај сан, сав обасјан сунцем иако је била ноћ, био је његов дом и у њему његова Нача. Осим Наче није више било ничега на свету.

Чим његов чамац пристаде уз обалу, он искочи на земљу, добро га привеза и оде брзим кораком.

Карл Драгош одмах потом напусти кабину. Није дангубио. Ко би могао да препозна полицајца енергичног и строгог израза лица у овом незграпном мађарском сељаку?

Детектив изађе, такође, на суво и крену у потеру за Латком.

XVI

Празна кућа

Сергеј Латко и Карл Драгош за пет минута стигоше до првих рушчучких кућа.

Како Рушчук у оно доба, упркос трговачком значају није имао јавно осветљење, њима би било тешко да стекну представу о вароши која је била неуредно збијена око пространог пристаништа, на чијој се периферији гомилаху старе страћаре које су служиле као магацини или крчме. Али, они на то нису ни мислили. Први је ишао путем уз Дунав брзим кораком, очију упртих напред, као да га је нека светла тачка у ноћи неодољиво привлачила. Што се тиче другог, он је са толиком пажњом пратио Латка да није приметио два човека који изађоше из једне споредне уличице у тренутку када је он преко ње прелазио.

Чим изађоше на пут који води поред Дунава, ова два човека се растадоше. Један крену надесно, низ воду.

– Лаку ноћ – рече он бугарски.

– Лаку ноћ – одговори други, који окрену налево па пође за Карлом Драгошем.

Чувши овај глас иза себе, Карл Драгош задрхта. У

први мах мало успори кораке, а затим престаде ићи за Латком, стаде и окрену се.

Много природних или стечених способности потребно је полицајцу који не жели да труне у нижим чиновима полицијске каријере. Али, најдрагоценија од многих особина које мора да има, јесте савршено памћење ока и ува.

Карл Драгош је имао јако развијено чуло вида и слуха. После много месеци, после много година, одмах би познао неко лице које је некада видео, глас који је само једном чуо.

Тако је и сад било. Он је овај глас већ чуо на оном пропланку код брда Пилиша.

– Добро вече, Тича – рече на немачком Карл Драгош, кад му човек дође ближе.

Овај стаде, трудећи се да прозре у помрчину.

– Ко ми то говори? – упита он.

– Ја – одговори Драгош.

– Ко сте ви?

– Макс Рајналд.

– Не познам га.

– Али ја познајем вас, јер сам вас позвао по имену.

– Тако је – признаде Тича. – Мора да имате добре очи, пријатељу.

– И заиста су врло добре.

Разговор на тренутак застаде.

– Шта хоћете од мене? – продужи Тича.

– Да говорим с вама – рече Драгош – с вама и са још једним. Зато сам и дошао у Рушчук.

– Ви, дакле, нисте одавде?

– Нисам. Данас сам дошао. Ја сам из Естергома.

Тича не одговори ништа.

- Ви не познајете Естергом? – продужи Драгош.
– Не познајем.
– То је чудновато, а дошли сте тако близу њега.
– Тако близу?... – понови Тича. – Откуд знате да сам био близу Естергома?
– Доврага! – насмеја се Карл Драгош. – Она вила Хагенау није тако далеко од Естергома.
Сад дође ред на Тичу да задрхти. Али, он се не хтеде одати.
– Вила Хагенау?... – промуца он. – Није ми позната.
– Збиља?... – рече Драгош. – А познајете ли онај пропланак код Пилиша?
Тича дође ближе, па ухвати за руку Драгоша.
– Лакше! – рече он, не кријући више своје узбуђење.
– Ви сте луди што тако вичете.
– Па нема никога – примети Драгош.
– Не зна се – одговори Тича... – Па шта сад хоћете?
– Да говорим са Латком – одговори Драгош гласно.
Тича га опет ухвати за руку.
– Пст! – рече он, па се обазре на све стране. – Зар сте се баш заклели да ме одведете на вешала?
Карл Драгош се стаде смејати.
– Па ми се нећемо никако споразумети ако морамо говорити шапатом.
– Ама има ствари о којима не треба говорити на улици.
– Ја не желим да говорим с вама на улици – одговори Драгош. Хајдемо на друго место.
– Куда?
– Било куда. Има ли овде близу каква крчма?
– Има, на неколико корака одавде.
– Хајдемо тамо.

- Добро, – пристаде Тича. – Пођите са мном.
 Педесет метара пређоше до једне улицице.
 – Овде је – рече Тича, па показа на осветљен прозор.
 Они уђоше у једну скромну кафаницу у којој није било гостију.
 – Овде ће нам бити добро – рече Драгош.
 Крчмар дотрча пред своје неочекиване госте.
 – Шта да пијемо? Ја частим – рече детектив, па се удари по џепу.
 – Чашицу ракије? – предложи Тича.
 – Хоћу ракије... А клековачу?... Хоћете ли?
 – И клековача је добра – рече Тича.
 Карл Драгош се окрену крчмару, који је чекао да поруцибу.
 – Чули сте, пријатељу?... Дајте, само брзо.
 Драгош једним погледом одмери противника с којим ће имати да се бори. Брзо га је оценио. Плећат, врат као у бика, уско чело, једном речју, прави тип вашарског рвача.
 Чим се донесе флаша и две чаше, Тича прихвати разговор.
 – Ви, дакле, кажете да ме познајете?
 – Ви сумњате?
 – И да знате за ону аферу у Естергому?
 – Знам. Радили смо заједно на њој.
 – Није могуће!
 – Али зацело.
 – Ја ништа не знам – промрмља Тича и стаде се присећати. – Па нас је било само осморица...
 – Извините – прекиде га Драгош – било нас је девет, јер сам и ја тамо био.
 – И ви сте радили? – упита Тича као да не верује.

– Јесам, у вили, и на оном пропланку. Ја сам одвео кола.

– Са Фогелом?

– Са Фогелом.

Тича мало размисли.

– То не може бити. Кајзерлик је био са Фогелом.

– Не, ја сам био – одговори Драгош и не збуну се. – Кајзерлик је био остао са осталима.

– Знате сигурно?

– Знам – потврди Драгош.

Изгледало је да му Тича верује. Разбојник није био баш много паметан. Не схвативши да је он сам поменуо Фогела и Кајзерлика лажном Максу Рајнолду, сматрао је као доказ то што овај зна њихова имена.

– Чашу клековаче? – понуди Драгош.

– Није на одмет – рече Тича.

Затим попи чашу наискап, па продужи:

– Чудновато је – промрмља напола убеђен. – Ово је први пут да ми узимамо једног странца у наше послове.

– Све има свој почетак – одговори Карл Драгош. – Нећу више бити странац кад будем примљен у банду.

– Какву банду?

– Друже, не треба да кријеш. Јер ја вам кажем да је све договорено.

– Шта је договорено?

– Да будем ваш.

– Са киме је договорено?

– Са Латком.

– Ћутите само – прекиде га Тича. – Ја сам вам већ казао да то име не треба говорити.

– На улици – примети Драгош. – Али овде?

– Овде као и свуда, разуме се, у целој вароши.

– Зашто? – упита Драгош.

Али Тича је још мало сумњао.

– Ако вас питају – одговори он обазриво – кажите да га не познајете. Ви знате много, али не знате све, а ви нећете преварити старога лисца као што сам ја.

Тича се варао, он није био дорастао да се носи са једном оваквим јунаком као што је био Драгош – стари лисац нашао је свога господара. Трезвеност није била његова главна особина и детектив, чим је то приметио, потруди се да то искористи. Он га је нудио час ракијом, час клековачом. Дејство алкохола почело се већ осећати. Очи у Тиче беху се замаглиле, језик отежао, а његова обазривост постајала је све мања. А као што се зна, клизав је пут пијанства и што се жеђ више гаси, она бива све већа.

– Ми рекосмо, дакле – поче Тича да заплиће језиком – да је све договорено са вођом.

– Договорено – изјави Драгош.

– Вођа је добро урадио – рече Тича све пијанији.

– Ти то можеш рећи – рече Драгош.

– Само, знаш... нећеш га видети...

– Зашто га нећу видети?

Пре него што је одговорио, Тича усу себи две чаше ракије и попи их наискап.

– Вођа је отишао – рече Тича.

– Он није у Рушчуку? – упита Драгош јако изненађен.

– Није више.

– Није више?...

– Има четири дана.

– А сад?

– Сад путује својом лађом низ Дунав до Црног мора.

– Кад ће се вратити?

– Кроз петнаест дана.

– Да чекам још петнаест дана! Баш сам срећан! – повика Драгош.

– Сврби те да уђеш у нашу дружину? – упита Тича, па се насмеја.

– Доврага! – рече Драгош. – Ја сам сељак и у оној краћи код Естергома добио сам више него што зарадим за годину радећи земљу.

– Осладило ти се, је ли? – рече Тича и зацени се од смеха.

Драгош примети да је Тичина чаша празна и пожури да је напуни.

– Друже, па ти ништа не пијеш! – повика он. – У твоје здравље!

– У твоје здравље! – понови Тича, па испи чашу наискап.

Полицајац је овом приликом прикупио многе податке. Дознао је колико је чланова имала ова разбојничка дружина: осам, по исказу Тичином; име тројице, па и четворице, рачунајући и вођу; куда је отишла: на Црно море, где ће, без сумње, плен бити натоварен на лађу; база њених операција: Рушчук. Кад се Латко буде вратио у Рушчук кроз петнаест дана, биће предузете све мере да сместа буде ухапшен, осим ако не успе да се ухвати на самом ушћу Дунава.

Ипак још су неке ствари остале нејасне. Карл Драгош помисли да би се могла објаснити бар једна од њих користећи се пијаним стањем свога саговорника.

– Зашто ниси малочас хтео да кажеш име Латково?

Тича, сасвим пијан, погледа нежно свога друга, пружи му руку и промуца:

– Хоћу да ти кажем, јер си ми ти пријатељ.

– И јесам – одговори Драгош и потапша га по рамену.

– Брат?

– Јесам.

– Убица?

– Јесам.

Тича погледа у флаше.

– Хоћеш једну клековачу? – упита он.

– Нема више – оговори Драгош.

Видећи да је Тича пијан и бојећи се да се не стропошта, детектив је кришом просуо добар део флаше. Али, ово се није свидело Тичи, који се покуњи кад чу да нема више клековаче.

– Па онда, ракије? – замоли он.

– Ево – пристаде Карл Драгош и пружи му флашу у којој је било још неколико капи ракије. – Али, пази, друже, да се не напијемо.

– Ја!... – викну Тича, па попи оно мало ракије што је остало у флаши. – Ја не могу да се напијем!

– Рекосмо, дакле, да Латко?... – поче Драгош.

– Латко?... – понови Тича, који није више знао о чему је реч.

– Зашто он не треба да се спомиње?

Тича се глупо насмеја.

– То те копка да знаш, је ли? Е, па то је зато што се Латко овде изговара Стрига.

– Стрига?... – понови Драгош, који није разумео. – Зашто Стрига?

– Зато што је том детету такво име. Тако, теби је име... Збиља, како ти је име?

– Рејнолд.

– Јесте... Рејнолд... Е па ето! Ја тебе зовем Рејнолд...

А он се зове Стрига... То је јасно.

– Али у Естергому... – рече Драгош.

– Ох! – прекиде га Тича. – У Естергому је био Латко, али у Рушчуку је Стрига.

Он намигну обешечацким оком.

– Па знам, тако је згодније да се оперише.

Да један злочинац узима туђе име кад чини своја дела, то не може зачудити полицајца, али зашто то име Латко, оно исто име које је потписао на слици нађеној у лађи?

– Па ипак постоји један Латко! – повика нестрпљиво Драгош.

– Разуме се – рече Тича.

– Ко је тај Латко?

– Лупеж – рече Тича одлучно.

– Шта ти је учинио?

– Мени?... Ништа... Стриги...

– Шта је Стриги учинио?

– Отео му је жену... Лепу Начу.

Нача! Оно име, што је било на слици. Уверен да је на добром трагу, пажљиво је слушао Тичу који је говорио и даље:

– Од тада су непријатељи... Зато је Стрига узео његово име. Обешечац је тај Стрига.

– Из свега тога ја не видим зашто да се не сме помињати име Латково.

– Зато, што је неваљао, – објасни Тича... – У Естергому... и на другом месту, ти знаш за кога се издаје... Овде је некакав крмар, који је устао против владе... Прави завере, будала! А улице су пуне Турака у Рушчуку.

– Шта је било с њим? – упита Драгош.

Тича махну руком да не зна.

– Нестало га је – одговори он. – Стрига каже да је умро.

– Умро!

– А то мора да је истина, јер Стрига има сад жену.

– Коју жену?

– Па лепу Начу... После имена, жену... Није задовољна, голубица. Али, Стрига је добро држи у лађи.

Сад је све било јасно Драгошу. Он није провео толико много дана у друштву једног обичног разбојника, него са једним прогнаним родољубом. Како је морало бити тешко несрећнику када се, после толиких мука, вратио у отаџбину и нашао свој дом празан!... Требало му је притећи у помоћ... А што се тиче оне разбојничке дружине на Дунаву, Драгош, сад добро обавештен, моћи ће лако да је похвата.

– Топло је!... – уздахну он, правећи се да га је пиће загрејало.

– Врло топло – одговори Тича.

– То је од ракије – промуца Драгош.

Тича лупи песницом о сто.

– Момче, ти немаш тврду главу!... Видиш... ја... могу још да пијем.

– Не подносим пиће – признаде Драгош.

– Баш си мекушац!... – подсмехну му се Тича. – Па да идемо, кад баш хоћеш.

Пошто платише крчмару, њих двојица изађоше на улицу. Ова промена као да није пријала Тичи. Тек што су изашли на свеж ваздух, а он се занесе. Драгош се уплаши што му је дао да толико пије.

– Хајде, кажи – упита он показујући низ реку – онај Латко...

– Који Латко?

– Крмар. Станује ли тамо?

– Не станује.

Карл Драгош се окрену према вароши.

– Тамо?

– Ни тамо.

– Па онда тамо? – упита Драгош показујући уз Дунав.

– Јесте – промуца Тича.

Детектив повуче свог друга. Овај је посртао, брбљајући којешта. После пет минута хода, одједном стаде, па рече:

– Што је то Стрига казао да је Латко умро?

– Па шта?

– Он није умро, јер има неко у његовој кући.

И Тича показа светлост што је пролазила кроз капке једнога прозора и обасјавала улицу неколико корака даље. Драгош приђе том прозору. Тича и он погледаше кроз пукотину капка у кућу.

Видеше једну скромну собу, лепо намештену. Судећи по растуреном намештају и дебелом слоју прашине на њему, изгледало је да је овде била нека борба. У средини је био велики сто на који се налактио човек, који је изгледао као да се дубоко замислио. Из очију су му текле крупне сузе.

Као што се надао, Карл Драгош познаде свога сапутника. Али, није само он познао очајника.

– То је он... – прошапта Тича, трудећи се да се мало отрезни.

– Он?...

– Латко.

Тича превуче руку по лицу и мало се прибра.

– Лупеж није умро... – рече кроз зубе. – Али, ништа за то... Турци ће ми платити његову кожу више но што вреди... Стриги ће бити мило!... Не мичи се одавде, друже – рече он Карлу Драгошу. – Ако хоће да изађе, премлати га!... Зови у помоћ, ако треба... А ја идем да доведем полицију.

Не чекајући одговор, Тича оде трчећи. Мало је поср-тао. Узбуђење га је отрезнило.

Чим остаде сам, детектив уђе у кућу.

Сергеј Латко се не покрену. Карл Драгош му метне руку на раме.

Несрећник диже главу. Али, он као да је био у бу-нилу, а његов мутан поглед казивао је да није препознао свог сапутника. Овај изговори само једну реч:

– Нача!...

Сергеј Латко скочи са столице. Очи су му пламтеле и он се унесе у лице Карлу Драгошу.

– Пођите са мном – рече детектив – и пожуримо.

XVII

Пливајући

Чамац је летео по реци. Пијан, занесен, Сергеј Латко је веслао лудо. Веслао је неуморно цео дан и једва да је ноћу спавао неколико сати.

Сведок овог жестоког гоњења, Карл Драгош се дивио како један човечији организам може бити обдарен таквом снагом. Међутим, ово је био човек који је црпео натчовечанску енергију из најстрашнијег очајања.

Старајући се да несрећног крмара поштеди од најмање непажње, детектив је пазио да не прекида ћутање. Све што је било главно да се каже, казало се већ при поласку из Рушчука. Пре свега, Карл Драгош му је казао да је он детектив. Потом му је у неколико речи објаснио зашто је пошао на овај пут, у потеру за дунавском разбојничком дружином, којој је, како се говорило, био вођа неки Латко из Рушчука.

Латко је расејано слушао ово причање.

Шта се све ово њега тицало? Он је имао само једну мисао, само један циљ, једну наду: Нача!

Он је обратио пажњу на речи свог сапутника тек онда кад је Карл Драгош почео говорити о њој, како је од самога Тиче чуо да Нача путује низ Дунав као за-

робљеница на лађи којом заповеда вођа ове дружине, а право му је име Стрига, а не Латко.

Чувши ово име, Сергеј Латко је рикнуо као дивља звер.

– Стрига! – узвикну он док му је рука снажно стезала весло.

Од тада је журио без прекида, без одмора, намрштено, унезверених очију, хитајући свом душом напред, ка циљу. У свом срцу носио је уверење да ће свој циљ постићи. Зашто? Не би то могао да каже. Био је сигуран у то и то је све. Он би, на први поглед, познао лађу у којој је Нача била заточеница, па била она међу хиљадама других. Како? Ни сам није знао. Али би је нашао.

Сад је тек разумео зашто му се учинило да познаје свог тамничара који му је доносио јело када је први пут био затворен у лађи и зашто су гласови које је тамо начуо имали одјека у његовом срцу. Тамничар је био Тича, а гласови су били Стригини и Начини. А тако исто онај крик што га је ноћ донела и то је такође била Нача, која је узаман звала упомоћ. Зашто се онда није зауставио? Шта би себи уштедео кајања, гриже савести!

У тренутку свога бекства, једва да је у мраку видео лађу, у којој је, и не знајући, остављао ону која му је тако драга. Ништа не мари! Сада је било немогуће да прође поред те лађе, а да му у души неки тајанствени глас то не јави.

И, заиста, нада Сергеја Латка била је мање ташта него што би се могло помислити. Било је мало изгледа да се превари, јер је било све мање дереглија на овом делу Дунава. Од Оршаве њихов број се непрестано смањивао, особито почев од Рушчука, а последње су се биле зауставиле у Силистрији. Иза ове вароши, коју је

Латкова лађа прешла за двадесет и четири сата, остале су на реци само две теретне лађе, јер су њоме сада пловили само пароброди.

Дунав је код Рушчука огроман. Ширећи се на левој обали у бескрајне баруштине, он је широк више од две миље. Даље од Рушчука он је још шири, а између Силистрије и Браиле достиже каткад ширину од двадесет километара. Оволика водена површина је право море на коме има и бура и огромних таласа, па стога плиће лађе не смеју тамо да плове.

Срећа за Сергеја Латка је била што је време било лепо. У овако малом чамцу, ако би ветар само мало јаче дувао, он би морао да потражи заклон на каквом згодном месту на обали.

Карл Драгош, који је, иако се од свег срца интересовао за бриге свога друга, имао други циљ, био је јако узнемирен кад је видео ову водену пустињу. Да га Тича није преварио? Када је видео да су све лађе стале и не иду даље, побојао се да и Стрига то исто не учини. Био је толико узнемирен, да је морао питати Сергеја Латка:

– Једна теретна лађа може ли да иде до мора?

– Може – одговори Латко. – То бива ретко, али бива.

– Јесте ли ви возили такву лађу?

– Каткад.

– Како се из њих истоварује роба?

– Склоне се у неки мали залив иза ушћа, па ту дођу пароброди.

– Рекосте, ушћа. Има их, дакле, више?

– Има два главна огранка – одговори Сергеј Латко. – Један је на северу, Килија, а други више на југу, Сулина. Овај последњи је важнији.

– Да ми због тога не погрешимо? – упита Карл Драгош.

– Нећемо. Људи који се крију од закона не пролазе кроз Сулину. Ми ћемо ићи у огранак на северу.

Драгош је тек упола био задовољан овим одговором. Док би они ишли једним путем, разбојничка дружина могла би умаћи оним другим. Али, шта да се ради против ове случајности, осим ослонити се на срећу, јер се није могло мотрити у исти мах на сва ушћа Дунава? Као да је погодио шта мисли, Сергеј Латко допуни своје објашњење:

– Уосталом, иза ушћа Килија има један мали залив у коме теретна лађа може да истовари своју робу у пароброд. Кад би прошла кроз ушће Сулину, морала би истоварити у пристаништу истог имена које се налази на самој обали мора. Што се тиче рукавца светог Георга, који тече више на југ, он је једва плован, иако најважнији због ширине. Дакле, не треба се бојати никакве погрешке.

Ујутру 14. октобра, четвртог дана после поласка из Рушчука, Латков чамац уђе у делту Дунава. Остављајући на десној страни рукавац Сулину, он уђе у рукавац Килију. У подне прођоше поред Измаила, последње мало веће вароши. Сутрадан ће ући у Црно море.

Да ли ће, пре тога, стићи Стригину лађу? Није било изгледа за то. Откако су оставили главни рукавац, река је била пуста. Докле се оком могло сагледати, нигде није било једра, нигде дима од пароброда. Карл Драгош се веома забринуо.

Што се тиче Сергеја Латка, он није изгледао забринут. Непрестано нагнут на веслу, он је неуморно гурао лађу напред, пазећи да вози каналом који је само искуством распознавао између ниских и баровитих обала.

Његова упорна храброст морала је добити награду.

После подне истога дана, око пет сати, напослетку, појави се једна теретна лађа укотвљена на дванаестину километара испод утврђене вароши Килије. Сергеј Латко престаде веслати, узе дурбин и разгледа пажљиво ову лађу.

– То је он!... – рече пригушеним гласом и спусти дурбин.

– Сигурни сте?

– Сигуран – потврди Сергеј Латко. – Познао сам Јакуба Огула, вештог крмара из Рушчука, проклета нека је душа Стригина. Он зацело управља лађом.

– Шта сад да радимо? – упита Карл Драгош.

Сергеј Латко не одговори одмах. Хтео је да размисли. Детектив продужи:

– Треба се вратити до Килије, а, по потреби, и до Измаила. Тамо ћемо набавити појачање.

Латко одречно одмахну главом.

– Требало би много времена да се против струје враћамо до Измаила или само до Килије – рече он. – Лађа Стригина далеко би измакла, а на мору се не би могла наћи. Не, останимо овде и причекајмо ноћ. Нешто ми је пало на памет. Ако ми то што сам наумио не пође за руком, ми ћемо издалека ићи за лађом и кад будемо видели где је пристала, ићи ћемо у Сулину да тражимо помоћ.

У осам сати, кад се сасвим смркло, Сергеј Латко привесла свој чамац на двеста метара далеко од Стригине лађе. Ту га лагано укотви. Затим, ништа не говорећи Карлу Драгошу, који га је зачуђено гледао шта ради, скиде са себе одело и скочи у Дунав.

Секући воду снажном руком, упути се право ка лађи коју је у мраку назирао. Кад ју је већ мимоишао на довољној раздаљини да га не би видели, он заплива у супротном смеру, против струје, доплива до лађе и ухвати се за широки доњи део крме. Ослушну. До њега допре нека песмица пригушена жуборењем воде на бочковима брода. Неко је над његовом главом полугласно певушио. Држећи се ногама и рукама за крму, Сергеј Латко се лагано диже до њеног горњег краја, погледа навише и познаде крмара Јакуба Огула.

На лађи је све било мирно. Ништа се није чуло из кабине у коју се Иван Стрига, без сумње повукао. Пет лађара лежало је на предњој палуби брода и тихо раз-

говарало. Само се Јакуб Огул налазио остраг. Попео се на кабину, сео на полугу крме, па певушио неку своју омиљену песмицу.

Песма одједном престаде. Две гвоздене руке стезале су певачеву гушу. Његово тело се затим заљуља и паде преко спољњег дела крме. Је ли био мртав? Његово непомично тело висило је као платно са обе стране крме док су му се ноге и руке клатиле. Сергеј Латко га сад ухвати око појаса, па, постепено смањујући притисак својих колена на крму, стаде га лагано спуштати и, држећи га и даље, загњури се у воду.

У лађи нико није знао за овај напад. Иван Стрига није излазио из кабине, а оних пет лађара спреда мирно су и даље разговарали.

Међутим, Сергеј Латко је пливао ка свом чамцу. Повратак је био тежи но долазак. Осим што је сад морао пливати против струје, тешко му је било да за собом вуче тело Јакуба Огула. Хладна вода га није освестила; није се мицао. Сергеј Латко почео се бојати да му рука није била сувише тешка.

Било је потребно пет минута да из свог чамца дође у лађу Стригину, а сад му је требало више од пола сата да преплива уназад исту раздаљину.

– Помозите ми – рече он Карлу Драгошу, ухвативши се напослетку за своју чамац. – Ево једног.

Детектив му поможе да Јакуба Огула убаци у чамац.

– Је ли мртав? – упита Сергеј Латко.

Карл Драгош се нагну над заробљеником.

– Није – рече он. – Дише.

Сергеј Латко одахну, одмах узе весло и стаде веслати уз воду.

– Онда га добро вежите, – рече он, – ако нећете да

вам умакне кад вас искрцам на суво.

– Дакле, растаћемо се – упита Карл Драгош.

– Хоћемо – одговори Сергеј Латко. – Кад ви изађете на суво, ја ћу се вратити тамо где је Стригина лађа, а сутра ћу се спремити да уђем на њу.

– Усред дана?

– Усред дана. Ја сам нешто смислио. Не брините се, бар неко време нећу бити ни у каквој опасности. Доцније, кад будемо близу Црнога мора, не кажем да неће бити горе. Ја рачунам на вас у том тренутку, који ћу одлагати што је могуће више.

– На мене?... Шта ја могу да урадим?

– Да ми доведете помоћ.

– Потрудићу се, не сумњајте у то – увераваше га Карл Драгош.

– Не сумњам, али ће вам можда бити мало тешко. Радите што боље можете, то је све. Не губите из вида да ће Стригина лађа кренути сутра у подне, и, ако је ништа не задржи, стићи ће у море око четири сата.

– Зашто не останете са мнош? – упита Карл Драгош у бризи за својим другом.

– Зато што ви можете одоцнити, па би Стрига могао далеко измаћи. Он не сме да дође до мора. И неће доћи, па и онда ако дођете касно да ми помогнете. Само, у том случају, вероватно је да ћу тада ја бити мртав.

Карл Драгош није више наваљивао, кад виде да Сергеј Латко остаје при својој намери. Лађа пристаде уз обалу и онесвешћеног Јакуба Огула спустише на земљу.

Сергеј Латко отисну чамац од обале и нестале га у мраку.

XVIII

Дунавски крмар

Кад Сергеј Латко отплови, Карл Драгош, у први мах, није знао шта да ради. Сам, ноћу, на овој тачки границе са Бесарабијом, са овим непомичним телом заробљеника од кога му је дужност забрањивала да се одвоји, његов положај био је врло тежак. Међутим, како је било очевидно да му помоћ неће доћи ако сам не пође да је тражи, морао се на нешто одлучити. Време је пролазило. Од једнога сата, од једнога минута могао је зависити Латков живот. Стога је оставио онесвешћеног Јакуба Огула, кога је претходно добро везао да не би могао побећи ако дође к себи, па пође уз воду што је могао брже.

После пола сата хода у сасвим пустој земљи, почео се бојати да мора тако ићи до Килије, кад, напослетку, наиђе на једну кућу поред реке.

Није био лак посао наговорити укућане да му отворе врата. У ово доба, на оваквом месту, извесно неповерење било је оправдано и становници ове куће нису били вољни да га пусте унутра. Тешкоћа је била тим већа што се нису могли разумети, јер су ови сељаци го-

ворили неким месним наречјем које Карл Драгош није разумео, иако је говорио много језика. Мешајући у говору мало румунске, мало руске и немачке речи, ипак му пође за руком да задобије њихово поверење и тако енергично брањена врата мало се отшкринуше.

Ушавши у кућу, морао је одговарати на разна питања. Напоследку је успео да добије кола и да се њима врати по Јакуба Огула.

Овај се још није био освестио. Није се мрдноу ни кад га са траве на обали пренеше у кола, која одмах кренуше за Килију. До оне куће морало се ићи ногу пред ногу, а одатле је даље водио пут, истина рђав, али се сада могло ићи брже.

Прошла је поноћ када Карл Драгош уђе у Килију. Све је спавало у вароши, те није било лако наћи полицијског старешину. Ипак га је нашао и пробудио и он му се љубазно стави на располагање.

Драгош остави Јакуба Огула, који је почео отварати очи, на сигурном месту. Сад је могао да ради на хватању разбојничке дружине и, што га је, можда, још више узбуђивало, спасавању Сергеја Латка.

Али, од првога корака наиђе на велике тешкоће. Тада није било ни једног пароброда у Килији, а полицијски старешина није хтео да своје људе пошаље на реку. Овај дунавски рукавац био је тада подељен између Румуније и Турске, те су се бојали да њихово посредовање не изазове турске жалбе баш у тренутку када је изгледало да ће бити рата. Да је румунски чиновник могао проучити књигу судбине, видео би у њој да ће овај рат, решен од памтивека, неминовно ионако букнути после неколико месеци и то би га, без сумње, учинило мање страшљивим. Али, како он није познавао будућност, др-

хтао је при помисли да ма на који начин буде умешан у дипломатске заплете и држао се оног мудрог правила: „Само без афера“, које је, као што се зна, девиза свих чиновника свих земаља света.

Све што је смео учинити, то је да саветује Карлу Драгошу да оде у Сулину и да му препоручи човека који ће га спровести кроз дунавску делту на овом тешком путу од педесетак километара.

Требало је много времена ходати да се тај човек пробуди и да се приволи да да кола и да се превезу на десну обалу. Било је готово три сата ујутру када је детектив пошао на колима која је вукао коњић много жустрији него што је изгледао.

Шеф полиције у Килији имао је право када је казао да је прелаз преко делте тежак. На блатњавим путевима, местимично неколико центиметра покривеним водом, кола су ишла тешко и, да кочијаш није био вешт, она би свакако залутала у равници у којој није било никакве ознаке. Овако се није могло ићи брзо, а још је требало с времена на време пустити коња да се издува.

Избијало је подне када је Драгош стигао у Сулину. Рок који је одредио Латко истећи ће кроз неколико сати! Није имао времена да се мало окрепи, него је одмах отрчао да нађе месне власти.

Сулина, која је по Берлинском уговору припала Румунији, била је турска у време кад се ово догађа. Како су тада односи између Турске и источних држава били врло затегнути, Карл Драгош, мађарски поданик, није се могао надати да ће га лепо примити, иако је дошао овамо по једном послу од општег интереса. Није се, дакле, изненадио када је видео да му власти указују доста слабу помоћ.

Рекоше му да месна полиција нема своју сопствену лађу коју би му могли ставити на располагање. Стога је морао молити царинике да му дају да се послужи њиховом лађом, тим пре што је у интересу царинарнице да се ова лоповска дружина похвата јер носи кријумчарену робу. На несрећу, ова парна лађа тренутно није била у пристаништу. Стражарила је на мору и већ извесно време била је далеко од обале. Стога је Карл Драгош морао унајмити рибарски чун, испловити њиме и потражити и познати царинску лађу.

У пола два после подне, он чуном крену из пристаништа да тражи царинску лађу. Остало му је још само сто педесет минута да стигне на састанак са Сергејем Латком!

Док се Драгош борио с овим тешкоћама, Сергеј Латко је смишљено изводио свој план.

Цело пре подне био је са својим чамцем у шевару поред обале, мотрећи на Стригину лађу. Као што је предвидео, Стрига није смео без крмара да плови кроз ова опасна места, пуна пешчаних спрудова које само вешти крмари познају.

Претпостављао је да ће разбојници, не знајући како је њихов крмар нестао, узети другог. Али, нема много крмара на рукавцу Килије и до једанаест сати пре подне он је био сасвим пуст, изузимајући Стригину лађу која је стајала непомична и невидљиви чамац Сергеја Латка. Тек у једанаест сати две лађе се појавише са стране мора. Сергеј Латко их осмотри дурбином и познаде да је једна од њих лађа једнога крмара. Иван Стрига ће вероватно наћи помоћ коју је нестрпљиво ишчекивао.

Дошао је тренутак да Сергеј Латко ради.

Његова лађа изађе из шеvara и приближи се Стригиној лађи.

– Ој, ви у лађи! – повика Сергеј Латко, када дође ближе да се могао чути.

– Ој!... – доби одговор са оне стране лађе.

Један човек се појави из кабине. Тај човек био је Иван Стрига.

Какво је беснило обузело душу Сергеја Латка кад угледа тога заклетог непријатеља његове среће, тог лупежа који већ толико месеци држи у својој власти његову Начу!

Али, он се надао овоме сусрету који је тражио. На то је био спреман. Он притаји у себи своје беснило и, претварајући се, упита мирним гласом:

– Треба ли вам крмар?

Уместо да одговори, Иван Стрига наднесе руку на очи и погледа онога који га је питао. Да истину кажемо, он га је одмах познао. Али, да је пред њим стајао муж Начин, учинило му се тако чудновато и тако неочекивано да је био у недоумици.

– Да ниси ти Сергеј Латко, из Рушчука? – упита он.

– Ја сам – одговори Сергеј Латко.

– Зар ме не познајеш?

– Био бих слеп када те не бих познао – одговори Сергеј Латко. – Познајем те добро, Иване Стрига.

– И ти ми нудиш твоје услуге?

– Зашто не бих? Ја сам крмар – одговори хладно Сергеј Латко.

Стрига се мало замисли. Чудио се да се онај кога је највише на овом свету мрзео предаје овако њему на милост и немилост. Да се ту није скривала каква клопка?... Али, каква је опасност претила неколицини одважних људи од једног човека? Нека вози његову лађу до мора, кад је био толико луд да му се понуди! А после, кад буду на мору!...

– Улази! – рече разбојник, па развуче грозна уста у подли осмех, што Сергеј Латко добро виде.

Он се одмах одазва позиву. Свој чамац примаче Стригиној лађи и попе се у њу. Стрига му приђе.

– Хоћеш ли ми допустити – рече он – да ти кажем како се чудим да те видим овде на ушћу Дунава?

Сергеј Латко је ћутао.

– Мислило се да си умро – рече Иван Стрига – откако си нестао из Рушчука.

И на ово је Сергеј Латко оћутао.

– Шта је с тобом? – упита га опет Иван Стрига.

– Непрестано сам се бавио овде око мора – одговори напослетку Сергеј Латко.

– Тако далеко од Рушчука! – узвикну Стрига.

Сергеј Латко се намршти. Ово запиткивање почело га је дражити. Али се савлада и рече мирно:

– Бурна времена нису повољна за рад.

Иван Стрига га погледа обешечачки.

– А за тебе се говорило да си патриота! – повика он подругљиво.

– Не водим више политику – рече мирно Сергеј Латко.

У том тренутку Иван Стрига погледа на Латков чамац, који је вода била занела иза његове лађе. Није се могао преварити. То је зацело био онај чамац којим се он осам дана возио и кога је био затекао у Земуну привезаног на кеју. Сергеј Латко је, дакле, лагао када је казао да није остављао дунавску делту.

– Откако си оставио Рушчук, ниси се удаљавао из ове околине? – упита Иван Стрига гледајући Латку право у очи.

– Нисам – одговори Сергеј Латко.

– Чудим ти се – рече Стрига.

– Зашто? Јеси ли мислио да ћеш ме наћи негде на другом месту?

– Тебе, не. Али овај чамац... Заклео бих се да сам га видео на горњем Дунаву.

– Може бити – одговори Сергеј Латко равнодушно. – Пре три дана купио сам га од једног човека који рече да долази из Беча.

– Како је изгледао тај човек? – упита живо Иван Стрига, који је посумњао на Карла Драгоша.

– Црномањаст, са наочарима.

– Ах!... – учини Стрига и замисли се.

Одговори Сергеја Латка очевидно су га поколебали. Није више знао шта да мисли. Али се брзо прибра. Шта је најзад све то значило?

Говорио Сергеј Латко истину или не говорио, он је ипак био у његовим рукама. Будала, да се овако баци у чељуст курјаку!... Кад је већ ушао у Стригину лађу, из ње неће изаћи жив. Има неколико месеци како је Иван лагао Начу говорећи да је она удовица. Чим буду на мору, ова лаж ће постати истина.

– Да пођемо! – рече Иван Стрига.

– У подне – одговори мирно Сергеј Латко, па извади намирнице из торбе коју је носио у руци и поче јести.

Разбојник се показа нестрпљив. Сергеј Латко се претварао да то не примећује.

– Морам да ти кажем – рече Иван Стрига – да желим да стигнем до мора пре него што се смркне.

– И стићи ћемо – одговори Сергеј Латко, не показујући да је вољан да промени своју одлуку.

Иван Стрига оде на предњи крај лађе. Судаћи по замишљеном изразу његовог лица остајала му је једна

брига. Да се муж понудио да вози баш лађу у којој му је жена била затворена, ово му је изгледало некако невероватно. Он хтеде да сазна да ли је Сергеју Латку познато да је његова Нача нестала из Рушчука.

– Имаш ли каквих вести из Рушчука откако си га оставио? – упита он вративши се крмару који је мирно ручао.

– Немам – одговори Латко.

– Да те то ћутање није изненадило?

– Зашто би ме изненадило? – упита Сергеј Латко гледајући право у очи Стриги.

Ма колико да је Стрига био дрзак, њега је збунио овај оштар поглед.

– Мислио сам – промуца он – да си оставио своју жену у Рушчуку.

– А ја опет мислим да је боље да говоримо о нечем другом, – одговори хладно Латко.

Стрига на ово ућута.

Неколико минута после дванаест Латко нареди да се дигне котва, а он сам узео крму. У том тренутку му приђе Стрига и рече:

– Морам да ти кажем да моја лађа газује дубоко.

– Она није натоварена – примети Сергеј Латко. – Доста су јој две стопе воде.

– Треба јој седам стопа – потврди Стрига.

– Седам! – повика Латко, за кога је ова једна реч била откриће.

Ето зашто разбојничка дружина није могла бити досад ухваћена. Њена лађа била је тако удешена да је имала два одељења: једно над водом, а друго под водом. Ово друго одељење било је тајни магацин у који се смештао плен од пљачки. Али, у њему је могло бити и

место за затвор, што је Сергеју Латку из искуства било врло добро познато.

– Седам – понови Стрига у одговору на узвик Сергеја Латке.

– Па добро – рече Латко и не примети више ништа.

У први мах кад су пошли, Стрига је био неверљив и строго је мотрио на Сергеја Латка. Али, његово понашање било је тако исправно да се Стрига напоследку умирио. Вршећи савесно и марљиво своју крмарску дужност, Стриги се чинило да Латко нема никаквих рђавих намера и уверио се на делу да је вешт крмар. Под његовом руком лађа је мирно пловила између невидљивих спрудова и са математичком тачношћу ишла за кривинама теснаца.

Разбојник се мало помало сасвим умирио. Лађа је пловила даље без икакве сметње. Још мало па ће стићи до мора.

Било је четири сата кад угледаше пучину. После последње дунавске окуке, небо и вода се саставише на хоризонту.

– Сад више нема опасности – рече Стрига. – Да ли би се могла дати крма мом крмару?

– Још не може – одговори Сергеј Латко. – Најтежи део тек сада долази.

Што су се више приближавали ушћу, све пространије водено поље је пуцало пред очима. Стрига је упорно управио поглед у море. Одједном он зграби дурбин, напери га на једну малу парну лађу од четири до пет стотина тона која је обилазила северни рт, па после кратког разгледања, заповеди да се на катарци истакне застава. Одмах се подигну застава и на парној лађи, која се, долазећи десном страном, поче приближавати ушћу.

У том тренутку Сергеј Латко нави крму сасвим на леву страну, лађа окрену на десну страну и, секући струју укосо, пође ка југоистоку, као да хоће да приђе десној обали.

Стрига се зачуди и погледа у Латка, чија га мирноћа успокоји. Помисли да је то последњи пешчани спруд, због којег лађе морају да иду овим вијугавим путем.

Стрига се није преварио. Да, један пешчани спруд налазио се у кориту реке, али не на морској страни и Сергеј Латко је водио лађу право на овај спруд.

Одједном одјекну страшни тресак. Лађа се сва заљуља, катарка се преби на двоје, а једрило паде и својим широким платном покри људе који су били на предњем крају лађе. Лађа је насела.

Сви људи на броду су били оборени, па и сам Стрига, који се диже сав бесан.

Он погледа у Сергеја Латка. Крмар није изгледао узбуђено због овога догађаја. Оставио је крму, завукао руке у џепове своје морнарске блузе и мотрио на свога непријатеља, чекајући шта ће се десити.

– Ниткове! – заурла Стрига и са револвером појури на стражњи крај лађе.

На даљини од три корака опали.

Сергеј Латко се сагнуо. Куршум прође преко њега и не погоди га. Он се брзо исправи, скочи на свог противника и сјури му нож у срце. Иван Стрига паде мртав.

Овај сукоб се догодио тако брзо да пет морнара на лађи, који су се усталом били заплели у платно једрила, нису имали времена да прискоче у помоћ свом старешини. Они заурлаше кад га видеше мртвог.

Сергеј Латко им појури у сусрет. Стао је на мали кров кабине, где је чекао људе који су јурили палубом.

– Назад! – викну он са два револвера у рукама, од којих је један отео од Стриге.

Љуци стадоше. Нису имали оружја, а да би га узели требало је да уђу у кабину, то јест да прођу поред Латка, који би у том случају на њих пуцао.

– Једну реч, другови – рече Сергеј Латко држећи револвере стално уперене у њих. – Имам једанаест метака. То је више него што треба да вас смакнем све до последњег. Опомињем вас да ћу пуцати ако се одмах не уклоните одавде.

Људи се стадоше договарати шта да раде. Сергеј Латко виде да ако сви у један мах на њега навале, може се десити да он неколико убије, али да ће остали убити њега.

– Пазите!... Бројаћу дао три – рече им он, не остављајући им времена да размисле. – Један...

Људи се макоше.

– Два! – рече Сергеј Латко.

Настаде комешање међу људима. Три човека као да хтедоше прећи у напад. Двојица почеше да се повлаче.

– Три!... – рече Сергеј Латко и опали.

Један човек паде, куршум му је прошао кроз раме. Његови се другови разбежаше.

Не остављајући своју осматрачницу, Сергеј Латко погледа на парну лађу која је послушала Стригин сигнал. Она је сад била на мање од миље удаљености. Када се састане са Стригином лађом, када се њено особље придружи разбојницима којима је било јатак, онда ће опасност бити врло велика.

Парна лађа је све ближе долазила. Није била далеко више од шест стотина метара, када се одједном окрену надесно, направи велики круг и удаљи се на широко

море. Шта је значио тај маневар? Да парну лађу није нешто узнемирило што Сергеј Латко није могао видети?

Он је нестрпљиво чекао. Прође неколико минута, а једна друга парна лађа појави се иза јужнога рта. Из његовог димњака је куљао грдан дим. Јурила је највећом брзином и то право на Стригину лађу. Сергеј Латко познаде на предњем крају парне лађе једно пријатељско лице, лице његовог сапутника Јегера, лице детектива Карла Драгоша. Био је спасен.

Мало касније полиција упаде на Стригину лађу и њена посада виде да не може да се брани, па се предаде.

За то време Сергеј Латко је сишао у потпалубље и почео прегледати кабине. Само једна врата беху затворена. Он их раменима изби и застаде на прагу пренеражен.

Његова Нача пружи му руке.

ЖИЛ ВЕРН

XIX

ЕПИЛОГ

Суђење разбојничкој дружини остало је непримећено у окршају руско-турског рата. Сви разбојници, међу њима и Тича кога су лако ухватили у Рушчуку, били су осуђени на вешала. У овако трагичним приликама публика није поклањала пажњу њиховом погубљењу.

Ипак, на судском претресу главни учесници дознали су све оно што им је досад било неразумљиво. Сергеј Латко је сазнао како је у разбојничкој лађи уместо Карла Драгоша он био погрешно затворен и како се Стрига, кад је прочитао у новинама о истрази у Салки, увукао у кућу рибара Илије Бруша да одговара на питања полицијског комесара из Естергома.

Дознао је и то како је Нача, коју су заробили дунавски разбојници, имала да се брани од напада Стригиних, који ју је непрестано уверавао да је она удовица, јер је мислио да је свога противника био убио. Да би је у то уверио, он јој је показао њену слику, коју је тобож у борби отео од њеног мужа. Између њих се заподенула бурна свађа, којом приликом се Стрига тако распомамио да јој је почео претити. И тада је Сергеј Латко чуо у оној ноћи Начин врисак.

Али, то је све већ било и прошло. Сергеј Латко није више мислио на рђаве дане, откако је имао срећу да нађе своју драгу Начу.

Како му је било забрањено да живи у Бугарској после оних догађаја које смо испричали, срећни пар се у први мах настанио у румунској вароши Ђурђеву. Он се у тој вароши налазио кад је у мају идуће године руски цар званично објавио рат султану. Је ли потребно да кажемо да је Сергеј Латко био један од првих који су ступили у редове руске војске, којој је, благодарећи своме познавању позорнице војних операција, учинио знатне услуге.

Када је рат завршен и Бугарска, напослетку, ослобођена, он се са Начом вратио у своју кућу у Рушчуку и опет се прихватио свога крмарског заната. Они још тамо живе, срећни и поштовани.

Карл Драгош им је остао пријатељ. Он је задуго, бар једанпут годишње, силазио низ Дунав и свраћао у Рушчук. Данас постоји железница која је доста скратила ово путовање, али Сергеј Латко још увек плови вијугавим Дунавом као крмар и свраћа у Пешту да посети свога пријатеља.

Од три сина, које му је Нача подарила и који су сад одрасли људи, најмлађи је изучио полицијску службу код Карла Драгоша и сада је на добром путу да постигне највише чинове у полицијској каријери у Бугарској.

Млађи син, достојан наследник оца, освајача прве награде на рибарском надметању Дунавске лиге, посветио се рибарењу. У овоме послу он је усавршио многе риболовачке методе, а особито се прочуо у хватању јесетре и тиме стекао лепо имање.

Што се тиче најстаријег, он ће наследити оца када

га старост буде принудила да напусти крмарски посао. Тада ће, уместо оца, он спроводити пароброде и лађе од Беча до мора, кроз кривудава теснаца и између опасних спрудова велике реке; он ће одржати лозу дунавских крмара.

Али, ма каква да је разлика њихових положаја, срце три сина Сергеја Латка куца сложено. Живот их је упутио на разне путеве, али се они увек срећу на овим раскршћима: једно исто поштовање према оцу, једна иста нежност према мајци, једна иста љубав према отаџбини.

Белешка о писцу

Славни француски писац Жил Верн (1828-1905) аутор је великог броја књижевних дела намењених млађим читаоцима. Међу његова најпознатија остварења спадају пустоловни и научно-фантастични романи Пут око света за 80 дана, 20 000 миља под морем, Тајанствено острво, Пут у средиште земље, Деца капетана Гранта и многа друга.

Радња Верновог романа Дунавски разбојници смештена је на Дунаву. Главни јунак романа, победник међународног риболовачког такмичења у немачком градићу Сигмарингену, креће да оствари необичан подвиг - да у свом чамцу преплови читав ток Дунава, од извора до ушћа. Испоставља се да ова његова намера има везе са ослободилачким ратовима балканских народа против Турске у другој половини 19. века, затим са међународном полицијском потером за једном речном разбојничком дружином која пљачка места на дунавским обалама, али и са једном љубавном причом. Позорницу на којој се радња романа одвија представљају Дунав и градови који на њему леже. Пловећи низ реку, Вернови јунаци посећују и наше крајеве. У роману се помињу Апатин, Нови Сад, Петроварадин, Сремски Карловци, Сланкамен, Београд, Смедерево, Ђердап, а један значајан део радње одиграва се у Земуну.

Вернов роман Дунавски разбојници представља истовремено пустоловно, детективско, историјско и путописно штиво. Осим што ћете у овој књизи пронаћи једну занимљиву авантуру, она ће вас повести на пловидбу Дунавом дугу три хиљаде километара и упознати вас са подунавским пределима, градовима и народима.

САДРЖАЈ

Такмичење у Сигмарингену	7
На извору Дунава	19
Сапутник Илије Бруша	33
Сергеј Латко	47
Карл Драгош	58
Плаве очи	66
Ловци и дивљач	78
Портрет жене	87
Два неуспеха Карла Драгоша	98
Сужањ	113
У власти непријатеља	122
У име закона	141
Саслушање	148
Између неба и земље	162
Близу циља	170
Празна кућа	180
Пливајући	193
Дунавски крмар	201
Епилог	215
Белешка о писцу	220

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.133.1-93-31

ВЕРН, Жил, 1828-1905

Дунавски разбојници / Жил Верн ; [према
преводу Д. Н. Јовановића из 1927. године]. -
Београд : Нова школа, 2011 (Лакташи :
Графомарк). - 224 стр. : илустр. ; 20 см

Превод дела: *Le pilote du Danube* / Jules
Verne. - Тираж 5.000. - О писцу: стр. 220.

ISBN 978-86-85307-96-6

COBISS.SR-ID 183835660

Жил Верн
ДУНАВСКИ РАЗБОЈНИЦИ

издавач:
Нова школа

за издавача:
Тодор Ђук

уредник:
Небојша Грујичић

ликовно графичка опрема:
Горан Витановић

штампа:
„Графомарк“ Лакташи

тираж:
4 000 примерака